

НАРЕДБА № 1 ОТ 16 ЯНУАРИ 2003 Г. ЗА СВИДЕТЕЛСТВАТА ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА АВИАЦИОННИЯ ПЕРСОНАЛ

В сила от 13.09.2003 г.

Издадена от министъра на транспорта и съобщенията

Обн. ДВ. бр.23 от 12 Март 2003г., изм. ДВ. бр.84 от 23 Септември 2003г., изм. ДВ. бр.56 от 29 Юни 2004г., изм. ДВ. бр.87 от 5 Октомври 2004г., изм. ДВ. бр.112 от 23 Декември 2004г., изм. ДВ. бр.99 от 8 Декември 2006г., изм. ДВ. бр.40 от 18 Май 2007г., изм. ДВ. бр.28 от 14 Март 2008г., изм. ДВ. бр.47 от 20 Май 2008г., изм. ДВ. бр.14 от 20 Февруари 2009г., попр. ДВ. бр.15 от 24 Февруари 2009г., изм. ДВ. бр.86 от 2 Ноември 2010г., доп. ДВ. бр.29 от 10 Април 2012г., изм. ДВ. бр.7 от 24 Януари 2014г., изм. ДВ. бр.81 от 30 Септември 2014г., изм. и доп. ДВ. бр.33 от 8 Май 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.110 от 29 Декември 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.18 от 24 Февруари 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.79 от 17 Септември 2024г.

Част първа.

ОБЩА ЧАСТ

Глава първа.

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Раздел I.

Основни положения

Чл. 1. (Изм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.) (1) Тази наредба определя:

1. лицата от авиационния персонал, на които се издават свидетелства за правоспособност;
2. условията, изискванията и реда за издаване на свидетелства за правоспособност на лицата от авиационния персонал;
3. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) видовете свидетелства за правоспособност, квалификационните класове и разрешенията за всеки вид свидетелство, условията, изискванията и реда за придобиване на квалификационни класове и разрешения;
4. (изм. и доп. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) правата, които дава всяко от свидетелствата за правоспособност, квалификационните класове и разрешенията;
5. класовете медицинска годност, които се изискват за съответния вид свидетелство за правоспособност, и сроковете на свидетелствата за медицинска годност;
6. условията и реда за признаване валидността на свидетелства за правоспособност, издадени от друга държава.

(2) Тази наредба не се прилага за свидетелствата, квалификациите и удостоверенията, издавани при условията и по реда на Регламент (ЕС) № 1178/2011 на Комисията от 3 ноември 2011 г. за определяне на технически изисквания и административни процедури във връзка с

екипажите на въздухоплавателни средства в гражданското въздухоплаване в съответствие с Регламент (ЕО) № 216/2008 на Европейския парламент и на Съвета и регламентите за неговото изменение и допълнение.

(3) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Тази наредба не се прилага за свидетелствата, квалификациите класове и разрешенията, издавани при условията и по реда на Регламент (ЕС) 2015/340 на Комисията от 20 февруари 2015 г. за определяне на технически изисквания и административни процедури във връзка със свидетелствата за правоспособност и други свидетелства и сертификати на ръководители на полети съгласно Регламент (ЕО) № 216/2008 на Европейския парламент и на Съвета, за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) № 923/2012 на Комисията и за отмяна на Регламент (ЕС) № 805/2011 на Комисията (ОВ, L 63 от 2015 г.) и регламентите за неговото изменение и допълнение.

Чл. 2. Свидетелства за правоспособност се изискват за:

1. пилотите на граждански въздухоплавателни средства (ВС);
2. (доп. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.) членовете на летателния състав от екипажите на гражданските ВС, различни от пилоти с изключение на подлежащите на сертифициране по реда на Регламент (ЕС) № 1178/2011;
3. (отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)
4. ръководителите на полети;
5. лицата, извършващи техническо обслужване на граждански ВС;
6. лицата, осигуряващи полетите (полетни диспечери).
7. (нова - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) лицата, извършващи техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при управление на въздушното движение (ATSEP);
8. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) ученик - ръководители на полети;
9. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) асистенти - координатори на полети;
10. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) лицата, извършващи дейности по координация и взаимодействие при управление на въздушното движение (УВД);
11. (нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) лицата, извършващи дейности по координация по търсене и спасяване.

Чл. 3. (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) На авиационния персонал се издават следните видове свидетелства за правоспособност по тази наредба (в скобите е дадена абривиатура на свидетелството):

1. (отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)
2. (отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)
3. (отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)
4. (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)
5. (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)
6. (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)
7. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)
8. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)
9. (отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)
10. свидетелство за правоспособност на борден инженер (F/EL);
11. свидетелство за правоспособност на щурман (борден навигатор) (F/NL);
12. свидетелство за правоспособност на борден радиооператор - (F/ROL);
13. свидетелство за правоспособност на борден оператор (F/OL) - като отделно свидетелство или квалификационен клас;
14. (отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)
15. (доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) свидетелство за правоспособност на борден съпроводител (F/CL);
16. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)
17. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)
18. свидетелство за правоспособност за техническо обслужване на ВС (AML);
19. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) свидетелство за правоспособност на полетен диспечер (сътрудник по осигуряване на полетите) (FDL).
20. (нова - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) свидетелство за правоспособност на персонал за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при управление на въздушното движение (ATSEPL);
21. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) свидетелство за правоспособност на асистент - координатор на полети (FDA);
22. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) свидетелство за правоспособност за координатор по УВД (CATM);

23. (нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) свидетелство за правоспособност за координатор по търсене и спасяване.

Чл. 4. (1) (Предишен текст на чл. 4 - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) Свидетелства за правоспособност се издават на лица, които:

1. са пълнолетни;
2. имат завършено най-малко средно образование;
3. не са поставени под запрещение.

(2) (Нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 5. Не се изисква свидетелство за правоспособност за лицата, които самостоятелно използват едноместни въздухоплавателни средства с максимална маса под 70 kg - когато са без двигател, и с максимална маса под 120 kg - когато са с двигател.

Чл. 6. (1) (Изм. - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 47 от 2008 г., попр. - ДВ, бр. 15 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Свидетелствата за правоспособност по чл. 2 са безсрочни, с изключение на тези по чл. 2, т. 5, които се издават за 5 години.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) В срока по ал. 1 свидетелствата за правоспособност се преиздават от главния директор на Главна дирекция "Гражданска въздухоплавателна администрация" (ГД "ГВА") или от упълномощено от него лице в следните случаи:

1. (попр. - ДВ, бр. 15 от 2009 г.) след първоначално вписване, възстановяване валидността или заличаване на квалификационен клас;
2. (попр. - ДВ, бр. 15 от 2009 г.) при липса на място за нови вписвания;
3. (попр. - ДВ, бр. 15 от 2009 г.) при смяна на имената, гражданството или адреса на притежателя;
4. при смяна на образците на свидетелствата;
5. когато свидетелството за правоспособност е повредено, унищожено, загубено или откраднато.

Чл. 7. (1) Свидетелството за правоспособност на лицата от авиационния персонал съдържа следните задължителни данни:

1. държавата, издала свидетелството;
2. вид на свидетелството за правоспособност;
3. номер, започващ с означението "BG" и състоящ се от арабски цифри и букви от латинската азбука;
4. трите имена, дата на раждане и пол;
5. адрес;
6. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) гражданство на притежателя;
7. подпис на притежателя;
8. пълно наименование на ГД "ГВА";
9. правата, давани със свидетелството, и срок на свидетелството;
10. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) подпис на длъжностното лице, издало свидетелството;
11. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) дата на издаване, дата на преиздаване и печат на ГД "ГВА";
12. квалификационни класове и техните срокове.

(2) В свидетелството за правоспособност на лицата от авиационния персонал могат да се вписват забележки, свързани с разрешения или ограничения.

(3) Данните по ал. 1, т. 1, 2, 4, 6, 9 и ал. 2 се вписват на български и на английски език.

(4) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Квалификационни класове, разрешения и ограниченията в свидетелствата за правоспособност се вписват съгласно приложение № 1 или съгласно разпоредбите на съответните регламенти, по които е издадено свидетелството.

Ограниченията се вписват заедно с квалификационните класове, към които се отнасят.

Чл. 8. (1) (Предишен текст на чл. 8 - ДВ, бр. 56 от 2004 г., доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Притежателят на свидетелство за правоспособност може да изпълнява само функциите и дейностите, за които има вписани в свидетелството квалификационни класове и разрешения, при наличие на валидно свидетелство за медицинска годност (когато се изисква), като спазва вписаните в свидетелството за правоспособност ограничения.

(2) (Нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) Свидетелството за правоспособност се носи от притежателя при изпълнение на дейностите и функциите, за които се изисква правоспособност по наредбата. Лицата по чл. 2, т. 5 могат да оставят свидетелството си за правоспособност на подходящо за съхранение място.

(3) (Нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) При изпълнение на дейностите и функциите, за които се изисква правоспособност, лицата, които ги изпълняват, са длъжни да представят свидетелството за правоспособност при поискване от инспектор по въздухоплаване.

Чл. 9. (1) (Изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г., попр. - ДВ, бр. 15 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатите за придобиване на свидетелства за правоспособност по чл. 2, т. 2 (вкл. при летателна и/или практическа подготовка), 4 и 8 и квалификационни класове към тях трябва по време на обучението да са с медицинска годност от съответния на свидетелството за правоспособност клас.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г., попр. - ДВ, бр. 15 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Притежателите на свидетелствата за правоспособност по чл. 2, т. 2 (вкл. при летателна и/или практическа подготовка), 4 и 8 могат да упражняват правата си при условие, че имат и медицинска годност от съответния на свидетелството за правоспособност клас.

Чл. 10. (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) (1) Кандидатите за свидетелства за правоспособност, за които се изисква медицинска годност по тази наредба, преминават медицински преглед при лекар (аеро-medical expert (AME), упълномощен да преглежда авиационен персонал от компетентен орган на държава - членка на Европейския съюз, или от компетентен орган на друга държава, ако това е предвидено в международен договор, по който Република България е страна.

(2) Кандидатите за свидетелства за правоспособност за координатори по УВД (CATM), координатори по търсене и спасяване (SAR), асистент-координатори на полети (FDA), както и лицата, за които се изисква медицинско освидетелстване, преминават медицински преглед от общопрактикуващия лекар на кандидата (general medical practitioner (GMP)). Изискванията за физическата годност и медицинските прегледи за установяване на физическата годност на кандидатите за правоспособност за координатори по УВД се определят и извършват съгласно условията и реда, по които се извършват медицинските прегледи на водачите на моторни превозни средства от категория "B" съгласно Наредба № 3 от 2011 г. за изискванията за физическата годност към водачите на моторни превозни средства и условията и реда за извършване на медицинските прегледи за установяване на физическата годност за водачите от различните категории (ДВ, бр. 39 от 2011 г.).

Чл. 11. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 12. (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., доп. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Когато притежателят на свидетелство за правоспособност упражнява правата си в Република България, срокът на свидетелството за медицинска годност, издадено без ограничения, може да се продължи веднъж за 45 дни, за срока на валидност на свидетелството за медицинска годност.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 13. Притежателите на свидетелства за медицинска годност не упражняват правата, дадени им от свидетелствата за правоспособност и съответните квалификационни класове, когато знаят или се съмняват, че здравословното им състояние не позволява безопасно упражняване на тези права.

Чл. 14. (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Притежателите на свидетелства за медицинска годност (без летателните екипажи и ръководителите на полети) веднага уведомяват лицето, удостоверило медицинската им годност - съответния лекар (aero-medical expert (AME), упълномощен да преглежда авиационен персонал от компетентен орган на държава - членка на Европейския съюз, или съответния общопрактикуващ лекар (general medical practitioner (GMP) в следните случаи:

1. постъпване в болница за повече от 12 часа;
2. хирургическа операция;
3. редовна употреба на лекарства;
4. необходимост от коригиране на зрението.

(2) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Ръководителите на полети - притежатели на свидетелства за правоспособност, установили медицинската си годност в съответствие с Регламент (ЕС) № 2015/340, незабавно уведомяват съответния лекар (aero-medical expert (AME), упълномощен да преглежда авиационен персонал от компетентен орган на държава - членка на

Европейския съюз, при промяна на здравословното им състояние съгласно изискванията на АТСО.MED.A.020 от Регламент (ЕС) № 2015/340.

(3) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Притежатели на свидетелства за правоспособност, установили медицинската си годност в съответствие с Регламент (ЕС) № 1178/2011, незабавно уведомяват съответния лекар (аеро-medical expert (AME), упълномощен да преглежда авиационен персонал от компетентен орган на държава - членка на Европейския съюз, при промяна на здравословното им състояние съгласно изискванията на MED.A.020 от Регламент (ЕС) № 1178/2011.

(4) (Предишна ал. 2, изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) В случаите по ал. 1, 2 и 3 съответният лекар (аеро-medical expert (AME), упълномощен да преглежда авиационен персонал от компетентен орган на държава - членка на Европейския съюз, или съответният общопрактикуващ лекар (general medical practitioner (GMP) преценява състоянието на лицето и при необходимост може да наложи ограничения или да намали срока на свидетелството за медицинска годност.

Чл. 15. (1) Притежателите на свидетелства за медицинска годност са длъжни писмено да уведомят ГД "ГВА" при настъпване на следните събития:

1. тежка и средна телесна повреда;
2. заболяване с продължителност над 21 дни;
3. бременност;
4. (нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) други заболявания, предвидени в регламента, по който на лицето е издадено свидетелство за медицинска годност.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) При настъпване на някое от събитията по ал. 1 свидетелството за медицинска годност се анулира. Ново свидетелство за медицинска годност се издава след извършване на преглед от съответния АМЕ.

Чл. 16. (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Притежателите на свидетелства за правоспособност нямат право да упражняват правата си под въздействие на психоактивни вещества.

Чл. 17. (1) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Лице, на което е издадено свидетелство за правоспособност и което е под въздействието на психоактивни вещества, се отстранява от дейности, свързани с осигуряване на безопасността на полетите.

(2) На лицата по ал. 1 се отнема свидетелството за правоспособност, а в случаите, когато се изисква и медицинска годност - свидетелството за медицинска годност се анулира.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Лицата по ал. 1 могат да възстановят свидетелствата си за правоспособност и квалификационните класове към тях след провеждане на лечение и преминаване на медицински преглед от съответния АМЕ.

Чл. 18. (1) Притежателите на свидетелство за правоспособност, квалификационни класове и разрешения могат да изпълняват функции и дейности в състава на екипажа на гражданско ВС, регистрирано в Република България, да участват в управлението на въздушното движение във въздушното пространство на Република България, да изпълняват други функции и дейности в гражданското въздухоплаване, изискващи свидетелство за правоспособност, при условие че свидетелството за правоспособност, квалификационните класове и разрешенията са издадени или признати за валидни от ГД "ГВА".

(2) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

(3) (Нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) Когато член на екипажа с валидно свидетелство за правоспособност се обучава или упражнява правата, дадени от свидетелството за правоспособност на тип ВС, който не е регистриран в Република България, ГД "ГВА" може да впише в свидетелството за правоспособност или да потвърди вписани в него квалификационни класове и разрешения при спазване на условията и изискванията, установени с тази наредба.

Чл. 19. (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Валидността на свидетелство за правоспособност и вписан в него квалификационен клас, издадено от друга държава, се признава, ако притежателят отговаря на условията и се удостоверява чрез специално допълнение към свидетелството.

(2) За признаване на валидността на квалификационен клас кандидатът трябва да отговаря на условията и изискванията за неговото потвърждаване.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Валидността на свидетелства за правоспособност се признава, ако са издадени при равни или по-високи изисквания от изискванията по тази наредба.

(4) Срокът на признаване на валидността е до една година, но не повече от срока на свидетелството за правоспособност и срока на квалификационния клас, който се признава.

Чл. 20. Не се изисква признаване на валидността на свидетелства за правоспособност в случаите, когато ВС, регистрирано в Република България, се експлоатира от чуждестранен авиационен оператор (АО) при условие, че с държавата на АО е подписано споразумение, с което тя се е задължила да упражнява надзор върху експлоатацията на ВС.

Чл. 21. Свидетелство за правоспособност, издадено от друга държава, може да бъде заменено с българско по силата на международен договор, по който Република България е страна. В българското свидетелство за правоспособност се вписва името на държавата, която го е издала първоначално.

Чл. 22. (1) Български гражданин, който е притежател на свидетелство за правоспособност, издадено от друга държава, може да поиска от ГД "ГВА" да му бъде заменено свидетелството за правоспособност със съответното българско свидетелство за правоспособност.

(2) Замяна по ал. 1 се извършва, ако лицето отговаря на условията по чл. 4 и при спазване на следните условия:

1. да има изисквания от тази наредба за летателен или практически опит;
2. да е издържало предвидените в наредбата изпити и успешно преминало летателна или практическа проверка.

Чл. 23. (1) (Предишен текст на чл. 23, изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Обучение за придобиване на свидетелства за правоспособност, квалификационни класове и/или разрешения към тях се извършва по програми и курсове, одобрени от ГД "ГВА".

(2) (Нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) Обучение за възстановяване на квалификационни класове и/или разрешения към тях се извършва по индивидуални програми, одобрени от ГД "ГВА".

(3) (Нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г., доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Индивидуалните програми по ал. 2 се изготвят от работодателя или от АУЦ или организация за обучение.

Чл. 24. (1) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 47 от 2008 г., доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Обучение за придобиване на свидетелства за правоспособност, квалификационни класове и разрешения се извършва във:

1. авиационни учебни центрове (АУЦ) или организации за обучение с издадено или признато от ГД "ГВА" свидетелство за АУЦ съгласно Наредба № 27 от 31.03.2000 г. за авиационните учебни центрове; или
2. организации за обучение с издадено или признато от ГД "ГВА" свидетелство, когато такава се изисква; или
3. организации за обучение в сертифициран доставчик на аеронавигационно обслужване - за персонал за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при УВД, координатори по УВД и асистент-координатори на полети.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Учебните ВС, използвани в АУЦ или организация за обучение, се одобряват от ГД "ГВА".

Чл. 25. Авиационните учебни центрове уведомяват ГД "ГВА" преди започване на летателно обучение за участниците във всеки курс, преминалата от тях наземна подготовка, календарния план за летателно обучение и местата на провеждането му.

Чл. 25а. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2008 г., в сила от 14.03.2008 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Оценяването на нивото на владеенето на език на лица от авиационния персонал по смисъла на Регламент (ЕС) 2015/340 или Регламент (ЕС) № 1178/2011 се извършва от центрове (органи) за оценка на владеенето на език за нуждите на въздухоплаването, сертифицирани от ГД "ГВА" или от компетентните органи на друга държава - членка на EASA.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Изпитният езиков център (орган за оценка на владееенето на език) отговаря на следните изисквания:

1. е юридическо лице или едноличен търговец;
2. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) за оценяването на владееенето на език за нуждите на въздухоплаването използва скалата за оценяване на владееенето на език съгласно Приложение I към Конвенцията за международно гражданско въздухоплаване, като се прилагат методи за оценяване, одобрени от ГД "ГВА";
3. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) разполага с подходящо помещение за провеждане на събеседването/оценяването;
4. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) разполага със звукозаписно оборудване, което позволява извършването на аудиозапис на събеседването с всяко лице;
5. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) поддържа система за архивиране на аудиозаписите от проведените събеседвания и оценките на всяко лице във всяка от лингвистичните категории и на крайната оценка от оценяването;
6. осигурява конфиденциалност на оценяващите по отношение на оценените от тях лица;
7. (изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) разполага с изпитващи/събеседващи и/или оценяващи специалисти, включително и чрез договор за осигуряване на специалисти от друга организация, които са преминали курс за обучение за работа с метода за оценяване, който се прилага в изпитния езиков център (органа за оценка на владееенето на език);
8. (отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)
9. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) съхранява личните данни на оценяваните лица съгласно действащото законодателство за защита на личните данни;
10. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) прилага и поддържа система за управление на качеството;
11. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) създава и поддържа процедури за провеждане на езиково оценяване.

(3) (Нова - ДВ, бр. 86 от 2010 г., доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

Чл. 256. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2008 г., в сила от 14.03.2008 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Кандидатът за изпитен езиков център (орган) за оценка на владееенето на език за нуждите на въздухоплаването на лица от авиационния персонал по смисъла на Регламент (ЕС) 2015/340 или Регламент (ЕС) № 1178/2011 подава заявление до главния директор на ГД "ГВА".

(2) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Към заявлението се прилагат документите, удостоверяващи съответствието с изискванията на Регламент (ЕС) 2015/340 или Регламент (ЕС) № 1178/2011 и приемливите средства за съответствие към тях, издадени от Агенцията за авиационна безопасност на Европейския съюз, с които е свързана дейността на органа за оценка на владеенето за език (изпитния езиков център). В 10-дневен срок кандидатът се уведомява, ако документите са непълни или не доказват съответствието с изискванията, и му се дава 7-дневен срок за отстраняване на непълнотата и/или несъответствието. В случай, че кандидатът не направи това, заявлението не се разглежда и му се връща заедно с документите към него.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Заявлението се разглежда в срок до 30 дни от подаването или отстраняването на непълнотата и/или несъответствието. Когато кандидатът отговаря на изискванията, главният директор на ГД "ГВА" или оправомощеното от него длъжностно лице издава сертификата в 10-дневен срок след изтичането на срока по ал. 1.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Сертификат не се издава, когато кандидатът не отговаря на някое от изискванията.

(5) (Нова - ДВ, бр. 86 от 2010 г., доп. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Изпитният езиков център (органът за оценка на владеенето на език) уведомява главния директор на Главна дирекция "Гражданска въздухоплавателна администрация" или оправомощено от него лице за всяка промяна в заявените обстоятелства в 7-дневен срок от настъпването им. Към уведомлението се прилагат съответните документи за променените обстоятелства. Уведомлението се разглежда по реда за разглеждане на заявлението по ал. 2.

(6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 86 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Отказът за издаване на сертификат подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 25в. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2008 г., в сила от 14.03.2008 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Главният директор на ГД "ГВА" или оправомощено от него длъжностно лице одобрява квалификацията на персонала на изпитния езиков център (органа за оценка на владеенето на език).

(2) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Персоналът (изпитващи/събеседващи и оценяващи) по ал. 1 отговарят най-малко на следните изисквания:

1. да са авиационни специалисти или лингвисти-експерти;
2. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) да познават Документ 9835 на ИКАО.

(3) (Нова - ДВ, бр. 86 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

Чл. 25г. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2008 г., в сила от 14.03.2008 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Изпитният езиков център (орган за оценка на владееенето на език) провежда оценявания на владееенето на език на лица от авиационния персонал по смисъла на Регламент (ЕС) 2015/340 или Регламент (ЕС) № 1178/2011 в съответствие с изискванията за владееене на език на Приложение I към Конвенцията за международно гражданско въздухоплаване.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Изпитният езиков център (орган за оценка на владееенето на език) осигурява извършването на оценяването да се осъществи в 3-седмичен срок след провеждането на събеседването. На оцененото лице се издава свидетелство от изпитния езиков център (орган за оценка на владееенето на език), което съдържа:

1. резултатите във всяка отделна категория съгласно скалата за оценяване на владееенето на език съгласно Приложение I към Конвенцията за международно гражданско въздухоплаване;
2. крайната оценка от оценяването.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Лицето, на което е издадено свидетелство по ал. 2, го представя в ГД "ГВА" за вписване в регистъра по чл. 28, ал. 1, в случай че ГД "ГВА" е органът, издал свидетелството му за правоспособност.

(4) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Свидетелството за успешно представяне при оценяването на владееенето на език, проведено от изпитен езиков център (орган за оценка на владееенето на език), гарантира следните нива на владееене на български и/или английски език:

1. ниво 4 (работно ниво/Operational);
2. ниво 5 (разширено ниво/Extended);
3. ниво 6 (експертно/Expert).

(5) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

(6) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

(7) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Лицата, положили изпит, имат право да обжалват резултатите от оценяването пред ръководителя на изпитния езиков център (орган за оценка на владееенето на език), когато крайната оценка от оценяването съответства на предоперативно ниво (ниво 3) или на по-ниско съгласно скалата за оценяване на владееенето на език съгласно Приложение I към Конвенцията за международно гражданско въздухоплаване.

(8) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) При обжалване по ал. 7 на лицето се предоставя възможност за повторно явяване на езиково оценяване, като събеседването и оценяването му се извършват съгласно предвидената [процедура](#) в метода за оценяване.

(9) (Отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

(10) (Отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

Чл. 26. Свидетелство за правоспособност се отнема и/или вписан квалификационен клас се заличава, когато притежател на свидетелство за правоспособност не отговаря на изискванията на тази наредба.

Раздел II.

Правомощия на Главна дирекция "Гражданска въздухоплавателна администрация"

Чл. 27. (1) (Предишен текст на чл. 27 - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.) Главна дирекция "Гражданска въздухоплавателна администрация" към министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията:

1. издава и преиздава свидетелствата за правоспособност по тази наредба;
2. вписва квалификационни класове, разрешения и ограничения в свидетелствата за правоспособност;
3. потвърждава и възстановява валидността на свидетелствата за правоспособност и квалификационни класове;
4. признава валидността на свидетелствата за правоспособност, издадени от друга държава;
5. подменя свидетелствата за правоспособност на български граждани, издадени от друга държава, със свидетелства за правоспособност по тази наредба;
6. контролира лицата, притежаващи правоспособност, временно отнема свидетелства за правоспособност и заличава квалификационни класове;
7. води регистър на авиационния персонал;
8. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) одобрява плановете за обучение и курсовете за обучение по смисъла на тази наредба;
9. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) одобрява плановете за обучение и курсовете за обучение за квалификационни класове и разрешения;
10. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) одобрява опреснителни курсове за обучение за квалификационни класове;
11. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) одобрява индивидуални курсове за обучение за възстановяване на квалификационни класове;

12. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) одобрява и осъществява надзор на АУЦ или организация за обучение, провеждащи обучение за придобиване на свидетелства за правоспособност, квалификационни класове и разрешения;
 13. признава обучението за квалификационни класове в други държави, като проверява и одобрява ВС, тренажорите, инструкторите и организациите, провеждащи обучение;
 14. одобрява тренажорите за ВС, на които се признава полетното време и проведеното обучение;
 15. определя списък на типовете ВС, за които се изисква квалификационен клас за тип ВС;
 16. (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)
 17. (изм. и доп. - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) одобрява програмите за обучение на инструктори;
 18. определя наблюдаващи инструктори за потвърждаване и възстановяване на инструкторски квалификационни класове;
 19. определя проверяващи за извършване на летателни и практически проверки за издаване, потвърждаване и възстановяване на свидетелства за правоспособност и квалификационни класове и за определяне на проверяващи;
 20. издава задължителни указания за уеднаквяване на провеждането на летателните и практическите проверки и осигуряване на безопасност от проверяващите;
 21. провежда теоретични изпити за издаване на свидетелства за правоспособност и квалификационни класове;
 22. одобрява ВС, използвани за обучение;
 23. (нова - ДВ, бр. 28 от 2008 г., в сила от 14.03.2008 г., изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) сертифицира изпитни езикови центрове (органите за оценка на владеенето на езика) и одобрява квалификацията на персонала им.
- (2) (Нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) Главният директор на ГД "ГВА" със заповед определя длъжностните лица, които извършват действията по ал. 1.

Чл. 28. (1) Главна дирекция "ГВА" води регистъра на лицата по чл. 1, т. 1.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Регистърът на авиационния персонал съдържа данни за лицата по чл. 2, както и за лицата, получили свидетелства за правоспособност, издадени от ГД "ГВА" в съответствие с регламентите, по които са издадени свидетелствата.

(3) В регистъра на авиационния персонал се поддържат данни и за лицата, имащи непосредствено отношение към опасни товари, превозвани по въздуха, лицата с право да

извършват безразрушителен контрол на авиационна техника и лицата, извършващи товарене и контрол върху товаренето на ВС.

Чл. 29. (1) В регистъра по чл. 28 се вписват:

1. име, презиме и фамилия на лицето, дата на раждане, ЕГН, адрес за кореспонденция;
2. вид и номер на свидетелството за правоспособност, дати на първоначално издаване и преиздаване;
3. вид и дати на вписване на квалификационни класове, разрешения и ограничения;
4. дати на потвърждаване и възстановяване и срокове на валидност на квалификационни класове и разрешения;
5. (доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) номер, дата и издател на удостоверения за преминато обучение или стаж за придобиване на квалификация;
6. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) номер, дата и издател на изпитни протоколи и на удостоверения за преминати теоретични изпити;
7. (доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) номер и дата на протоколи от летателни и практически проверки и от кого са извършени;
8. за членовете на екипажа - полетно време към датите на вписване, потвърждаване и възстановяване на квалификационни класове;
9. (отм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.)
10. (доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) номер, дата на издаване, издател и срок на свидетелството за медицинска годност;
11. наложени административни наказания;
12. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) имената на инспекторите, извършили проверките за съответствие с наредбата;
13. (нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) номер и дата на заявленията, подадени от съответното лице;
13. (нова - ДВ, бр. 28 от 2008 г., в сила от 14.03.2008 г.) ниво на езикова квалификация за лицата, за които се изисква.

(2) Главният директор на ГД "ГВА" със заповед определя длъжностното лице, което води регистъра по чл. 28, ал. 1 и отговаря за неговото поддържане.

Раздел III.

Ред за провеждане на теоретични изпити за свидетелства за правоспособност и квалификационни класове, издавани по тази наредба (Загл. доп. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел III.

Ред за провеждане на теоретични изпити за свидетелства за правоспособност и квалификационни класове на F/EL, AML (за ВС без типов сертификат по Регламент 216/2008 г.) и ATCL (Загл. доп. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 30. (1) (Изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.) Кандидатите за свидетелство за правоспособност F/EL се явяват на теоретичен изпит пред ГД "ГВА" по предметите, посочени в приложение № 4.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатите за свидетелство за правоспособност AML се явяват на теоретичен изпит пред ГД "ГВА" по предметите, посочени в приложение № 5 или им се признават сертификати за преминати изпити в одобрен АУЦ или организация за обучение по предмети, съвпадащи с предметите от приложение № 5.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 99 от 2006 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

(4) (Доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Теоретичните изпити по ал. 1 се провеждат в сесии с продължителност 10 работни дни. За датите за провеждане на сесиите се съставя график, който се обявява предварително.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Графикът по ал. 4 се обявява на видно и достъпно място в ГД "ГВА" и се публикува на [официалната страница](#) на ГД "ГВА" в интернет.

Чл. 31. (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Лицата по чл. 30, ал. 1 и 2 подават заявление до главния директор на ГД "ГВА", към което се прилагат:

1. (доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) номер и дата на дипломата за завършено образование в страната и/или заверено копие на диплом за завършено образование извън страната;

2. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) удостоверение за преминато теоретично обучение в АУЦ или организация за обучение или за завършен интегриран курс;

3. летателна книжка за лицата по чл. 30, ал. 1;

4. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявленията по ал. 1 се подават в срокове, определени в графика по чл. 30, ал. 5.

Чл. 32. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 33. (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Теоретичният изпит на кандидатите по чл. 30, ал. 1 се провежда по предмети, чиято продължителност и брой на въпросите е съгласно приложение № 6. Изпитът се провежда на български и/или английски език, като най-малко 75 на сто от въпросите са тестови.

(2) (Нова - ДВ, бр. 99 от 2006 г.) Видът на изпита - писмен или на компютърна система за автоматизирано изпитване, се определя от главния директор на ГД "ГВА".

(3) (Предишна ал. 2, доп. - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Изпитът на кандидатите по чл. 30, ал. 1 е писмен или на компютърна система за автоматизирано изпитване.

(4) (Нова - ДВ, бр. 99 от 2006 г.) При използване на компютърна система за автоматизирано изпитване на кандидатите по чл. 30, ал. 1 се спазват следните изисквания:

1. изпитването се извършва по модули;
2. извършва се автоматизирано (независимо) оценяване по брой верни отговори по степен на трудност за определено време;
3. данните от изпитите се архивират;
4. кандидатът има възможност за проверка на резултатите.

Чл. 34. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 35. (1) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

(2) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

(3) Главна дирекция "ГВА" осигурява подходящи карти, схеми и таблици за провеждане на изпита. По време на изпита не може да се използва друго електронно устройство освен калкулатор с четири действия.

Чл. 36. (1) Всеки кандидат се легитимира с документ за самоличност преди започване на изпита.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът, който преминава изпит на хартиен носител, изписва четливо и точно трите имена, ЕГН и адреса си на лист, който се затваря в непрозрачен плик. На плика не се поставят знаци или символи, които могат да нарушат анонимността.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидат, преминаващ изпит на хартиен носител, няма право да слага знаци или символи, които могат да нарушат анонимността на изпитната му работа.

(4) При опит за нарушаване на анонимността изпитната работа се анулира и кандидатът се лишава от правото за по-нататъшно участие в изпита.

(5) Когато действието по ал. 4 не е умишлено, кандидатът е длъжен веднага да заяви това на длъжностните лица в изпитната зала. В този случай длъжностните лица унищожават листа или плика със знака или символа и на кандидата се дава друг работен лист или плик.

(6) Когато действието по ал. 4 е умишлено, се съставя констативен протокол, който се подписва от длъжностните лица в изпитната зала, от председателя на комисията за организиране и провеждане на изпита или от упълномощено от него лице, и кандидатът се отстранява от изпита.

Чл. 37. Кандидатът не може да напуска изпитната зала по-рано от два часа след започване на изпита, временно напускане на изпитната зала се извършва с придружител и за не повече от 10 минути, а изпитната работа се предава на длъжностните лица, които отбелязват в протокола часа на напускане и завръщане в залата.

Чл. 38. (1) Приключването на изпита се извършва пред кандидата и включва:

1. предаване на изпитната работа от кандидата и вписване в протокола часа на предаването и;

2. проверка на спазване на анонимността във връзка с чл. 36, ал. 3, 4 и 5.

(2) Кандидатът собственоръчно запечатва в голям плик изпитната си работа заедно със запечатания плик с личните си данни и го предава на председателя на изпитната комисия.

Чл. 39. (1) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

(2) На кандидатите, издържали изпита, се издава удостоверение, подписано от Главния директор на ГД "ГВА". На неиздържалите изпита се издава справка за резултатите от изпита по предмети. Всеки кандидат може да види изпитната си работа.

Чл. 40. (1) Изпитът по отделен предмет е издържан, когато кандидатът е отговорил правилно най-малко на 75 на сто от тестовите въпроси, а на останалите има оценка най-малко "добър" (4).

(2) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът е положил успешно задължителния изпит за проверка на теоретичните познания, ако успешно е преминал всички задължителни дисциплини в рамките на 18 месеца за всички кандидати по тази глава, с изключение за кандидата за AML, считано от края на календарния месец, в който кандидатът се е явил на първия си изпит.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Ако кандидатът направи четири неуспешни опита да премине изпита по теоретична подготовка или ако не премине успешно всички изпити в рамките на периода, посочен в ал. 2, кандидатът трябва да се яви отново на всички изпити.

Чл. 41. (1) Удостоверението по чл. 39, ал. 2 се признава за издаване на свидетелство за правоспособност до 36 месеца след датата на първо явяване на изпита.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Удостоверението по чл. 39, ал. 2 се признава за издаване до 7 години след последната дата на валидност на квалификационен клас за тип ВС, вписан в F/EL, до 10 години за кандидати за AML и до 3 години за всички останали.

(3) Срокът на съхранение на протоколите от теоретичните изпити е 3 години след изтичане на сроковете по ал. 1 и 2.

Раздел IV.

Издаване, преиздаване, подмяна, временно отнемане и признаване на свидетелства за правоспособност, вписване и потвърждаване на квалификационен клас и разрешение

Чл. 42. (1) Главният директор на ГД "ГВА" със заповед определя лицата, които отговарят за разглеждане на подадените заявления от кандидати за свидетелства за правоспособност и квалификационни класове към тях.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Нередовни заявления не се разглеждат, а кандидатите писмено се уведомяват за нередовностите в срок седем работни дни след подаване на заявлението.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) На кандидатите се дава 10-дневен срок от съобщаването да отстранят допуснатите нередовности.

Чл. 43. (1) (Доп. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Първоначално издаване на свидетелство за правоспособност се извършва въз основа на заявление от кандидата, като в случаите на свидетелство за правоспособност за техническо обслужване на ВС (AML) се подава заявление по образци съгласно приложение № 7. Към заявлението се прилагат:

1. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) ЕГН за граждани на Република България или копие от документа за самоличност за граждани на други държави;
2. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) свидетелство за медицинска годност от съответния клас, а за лицата по чл. 2, т. 5 и 6 - медицинско свидетелство;
3. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) номер и дата на дипломата за завършено образование в страната и/или заверено копие на диплом за завършено образование извън страната;
4. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) удостоверение за завършено летателно или практическо обучение в АУЦ или организация за обучение;
5. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) удостоверение за издържан теоретичен изпит за лицата по чл. 30, ал. 1, 2;
6. летателна книжка за свидетелства за правоспособност на член на екипажа на ВС;

7. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

(2) В срок един месец след подаване на заявлението по ал. 1 ГД "ГВА" насрочва теоретичен изпит, ако е необходимо, и летателна или практическа проверка. Теоретичният изпит се насрочва не по-късно от 3 месеца от датата на подаване на заявлението. Летателната или практическата проверка се провежда до един месец след успешно преминаване на теоретичния изпит.

(3) В срок до 15 дни, след като кандидатът издържи изпитите и проверките, ГД "ГВА" издава свидетелство за правоспособност и вписва обстоятелствата в регистъра по чл. 28.

Чл. 44. (1) За преиздаване на свидетелство за правоспособност кандидатът представя в ГД "ГВА" до 3 месеца преди изтичане на валидността, но не по-късно от 15 дни преди тази дата, заявление, придружено от:

1. удостоверение за преминал курс, когато е необходимо;
2. (нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) документите по чл. 43, ал. 1, т. 1 и 2;
3. (предишна т. 2 - ДВ, бр. 56 от 2004 г., доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

(2) До датата на изтичане на валидността на свидетелството за правоспособност ГД "ГВА" го преиздава, като вписва в него валидните квалификационни класове.

(3) Старото свидетелство за правоспособност се унищожавя.

Чл. 45. (1) (Доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) Кандидатът за квалификационен клас и/или разрешение към него подава в ГД "ГВА":

1. заявление;
2. валидно свидетелство за правоспособност;
3. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) свидетелство за медицинска годност от съответния клас;
4. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) свидетелство за успешно завършено обучение в АУЦ или организация за обучение;

5. (доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) удостоверение за издържан теоретичен изпит - за квалификационен клас IR;

6. летателна книжка за свидетелства за правоспособност на член на екипажа;

7. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

(2) В срок 10 дни след подаване на заявлението по ал. 1 ГД "ГВА" насрочва теоретични изпити и летателна или практическа проверка. Теоретичният изпит и летателната или практическата проверка се насрочват до два месеца от датата на заявлението.

(3) След като кандидатът издържи изпитите и премине проверката, ГД "ГВА" вписва в свидетелството за правоспособност съответния квалификационен клас и вписва обстоятелствата в регистъра по чл. 28.

(4) (Нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г., доп. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

(5) (Нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.) Главна дирекция "ГВА" вписва в свидетелството за правоспособност съответния квалификационен клас при условията на чл. 18, ал. 3 и ако документите отговарят на изискванията на действащото законодателство.

Чл. 46. (1) (Доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидат за потвърждаване на валидността на квалификационен клас и/или разрешение към него подава 3 месеца преди изтичане срока на валидността заявление в ГД "ГВА", придружено от документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път. За притежатели на свидетелства за правоспособност, които имат трудов договор, заявлението се подава служебно от работодателя.

(2) В 15-дневен срок ГД "ГВА" насрочва изпита и летателната или практическата проверка на кандидата.

(3) След преминаване на проверката кандидатът представя в ГД "ГВА" свидетелството за правоспособност за вписване на квалификационния клас заедно с протокола от проверката, а за членовете на екипаж - и летателна книжка.

(4) Потвърденият квалификационен клас се вписва до 3 работни дни след успешно преминаване на летателната или практическата проверка, но не по-рано от 15 дни преди изтичане на срока на квалификационния клас.

Чл. 47. (1) Кандидат за възстановяване на квалификационен клас подава в ГД "ГВА" заявление, придружено от:

1. свидетелство за правоспособност;
2. летателна книжка за членове на екипажа;
3. индивидуална програма за възстановяване на квалификационния клас;
4. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

(2) В срок до 30 дни от датата на подаване на заявлението ГД "ГВА" одобрява програмата и определя проверяващ. Кандидатът участва лично при разглеждане на индивидуалната му програма.

(3) След завършване на обучението и летателната или практическата проверка кандидатът представя в ГД "ГВА" свидетелството за правоспособност за вписване на квалификационния клас заедно с протокола от проверката, а за членове на екипаж - и летателна книжка.

(4) След като кандидатът издържи изпитите и премине проверката, ГД "ГВА" вписва в свидетелството за правоспособност възстановения квалификационен клас и вписва обстоятелствата в регистъра по чл. 28.

Чл. 48. (1) За признаване на свидетелство за правоспособност, издадено от друга държава, авиационният оператор, с когото притежателят на свидетелството за правоспособност е сключил трудов договор, подава заявление, придружено от:

1. копие от свидетелството за правоспособност;
2. копие от свидетелството за медицинска годност;
3. копие от данните в летателната книжка за последните 12 месеца за свидетелства за правоспособност на член на екипажа;
4. копие от документ за самоличност;
5. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

(2) В срок 20 дни след подаване на заявлението по ал. 1 ГД "ГВА" насрочва теоретични изпити и/или летателна или практическа проверка.

(3) Теоретичният изпит и летателната или практическата проверка се насрочват до 30 дни от датата на заявлението.

(4) След успешно преминаване на изпита и проверката ГД "ГВА" издава допълнението към свидетелството на лицето и вписва обстоятелствата в регистъра по чл. 28. Кандидатът се явява лично в ГД "ГВА" за получаване на допълнението срещу представяне на оригиналните документи по ал. 1, т. 1, 2, 3 и 4.

(5) В случаите, когато се признава чуждо свидетелство за правоспособност за участие в състава на екипажа на ВС, които се експлоатират извън Република България, изпитът и проверката могат да се проведат на място, а допълнението се предава служебно на авиационния оператор.

(6) Разходите по ал. 3, 4 и 5, свързани с признаване на свидетелство за правоспособност, издадено от друга държава, са за сметка на АО по ал. 1.

Чл. 49. (1) Подмяна на свидетелство за правоспособност, издадено от друга държава, се извършва въз основа на заявление от кандидата, придружено от:

1. притежавано свидетелство за правоспособност;
2. два броя цветни фотоснимки с формат 3 x 4 cm;
3. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) свидетелство за медицинска годност от съответния клас;
4. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) номерът и датата на дипломата за завършено образование в страната и/или заверено копие на диплом за завършено образование извън страната;
5. свидетелство за правоспособност и летателна книжка на член на екипажа;
6. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

(2) В срок 30 дни след подаване на заявлението по ал. 1 ГД "ГВА" насрочва теоретични изпити и летателна или практическа проверка. Теоретичният изпит се насрочва не по-късно от 3 месеца след подаване на заявлението. Летателната или практическата проверка се провежда до един месец след успешно преминаване на теоретичния изпит.

(3) В срок до 15 дни, след като кандидатът издържи изпитите и проверките, ГД "ГВА" издава свидетелство за правоспособност и вписва обстоятелствата в регистъра по чл. 28.

Чл. 50. (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) (1) Главна дирекция "Гражданска въздухоплавателна администрация" отнема свидетелство за правоспособност или заличава квалификационен клас, когато лицето е:

1. получило свидетелство за правоспособност чрез представяне на подправени документи или неверни данни;
 2. подписало удостоверение за допускане до експлоатация на ВС, без да е изпълнено изцяло техническото обслужване, за което е издадено удостоверението;
 3. упражнявало правата, произтичащи от свидетелството за правоспособност, след употреба на психотропни вещества;
 4. виновно не е изпълнило служебните си задължения при упражняване на правата по издаденото свидетелство.
- (2) Квалификационният клас в свидетелството за правоспособност на ръководителите на полети се заличава и когато комисия, назначена за разследване на авиационно произшествие или инцидент, установи липса на компетентност.
- (3) Свидетелство за правоспособност се отнема временно въз основа на влязло в сила наказателно постановление в случаите, когато е установено нарушение по чл. 143 или чл. 144 от Закона за гражданското въздухоплаване.
- (4) Свидетелството за правоспособност се отнема със заповед на главния директор на ГД "ГВА".
- (5) Решенията за отнемане на свидетелство за правоспособност се вземат въз основа на доклади от проверки на инспектори по въздухоплаването и/или доклади за нарушения от органите за управление на въздушното движение и/или от органите по гражданското въздухоплаване на други държави или от други органи.
- (6) Заповедта на главния директор на ГД "ГВА" по ал. 4 може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Раздел V.

Общи положения за членовете на екипажа на граждански ВС

Чл. 51. (1) На членовете на екипажа се издават свидетелства за правоспособност за следните категории ВС (в скобите е дадена абревиатура на категорията ВС):

1. (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)
2. (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)
3. планери (G);
4. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) свободни балони (FB);
5. (отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)

(2) (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 52. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 53. (1) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

(2) (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

(3) (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

(4) (Отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)

(5) (Изм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.) Главна дирекция "ГВА" може да определи квалификационен клас за тип ВС, който е включен в някой от квалификационните класове по ал. 4 въз основа на следните критерии:

1. типово удостоверение за летателна годност;
2. характеристики на управляемост, които изискват допълнително летателно обучение или обучение на тренажор;
3. минимален състав на екипажа;
4. равнище на технологията.

Чл. 54. (1) Членовете на екипажа водят летателни книжки. В летателните книжки се вписват данните, посочени в приложение № 8.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

(3) При нетърговски полети записите в летателната книжка се заверяват от органа или лицето, което е дало разрешението за полет.

Чл. 55. (1) Обучение за придобиване на свидетелства за правоспособност, квалификационни класове и разрешения могат да провеждат лица, притежаващи съответни на провежданото обучение свидетелство за правоспособност и квалификационен клас, заедно с квалификационен клас за инструктор.

(2) Главна дирекция "ГВА" дава разрешение за инструктор на лица със свидетелства за правоспособност и квалификационен клас за инструктор, издадени от друга държава, в случаите, когато се провежда обучение за тип ВС, за който от авиационния персонал няма лица с инструкторска правоспособност.

(3) Квалификационните класове за инструктор на тренажор могат да се придобиват от лица без свидетелство за медицинска годност.

Чл. 56. (1) Издаване на свидетелства за правоспособност на членовете на екипажа и квалификационни класове към тях се извършва след полагане на теоретичен изпит и летателна проверка.

(2) Времето за летателна проверка за издаване на свидетелства за правоспособност на членовете на екипажа и квалификационни класове към тях не се признава за полетно време на кандидата.

Чл. 57. (1) (Предишен текст на чл. 57 - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) За преиздаване на свидетелство за правоспособност на член от екипажа притежателят преминава в рамките на 18 месеца преди изтичане на валидността курс за промените във: въздушното право, стандартите, свързани с гражданското въздухоплаване, измененията в технологиите и оборудването, човешкия фактор. В преиздаденото свидетелство за правоспособност се вписват валидните квалификационни класове.

(2) (Нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) За потвърждаване на квалификационен клас, вписан в свидетелство за правоспособност на член от екипажа, притежателят трябва да е преминал успешно летателна проверка до 3 месеца преди изтичане на валидността на квалификационния клас.

(3) (Нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) За възстановяване на квалификационен клас, вписан в свидетелство за правоспособност на член от екипажа, кандидатът трябва да е преминал успешно летателна проверка. Ако са изтекли повече от 3 месеца след последния отразен в летателната книжка полет на клас/тип ВС, съответстващо на квалификационния клас, преди

летателната проверка кандидатът преминава обучение за възстановяване по индивидуална програма.

Чл. 58. (1) Летателните проверки за издаване на свидетелства за правоспособност на членовете от екипажа и квалификационни класове към тях се извършват от определени от ГД "ГВА" проверяващи, след като е издържан съответният теоретичен изпит.

(2) Проверяващият не трябва да е участвал като инструктор при обучението на кандидата.

(3) Кандидатите в интегрирани курсове за обучение могат да преминат с разрешение на ГД "ГВА" летателната проверка преди полагане на теоретичния изпит.

Чл. 59. Видът и използването на тренажор при изпълнение на летателни проверки за издаване на свидетелства за правоспособност, както и за издаване, потвърждаване на валидността и възстановяване на квалификационни класове към тях, се одобряват от ГД "ГВА".

Чл. 60. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 61. (1) Летателна проверка за издаване на свидетелства за правоспособност и квалификационни класове се извършва на ВС в полет. Летателните проверки за потвърждаване квалификационни класове могат да се извършват в имитиран полет на летателен тренажор след одобрение от ГД "ГВА".

(2) Летателните проверки се състоят от елементи, групирани в части.

(3) Летателната проверка се счита за успешна, когато всички части от нея са преминати успешно. Част от летателната проверка се счита за успешна, когато всички елементи от нея са преминати успешно. При непреминаване на повече от една част цялата проверка се преминава отново. При непреминаване на една част се преминава отново само тази част.

(4) По преценка на проверяващия всеки елемент на летателната проверка може да се повтори веднъж. Проверяващият може да прекъсне проверката във всяка нейна фаза, ако прецени, че подготовката на кандидата налага повторна проверка.

(5) Работата и контролните проверки в пилотската кабина се извършват в съответствие с одобрените контролни карти на използваното ВС, а така също и в съответствие с приетия ред за взаимодействие в екипажа (за многопилотни ВС). Преди проверката кандидатът определя данните за полета и ги съгласува с проверяващия.

(6) Летателната проверка за многопилотен самолет се провежда в пълен състав на екипажа. Когато летателната проверка се извършва на ВС, в състава на екипажа участва инструктор с квалификационен клас, за който се извършва проверка.

(6) При две последователни неуспешни проверки допълнителната подготовка е задължителна и се определя от проверяващия.

(7) Когато притежател на свидетелство за правоспособност на член от екипажа започне, но не премине успешно някоя част от летателна проверка за потвърждаване на валидността на квалификационен клас преди изтичане на неговия срок, той не упражнява правата, дадени от съответния квалификационен клас, до успешно завършване на проверката.

Чл. 62. (1) (Изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.) Летателните проверки за издаване на F/EL и за вписване на квалификационни класове се извършват на ВС, оборудвани с полетни записващи устройства на разговорите в кабината и на параметрите на полета.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 63. (1) Летателните проверки се извършват от определени от ГД "ГВА" лица, притежаващи свидетелство за правоспособност от съответния вид и квалификационен клас за съответните категория и клас/тип на ВС.

(2) За проверяващи се определят лица от авиационния персонал, притежаващи квалификационен клас за инструктор на свидетелството за правоспособност и квалификационните класове, за които извършват проверки.

(3) Изискването по ал. 2 не се прилага в случаите, когато в авиационния персонал няма лица с квалификационен клас за инструктор.

Чл. 64. Проверяващият изпраща в ГД "ГВА" протокол за всяка летателна проверка в 3-дневен срок след нейното завършване.

Чл. 65. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 66. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 67. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 68. (1) Притежателят на свидетелство за правоспособност на член на екипаж на ВС, преди да упражнява правата си на тип ВС от модификация, с която не е изпълнявал полети в продължение на повече от две години или за която няма полетно време, преминава обучение за различията или за запознаване с особеностите на съответната модификация ВС, като:

1. обучението за различията дава допълнително знания и летателна тренировка на подходящо техническо средство или на самолета;

2. обучението за запознаване с особеностите дава необходимите знания за модификацията на типа ВС.

(2) Обучението за различията или запознаване с особеностите се удостоверява в летателната книжка от провеля го инструктор.

(3) Изискването по ал. 1 не се прилага за типовете и модификациите на самолетите от класа с един бутален двигател.

Чл. 69. (1) Притежателите на свидетелства за правоспособност при вписване от ГД "ГВА" на квалификационни класове представят свидетелство за медицинска годност и летателна книжка.

(2) Възстановени квалификационни класове се вписват със срок, считано от датата на успешно преминаване на летателната или практическата проверка.

Чл. 70. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 71. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 72. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 73. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 74. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 75. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 75а. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2008 г., в сила от 05.03.2008 г., доп. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.) Пилотите на леки ВС, изпълняващи международни полети, са длъжни да докажат владение на английски език в съответствие с изискванията за езикова квалификация на Анекс I към Конвенцията за международно гражданско въздухоплаване чрез полагаането на изпит в изпитен езиков център, одобрен от националната въздухоплавателна администрация на държава - член на Европейския съюз.

Чл. 75б. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2008 г., в сила от 05.03.2008 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 76. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 77. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 78. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Част втора.

ЧЛЕНОВЕ НА ЕКИПАЖ

Дял първи.

Пилоти

Глава втора.

ПИЛОТИ НА САМОЛЕТИ

Раздел I.

Свидетелство за правоспособност на пилот любител на самолет PPL(A) (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 79. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 80. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 81. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 82. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 83. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 84. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Раздел II.

Свидетелство за правоспособност на професионален пилот на самолет CPL(A) (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 85. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 86. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 87. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 88. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 89. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 90. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 91. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 92. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Раздел III.

Квалификационен клас за полети по правилата за полети по прибори със самолет IR(A)
(Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 93. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 94. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 95. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 96. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 97. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 98. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 99. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 100. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 101. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Раздел IV.

Квалификационни класове за клас/тип самолет (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 102. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 103. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 104. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 105. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 106. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 107. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 108. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 109. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 110. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 111. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Раздел V.

Свидетелство за правоспособност на транспортен пилот на самолет АТРЛ(А) (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 112. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 113. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 114. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 115. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 116. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 117. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 118. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 119. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Раздел VI.

Квалификационни класове за инструктори на самолети (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 120. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 121. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 122. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 123. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 124. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 125. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 126. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 127. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 128. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 129. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 130. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 131. (Изм. и доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 132. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 133. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 134. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 135. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 136. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 137. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 138. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 139. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 140. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 141. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Раздел VII.

Проверяващи пилоти на самолети (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 142. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 143. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 144. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 145. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 146. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 147. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 148. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 149. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Чл. 150. (Отм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Глава трета.

ПИЛОТИ НА ВЕРТОЛЕТИ

Раздел I.

Свидетелство за правоспособност на пилот любител на вертолет PPL(H) (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 151. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 152. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 153. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 154. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 155. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Раздел II.

Свидетелство за правоспособност на професионален пилот на вертолет CPL(H) (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 156. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 157. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 158. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 159. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 160. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 161. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Раздел III.

Квалификационен клас за полети по ППП на вертолет IR(H) (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 162. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 163. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 164. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 165. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 166. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 167. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 168. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 169. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 170. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Раздел IV.

Квалификационен клас за тип вертолет (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 171. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 172. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 173. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 174. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 175. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 176. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 177. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Раздел V.

Свидетелство за правоспособност на транспортен пилот на вертолет АТРЛ(Н) (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 178. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 179. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 180. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 181. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 182. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 183. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 184. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 185. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Раздел VI.

Правоспособност за инструктори на вертолет (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 186. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 187. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 188. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 189. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 190. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 191. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 192. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 193. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 194. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 195. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 196. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 197. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 198. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 199. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 200. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 201. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 202. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 203. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 204. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Раздел VII.

Проверяващи пилоти на вертолети (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 205. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 206. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 207. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 208. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 209. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 210. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 211. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Чл. 212. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Глава четвърта.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА ПИЛОТ НА ПЛАНЕР PL(G) (ОТМ. - ДВ, БР. 33 ОТ 2015 Г.)

Глава четвърта.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА ПИЛОТ НА ПЛАНЕР PL(G)

Чл. 213. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 214. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 215. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 216. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 217. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 218.(Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 219. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 220. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 221. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 222. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Глава пета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА ПИЛОТ НА СВОБОДЕН БАЛОН РЛ(FB) (ОТМ. - ДВ, БР. 33 ОТ 2015 Г.)

Глава пета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА ПИЛОТ НА СВОБОДЕН БАЛОН РЛ(FB)

Чл. 223. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 224. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 225. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 226. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 227. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 228. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 229. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 230. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 231. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 232. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Глава шеста.

**СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА ЛЮБИТЕЛ ПИЛОТ НА МАЛКО ВС PPL(SA)
(ОТМ. - ДВ, БР. 7 ОТ 2014 Г.)**

Чл. 233. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)

Чл. 234. (Отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)

Чл. 235. (Отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)

Чл. 236. (Отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)

Чл. 237. (Отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)

Чл. 238. (Отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)

Чл. 239. (Отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)

Чл. 240. (Отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)

Чл. 241. (Отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)

Чл. 242. (Отм. - ДВ, бр. 7 от 2014 г.)

Глава седма.

РЕД И УСЛОВИЯ ЗА ИЗДАВАНЕ, ПРИЗНАВАНЕ И ПОДНОВЯВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИОННИ КЛАСОВЕ И РАЗРЕШЕНИЯ КЪМ СВИДЕТЕЛСТВАТА ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА ЧЛЕНОВЕ НА ЕКИПАЖ, ИЗПОЛЗВАНИ САМО ВЪВ ВЪЗДУШНОТО ПРОСТРАНСТВО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 86 ОТ 2010 Г., ОТМ. - ДВ, БР. 33 ОТ 2015 Г.)

Глава седма.

РЕД И УСЛОВИЯ ЗА ИЗДАВАНЕ, ПРИЗНАВАНЕ И ПОДНОВЯВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИОННИ КЛАСОВЕ И РАЗРЕШЕНИЯ КЪМ СВИДЕТЕЛСТВАТА ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА ЧЛЕНОВЕ НА ЕКИПАЖ, ИЗПОЛЗВАНИ САМО ВЪВ ВЪЗДУШНОТО ПРОСТРАНСТВО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 86 ОТ 2010 Г.)

Чл. 243. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 244. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 245. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 246. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 247. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 248. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 249. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 249а. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2008 г., в сила от 14.03.2008 г., отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 250. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 251. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 252. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 253. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 254. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 255. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 256. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 257. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 258. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 259. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 260. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 261. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 262. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 263. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 264. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 265. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 266. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 267. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 268. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 269. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 270. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 271. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Дял втори.

Членове на екипаж, различни от пилоти

Глава осма.

БОРДНИ ИНЖЕНЕРИ

Раздел I.

Свидетелство за правоспособност на борден инженер F/EL

Чл. 272. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) За придобиване на свидетелство за правоспособност F/EL и за упражняване на правата, дадени от него, се изисква валидно свидетелство за медицинска годност клас 2.

Чл. 273. (1) Притежателят на F/EL може да изпълнява функциите на борден инженер в състава на екипажа на типовете ВС, за които е придобил квалификационен клас.

(2) Притежателят на F/EL с вписан квалификационен клас за тип ВС упражнява правата си под наблюдение на борден инженер-инструктор, докато изпълни 100 часа полетно време като борден инженер на съответния тип ВС. От тези 100 часа 50 часа може да са на летателен тренажор под наблюдение на инструктор, от които до 25 часа може да са като пилот.

Чл. 274. (1) Кандидатът за F/EL трябва да има валидно удостоверение за издържан теоретичен изпит за ATPL на съответната категория ВС, за която кандидатства.

(2) Кандидатът за F/EL трябва да:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е преминал обучение по техническо обслужване за бордни инженери на съответната категория ВС - на самолети с максимална маса над 5700 kg или хеликоптери с максимална маса над 2230 kg; или

2. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) има магистърска степен на образование в областта на авиационното инженерство и практически опит в техническото обслужване на съответната категория ВС - на самолети с максимална маса над 5700 kg или хеликоптери с максимална маса над 2230 kg повече от две години; или

3. има свидетелство за правоспособност за техническо обслужване на съответната категория ВС с вписан квалификационен клас "B1", "B2" или "C".

(3) Кандидатът за F/EL трябва да е завършил успешно подготвителен летателен курс за бордни инженери съгласно приложение № 33.

(4) Кандидатът за F/EL трябва да владее английски език съгласно приложение № 16.

(5) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът за F/EL, който притежава или е притежавал CPL, ATPL(H) с IR, ATPL(A) или има опит като пилот или борден инженер на държавни ВС, се освобождава от изискването по ал. 3.

Чл. 275. (1) Кандидатът за F/EL трябва да е преминал курс за обучение за първи квалификационен клас за тип ВС.

(2) Кандидатът за F/EL и първи квалификационен клас за тип ВС преминава обучение за взаимодействие в многочленен екипаж. Обучението включва най-малко 25 часа теоретично обучение и упражнения и 20 часа практическо обучение за взаимодействие в екипажа.

Чл. 276. (1) Кандидатът за F/EL трябва да има валидно удостоверение за издържан теоретичен изпит за ATPPL за съответната категория ВС.

(2) Кандидатът за първи квалификационен клас за тип ВС трябва да е показал пред ГД "ГВА" знания, съответстващи на квалификационния клас за тип. Издържан теоретичен изпит за тип ВС се признава за вписване на съответния квалификационен клас до 6 месеца след завършването му.

Чл. 277. (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът за свидетелство за правоспособност на борден инженер трябва да покаже умения, съответстващи на F/EL и квалификационния клас за тип ВС по време на летателна проверка по одобрена от ГД "ГВА" форма за оценка на компетентност.

Раздел II.

Квалификационен клас на борден инженер за тип ВС

Чл. 278. (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) (1) Кандидатът за квалификация на борден инженер за тип ВС трябва да е завършил курс за обучение за съответния тип.

(2) Курсът по ал. 1 включва теоретично обучение и летателно обучение, съответстващо на елементите от летателната проверка.

Чл. 279. (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът трябва да е показал пред ГД "ГВА" знания, съответстващи на квалификационния клас за тип. Издържан теоретичен изпит за тип ВС се признава до 6 месеца след завършването му.

(2) Кандидатът трябва да покаже умения, съответстващи на квалификационния клас за тип ВС по време на летателна проверка съгласно приложение № 34.

Чл. 280. (1) Срокът на валидност на квалификационен клас на борден инженер за тип ВС е 1 година от датата на издаване или от датата на изтичане, ако валидността е потвърдена, преди да изтече.

(2) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Борден инженер не може да извършва полети на въздухоплавателно средство, ако не е извършил най-малко 3 излитания и 3 кацания като борден инженер на типа въздухоплавателно средство или на тренажор за използвания тип въздухоплавателно средство през последните 90 дни.

(3) (Предишна ал. 2, изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Квалификация на борден инженер за тип ВС се потвърждава, при условие че притежателят е:

1. изпълнил най-малко 10 полетни отсечки като борден инженер на съответния тип ВС или една полетна отсечка като борден инженер с проверяващ борден инженер за срока на валидност;
2. преминал успешно летателна проверка на типа ВС съгласно приложение № 34 до 3 месеца преди изтичане на срока; ако проверката е извършена през последните три календарни месеца на валидност на предишната проверка, периодът на валидност е от датата на изтичане на валидността на предишната проверка.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Квалификационен клас за тип ВС се възстановява при условие, че кандидатът е преминал индивидуална програма за възстановяване и летателна проверка за квалификационен клас за тип ВС. Квалификационният клас се вписва от датата на успешно завършване на летателната проверка.

Раздел III.

Квалификационен клас за инструктор - борден инженер за тип ВС

Чл. 281. (1) Квалификационните класове за инструктори на бордни инженери са:

1. борден инженер - инструктор за тип ВС (TRI(E));
2. борден инженер - инструктор на тренажор за тип ВС (SFI(E)).

(2) Квалификационните класове по ал. 1 се вписват заедно с квалификационен клас на борден инженер за тип ВС.

Чл. 282. (1) Срокът на валидност на квалификационните класове за бордни инженери-инструктори е 3 години.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 283. Притежателят на квалификационен клас за борден инженер-инструктор на тип ВС (TRI(E)) може да провежда обучение за F/EL и за квалификационен клас на борден инженер за тип ВС и обучение за взаимодействие в многочленен екипаж.

Чл. 284. Кандидатите за първи квалификационен клас за борден инженер-инструктор преминават основен теоретичен курс за подготовка на инструктори съгласно приложение № 20.

Чл. 285. (1) Кандидатът за първи квалификационен клас TRI(E) трябва да:

1. е завършил курс за обучение за TRI(E);
2. има най-малко 1500 часа полетно време като борден инженер;
3. е изпълнил като борден инженер на съответния тип ВС през последните 12 месеца преди кандидатстването най-малко 30 полетни отсечки с излитане и кацане, от които до 15 полетни отсечки могат да са на летателен тренажор;
4. е провел на ВС или летателен тренажор под наблюдение на определен от ГД "ГВА" инструктор TRI(E), най-малко 3 часа полетно време летателно обучение на бордни инженери за квалификационен клас за тип ВС, изпълнявайки функциите на TRI(E).

(2) Притежателят на TRI(E), преди да придобие квалификационен клас за инструктор на друг тип ВС, трябва:

1. да е изпълнил като борден инженер на съответния тип ВС през последните 12 месеца преди кандидатстването най-малко 15 полетни отсечки с излитане и кацане, от които до 7 полетни отсечки могат да са на летателен тренажор;
2. да е завършил техническата част на курс за TRI(E);

3. е провел на ВС или летателен тренажор под наблюдение на определен от ГД "ГВА" инструктор TRI(E) най-малко 3 часа полетно време летателно обучение на бордни инженери за квалификационен клас за тип ВС, изпълнявайки функциите на TRI(E).

Чл. 286. (1) Квалификационният клас TRI(E) се потвърждава при условие, че през последните 12 месеца от периода на валидност притежателят е изпълнил едно от двете условия:

1. провел е една от двете посочени части от курс за придобиване, опресняване или възстановяване на квалификационен клас на бордни инженери за тип ВС:

а) едно упражнение на летателен тренажор с продължителност най-малко 3 часа;

б) едно летателно упражнение с продължителност най-малко един час, включващо две излитания и кацания;

2. преминал е опреснително обучение.

(2) Квалификационният клас TRI(E) се възстановява при условие, че кандидатът е:

1. изпълнил като борден инженер на съответния тип ВС през последните 12 месеца преди кандидатстването най-малко 30 полетни отсечки с излитане и кацане, от които до 15 полетни отсечки могат да са на летателен тренажор;

2. завършил успешно частите от одобрен курс за TRI(E), като се отчита предшестващият опит на кандидата;

3. провел на ВС или летателен тренажор под наблюдение на определен от ГД "ГВА" инструктор TRI(E) най-малко 3 часа полетно време летателно обучение на бордни инженери за квалификационен клас за тип ВС, изпълнявайки функциите на TRI(E).

Чл. 287. Притежателят на квалификационен клас SFI(E) може да провежда обучение за F/EL, за квалификационен клас на борден инженер за тип ВС на тренажор и обучение на бордни инженери за взаимодействие в екипажа.

Чл. 288. (1) Кандидатът за квалификационен клас SFI(E) трябва да:

1. притежава или да е притежавал F/EL;
2. има най-малко 1500 часа полетно време като борден инженер;
3. е преминал курс за обучение за квалификационен клас за съответния тип ВС в частта му, изпълнявана на тренажор;
4. е завършил курс за обучение за TRI(E);
5. е провел на летателен тренажор за съответния тип ВС под наблюдение на определен от ГД "ГВА" инструктор TRI(E) най-малко 3 часа полетно време летателно обучение на бордни инженери за квалификационен клас за тип ВС, изпълнявайки функциите на TRI(E);
6. е преминал успешно летателна проверка съгласно приложение № 34 на летателен тренажор за съответния тип ВС през последните 12 месеца преди кандидатстването;
7. е изпълнил през последните 12 месеца преди кандидатстването най-малко 3 полетни отсечки с излитане и кацане като наблюдател в кабината на екипажа на съответен тип ВС.

(2) Притежателят на SFI(E), преди да придобие квалификационен клас за инструктор на друг тип ВС, трябва да е:

1. преминал курс за обучение за квалификационен клас за съответния тип ВС в частта му изпълнявана на тренажор;
2. провел на летателен тренажор за съответния тип ВС под наблюдение на определен от ГД "ГВА" инструктор TRI(E) най-малко 3 часа полетно време летателно обучение на бордни инженери за квалификационен клас за тип ВС, изпълнявайки функциите на TRI(E).

Чл. 289. (1) Квалификационен клас SFI(E) се потвърждава при условие, че през последните 12 месеца от периода на валидност притежателят е:

1. провел на летателен тренажор за съответния тип ВС най-малко едно упражнение с продължителност 3 часа като част от пълен курс за придобиване на правоспособност, възстановяване или потвърждаване на валидността на правоспособност за тип ВС;
2. преминал успешно летателна проверка на летателен тренажор за съответния тип ВС съгласно приложение № 34.

(2) Квалификационен клас SFI(E) се възстановява при условие, че кандидатът е:

1. преминал курс за обучение за квалификационен клас за съответния тип ВС в частта му, изпълнявана на тренажор;
2. преминал обучение за TRI(E) по индивидуална програма;

3. провел на летателен тренажор за съответния тип ВС под наблюдение на определен от ГД "ГВА" инструктор TRI(E) най-малко 3 часа полетно време летателно обучение на бордни инженери за квалификационен клас за тип ВС, изпълнявайки функциите на TRI(E).

Раздел IV.

Проверяващи бордни инженери TRE(E)

Чл. 290. За проверяващи бордни инженери се определят лица, които са провели най-малко една летателна проверка на борден инженер под наблюдение на определен от ГД "ГВА" проверяващ.

Чл. 291. (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) В свидетелството за правоспособност на бордните инженери, имащи право да проверяват, се вписва отметка TRE(E) заедно с типа ВС.

(2) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Делегираните права на проверяващия борден инженер се описват в отделен сертификат - приложение към свидетелството за правоспособност.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Главният директор на ГД "ГВА" издава задължителни разпореждания за уеднаквяване на летателните проверки на бордни инженери на вертолети и за осигуряване на безопасност по време на изпълнението им.

Чл. 292. Проверяващият борден инженер може да извършва:

1. летателни проверки за F/EL и квалификационен клас на борден инженер за тип ВС;
2. летателни проверки за потвърждаване и възстановяване на квалификационен клас на борден инженер за тип ВС при условие, че има повече от 1500 часа полетно време като борден инженер.

Глава девета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА БОРДЕН НАВИГАТОР (ЩУРМАН) F/NL

Чл. 293. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) За издаване на свидетелство за правоспособност F/NL и упражняване на правата, давани от него, се изисква валидно свидетелство за медицинска годност клас 2.

Чл. 294. Притежателят на F/NL може да изпълнява функциите и дейностите на борден навигатор в състава на екипажа на типове ВС, за които е придобил квалификационен клас.

Чл. 295. (1) Кандидатът за свидетелство за правоспособност F/NL трябва да:

1. е завършил курс за обучение, бордни навигатори (щурмани) по програма, или
2. преминал обучение за професионален пилот и за тип ВС.

(2) Обучаемият борден навигатор трябва да е навършил 21 години, преди да изпълни първия си самостоятелен полет като борден навигатор.

Чл. 296. (1) Кандидатът за F/NL трябва да отговаря на следните изисквания:

1. да има общо 200 часа полетно време като обучаем щурман, от които не по-малко от 50 часа на типа самолет, за който кандидатства;
2. да е изпълнил като щурман не по-малко от 50 часа полетно време;
3. да има не по-малко от 30 часа полетно време по маршрут нощем.

(2) Кандидатът за F/NL, който има опит като пилот, трябва да има най-малко:

1. петстотин часа полетно време като пилот на многопилотно ВС;
2. седемдесет часа полетно време по маршрут нощем като борден навигатор;
3. тридесет часа полетно време по маршрут като борден навигатор;
4. тридесет часа полетно време като борден навигатор (щурман) на типа ВС, за който кандидатства.

Чл. 297. Кандидатът за F/NL трябва да е показал пред ГД "ГВА", че е придобил опит за:

1. аеронавигация при реални метеорологични условия денем и нощем с използване на всички аеронавигационни средства и системи, с които е оборудван самолетът;
2. спазване правилата за полети и процедурите за управление на въздушното движение;
3. провеждане на радиообмен и използване на радиотелефонната фразеология.

Чл. 298. (1) Срокът на валидност на квалификационен клас за тип ВС, вписан в F/NL, е една година.

(2) Валидността на квалификационен клас за тип ВС в F/NL се потвърждава при условие, че притежателят:

1. има 200 часа полетно време за срока на валидност, от които най-малко 30 часа нощем;
2. е преминал успешно летателна проверка за борден навигатор през последните 3 месеца от периода на валидност;
3. е показал пред ГД "ГВА" знания, съответстващи на F/NL.

(3) Притежателят на F/NL с вписани квалификационни класове за повече от един тип ВС трябва да има полетно време на всеки тип най-малко 20 на сто от общото полетно време по ал. 2, т. 1.

(4) Квалификационен клас за тип ВС се възстановява при условие, че кандидатът е преминал обучение по индивидуална програма за възстановяване и е преминал успешно летателна проверка за борден навигатор (щурман) на типа ВС.

Чл. 299. Притежателят на квалификационен клас за борден навигатор-инструктор на тип ВС може да провежда летателно обучение и да контролира самостоятелни полети на обучаеми бордни навигатори и бордни навигатори-инструктори на съответния тип ВС.

Чл. 300. (1) Кандидатът за квалификационен клас за борден навигатор-инструктор трябва да:

1. е завършил основния теоретичен курс за подготовка на инструктори съгласно приложение № 20;
2. има най-малко 1200 часа полетно време, от които най-малко 800 часа на типа ВС, за който кандидатства за квалификационен клас на инструктор;
3. е преминал обучение за борден навигатор-инструктор на типа ВС.

(2) Кандидатът за борден навигатор-инструктор трябва да е показал пред ГД "ГВА" по време на летателна проверка, че може да провежда обучение на бордни навигатори (щурмани).

Чл. 301. (1) Срокът на валидност на квалификационен клас за борден навигатор-инструктор е 3 години.

(2) Валидността на квалификационен клас за борден навигатор-инструктор се потвърждава, при условие, че притежателят има:

1. валиден квалификационен клас за тип ВС;
2. най-малко 60 часа полетно време като борден навигатор-инструктор за срока на валидност на квалификационния клас;
3. най-малко 20 часа полетно време като борден навигатор-инструктор през последните 12 месеца преди изтичане на срока.

Глава десета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА БОРДЕН РАДИСТ F/RTOL

Чл. 302. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) За издаване на свидетелство за правоспособност F/RTOL и за упражняване на правата, давани от него, се изисква медицинска годност 2 клас.

Чл. 303. Притежателят на F/RTOL може да изпълнява функциите и дейностите на борден радист в състава на екипажа на типовете ВС, за които е придобил квалификационен клас.

Чл. 304. (1) Кандидатът за свидетелство за правоспособност F/RTOL трябва да:

1. е завършил курс за бордни радисти, или
2. преминал обучение за професионален пилот и за тип ВС.

(2) Кандидатът за F/RTOL, който има опит като пилот, трябва да има най-малко:

1. сто часа полетно време като пилот на многопилотно ВС;
2. тридесет часа полетно време като борден радист на типа ВС, за който кандидатства.

Чл. 305. Кандидатът за F/RTOL трябва да покаже пред ГД "ГВА", че:

1. познава международните правила за радиокомуникация, правилата за провеждане на полети и правилата за търсене и спасяване на ВС, търпящи бедствие;
2. владее английски език и терминологията на радиообмена;
3. може да осъществява радиокомуникация на български и английски език и да работи с бордната радиоапаратура на типа ВС.

Чл. 306. (1) Срокът на валидност на квалификационен клас за тип ВС, вписан в F/RTOL, е една година.

(2) Валидността на квалификационен клас за тип ВС се потвърждава при условие, че притежателят:

1. има 200 часа полетно време за срока на валидност;
2. е преминал успешно летателна проверка за борден радист през последните 3 месеца от периода на валидност;
3. е показал пред ГД "ГВА" знания, съответстващи на F/RTOL.

(3) Притежател на F/RTOL с вписани квалификационни класове за повече от един тип ВС трябва да има полетно време за всеки тип най-малко 20 на сто от общото полетно време по ал. 2, т. 1.

Чл. 307. Притежателят на квалификационен клас за борден радист-инструктор може да провежда летателно обучение и да контролира самостоятелни полети на обучаеми бордни радисти и бордни радисти-инструктори.

Чл. 308. (1) Кандидатът за квалификационен клас на борден радист-инструктор трябва да:

1. е завършил основния теоретичен курс за подготовка на инструктори съгласно приложение № 20;
2. има най-малко 600 часа полетно време, от които най-малко 200 часа на типа, за който кандидатства;
3. е преминал обучение за борден радист-инструктор.

(2) Кандидатът за борден радист-инструктор трябва да е показал пред ГД "ГВА" по време на летателна проверка, че може да провежда обучение на бордни радисти.

Чл. 309. (1) Срокът на валидност на квалификационен клас за борден радист-инструктор е 3 години.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) Валидността на квалификационен клас за борден радист-инструктор се потвърждава при условие, че притежателят има:

1. валиден квалификационен клас за тип ВС;
2. най-малко 60 часа полетно време като борден радист-инструктор за срока на валидност на квалификационния клас;
3. най-малко 20 часа полетно време, като борден радист-инструктор през последните 12 месеца преди изтичане на срока.

Глава единадесета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА БОРДЕН ОПЕРАТОР F/OL

Чл. 310. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) За издаване на свидетелство за правоспособност F/OL и за упражняване на правата, давани от него, се изисква медицинска годност клас C/C.

Чл. 311. (Изм. - ДВ, бр. 99 от 2006 г.) В свидетелството за правоспособност на борден оператор се вписват следните квалификационни класове и разрешения:

1. квалификационен клас за системи за летателни проверки на наземните съоръжения за въздушна навигация и кацане (NFIS);
2. квалификационен клас за борден оператор - инструктор (INS);
3. разрешение за тип ВС.

Чл. 312. (Изм. - ДВ, бр. 99 от 2006 г.) Притежателят на свидетелство за правоспособност на борден оператор може да изпълнява функциите на борден оператор в състава на екипажа на типовете ВС, за които има разрешение да извършва летателна проверка на наземните съоръжения за навигация и кацане и да изготвя протоколи за резултатите от проверките.

Чл. 313. (Изм. - ДВ, бр. 99 от 2006 г.) (1) Кандидатът за свидетелство за правоспособност F/OL трябва да:

1. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е завършил теоретичен курс за обучение на бордни оператори в АУЦ или организация за обучение;
2. е преминал летателно обучение за борден оператор.

(2) Летателното обучение за борден оператор включва проверката на най-малко 20 наземни съоръжения за навигация и кацане под контрола на борден оператор-инструктор.

Чл. 314. (Отм. - ДВ, бр. 99 от 2006 г.)

Чл. 315. (Изм. - ДВ, бр. 99 от 2006 г.) (1) Кандидатът за F/OL трябва да отговаря на следните изисквания:

1. да е завършил висше техническо образование със специалност радиотехника или радиоелектроника или компютърна техника;
2. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) да е завършил успешно теоретичен курс за обучение на бордни оператори в АУЦ или организация за обучение;
3. да е преминал летателно обучение за борден оператор, включващо проверката на най-малко 20 наземни съоръжения за навигация и кацане.

(2) Кандидатът за F/OL трябва да е издържал успешно изпит пред комисия, определена от главния директор на ГД "ГВА", като е показал, че:

1. познава принципа на действие, техническите и технологичните характеристики и параметрите на наземните съоръжения за въздушна навигация и кацане, както и допустимите отклонения от тях;
2. познава и принципа на действие на системата за летателни проверки на наземните съоръжения за въздушна навигация и кацане и може да работи с нея;
3. може да извършва обработване и анализ на информацията за параметрите на наземните съоръжения за въздушна навигация и кацане по данните от направените измервания;
4. познава експлоатационните ограничения на ВС, на което е разположена системата за летателни проверки, и е запознат с действията при особени случаи.

Чл. 316. (1) Срокът на валидност на квалификационен клас NFIS е 3 години.

(2) Валидността на квалификационен клас NFIS се потвърждава при условие, че притежателят:

1. е преминал опреснителен курс за срока на валидност на квалификационния клас;

2. има най-малко 3 практически проверки на работата със системата за летателни проверки на наземните съоръжения за въздушна навигация и кацане;

3. има най-малко 300 часа полетно време за срока на валидност на квалификационния клас NFIS;

4. има най-малко 100 часа полетно време като борден оператор с NFIS през последните 12 месеца преди изтичане на неговия срок.

(3) Квалификационен клас NFIS с изтекъл срок се възстановява, след като кандидатът изпълни изискванията на чл. 315, ал. 1 и 3.

Чл. 317. Притежателят на квалификационен клас за инструктор за квалификационен клас NFIS може да упражнява правата на притежател NFIS, да провежда обучение на бордни оператори с квалификационен клас NFIS и да извършва практически проверки на тяхната работа.

Чл. 318. (1) Кандидатът за квалификационен клас на борден оператор-инструктор за NFIS трябва да:

1. има най-малко 3 години стаж като борден оператор на авиационна станция за летателни проверки на наземните съоръжения за въздушна навигация и кацане;

2. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) има най-малко 300 часа общо полетно време като борден оператор с квалификационен клас NFIS;

3. е преминал обучение за борден оператор-инструктор за квалификационен клас NFIS.

(2) Кандидатът за борден оператор-инструктор трябва да е показал пред ГД "ГВА" по време на практическа проверка, че може да провежда обучение на бордни оператори за квалификационен клас NFIS.

Чл. 319. (1) Срокът на валидност на квалификационен клас на борден оператор-инструктор за NFIS е 3 години.

(2) Валидността на квалификационен клас на инструктор за NFIS се потвърждава при условие, че притежателят:

1. през последните 12 месеца е изпълнил 200 часа полетно време;
2. е преминал опреснителен курс през последните 12 месеца от периода на валидност;
3. е преминал успешно практическа проверка за борден оператор-инструктор за NFIS до 6 месеца преди изтичане на валидността на квалификационния клас.

Глава дванадесета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА СТЮАРД/СТЮАРДЕСА С/AL (ОТМ. - ДВ, БР. 33 ОТ 2015 Г.)

Глава дванадесета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА СТЮАРД/СТЮАРДЕСА С/AL

Чл. 320. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 321. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 322. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 323. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Чл. 324. (Отм. - ДВ, бр. 33 от 2015 г.)

Глава тринадесета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА БОРДЕН СЪПРОВОДИТЕЛ F/CL

Чл. 325. (1) (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) За издаване на свидетелство за правоспособност F/CL и за упражняване на правата, давани от него, се изисква медицинска годност клас C/C.

(2) Кандидатът за свидетелство за правоспособност трябва да е навършил 21 години.

Чл. 326. (1) В свидетелството за правоспособност F/CL се вписва квалификационен клас за:

1. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)
2. борден съпроводител на пътници (РАХ).

(2) Срокът на валидност на квалификационните класове по ал. 1 е 3 години. За упражняване на правата, давани от тях, се изисква и квалификационен клас за тип ВС.

Чл. 327. (1) Притежателят на свидетелство за правоспособност F/CL може да изпълнява функциите и дейностите на борден съпроводител на типовете ВС, за които има квалификационен клас за тип ВС.

(2) Притежателят на свидетелство за правоспособност F/CL с вписан квалификационен клас за борден съпроводител на пътници може да придобие квалификационен клас за не повече от 7 типа ВС.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 328. (1) Кандидатът за свидетелство за правоспособност F/CL трябва да:

1. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е преминал обучение в АУЦ или организация за обучение;
2. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) има най-малко 5 полета като борден съпроводител под контрола на борден съпроводител-инструктор за съответния тип ВС.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът за свидетелство за правоспособност F/CL трябва да е положил успешно теоретичен изпит пред ГД "ГВА" по следните предмети: общи летателно-технически и експлоатационни характеристики на типа/овете ВС, на които е преминал обучение по ал. 1, т. 1 и/или 2 и на които ще упражнява правата и задълженията си, по ръководството по летателна експлоатация, по процедурите по затоварване на ВС и контрол

върху затоварването на ВС, за действията при аварийни и извънредни ситуации и за процедурите за аварийна евакуация.

(3) Кандидатът за квалификационен клас на борден съпроводител на товари трябва да покаже пред ГД "ГВА" умения за правилно експлоатиране на средствата за натоварване, превозване и разтоварване на товарите и спазване на всички мерки за безопасност.

Чл. 329. (1) Валидността на квалификационен клас в свидетелство за правоспособност F/CL се потвърждава при условие, че притежателят:

1. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е преминал опреснителен курс в АУЦ или организация за обучение през последните 12 месеца преди изтичане на срока на квалификационния клас;
2. е преминал тренировки за действие при аварийни ситуации най-малко веднъж на всеки 12 месеца;
3. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) има най-малко 20 полета за срока на валидност на квалификационния клас;
4. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) има най-малко 10 полета през последните 12 месеца преди изтичане на срока на квалификационния клас;
5. успешно е преминал на земя и в полет практическа проверка през последните 6 месеца преди изтичане на срока на квалификационния клас.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Квалификационен клас в свидетелство за правоспособност F/CL с изтекъл срок се възстановява, след като кандидатът изпълни изискванията:

1. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) да е преминал опреснителен курс в АУЦ или организация за обучение за борден съпроводител; и
2. успешно да е преминал на земя и в полет практическа проверка, извършена от подходящо квалифициран борден съпроводител-инструктор.

Чл. 330. (1) Притежателят на квалификационен клас за борден съпроводител-инструктор може да провежда обучение и контрол на полетите на бордни съпроводители.

(2) Срокът на валидност на квалификационен клас за борден съпроводител-инструктор е 3 години.

Чл. 331. (1) Кандидатът за квалификационен клас на борден съпроводител-инструктор трябва да:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е преминал обучение за бордни съпроводители-инструктори;
2. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) има най-малко 150 полета и най-малко 3 години стаж като борден съпроводител;
3. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) има най-малко 20 полета като борден съпроводител на типа ВС, за който кандидатства;
4. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е преминал практическо обучение от най-малко 2 полета с борден съпроводител-инструктор и практическа проверка, извършена от борден съпроводител-инструктор, различен от инструктора, провел обучението.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) За потвърждаване на валидността на квалификационен клас за борден съпроводител-инструктор притежателят трябва за всеки период от 12 месеца да има най-малко 12 полета като борден съпроводител-инструктор и практическа проверка, извършена от борден съпроводител-инструктор.

(3) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) За възстановяване на валидността на квалификационен клас за борден съпроводител-инструктор с изтекъл срок притежателят трябва:

1. да има най-малко 2 полета като борден съпроводител под контрола на борден съпроводител-инструктор;
2. успешно да е преминал на земя и в полет практическа проверка, извършена от борден съпроводител-инструктор.

Част трета.

НАЗЕМЕН АВИАЦИОНЕН ПЕРСОНАЛ

Глава четиринадесета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА РЪКОВОДИТЕЛ ПОЛЕТИ ATCL

Раздел I.

Общи положения

Чл. 332. (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Издаването, потвърждаването, подновяването на свидетелството за правоспособност на ръководител на полети и ученик-ръководители на полети, квалификационни класове и разрешения се извършват в съответствие с Регламент (ЕС) 2015/340.

Чл. 333. (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 334. (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 81 от 2014 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 335. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 335а. (Нов - ДВ, бр. 28 от 2008 г., в сила от 14.03.2008 г., изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 335б. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел II.

Свидетелство за правоспособност на ученик ръководител полети (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел II.

Свидетелство за правоспособност на ученик ръководител полети

Чл. 336. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 337. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 338. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел III.

Свидетелство за правоспособност на ръководител полети (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел III.

Свидетелство за правоспособност на ръководител полети

Чл. 339. (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 340. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 341. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 342. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 342а. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел IV.

Изисквания за придобиване на квалификационни класове и разрешения (Загл. изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел IV.

Изисквания за придобиване на квалификационни класове и разрешения (Загл. изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.)

Чл. 343. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 344. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 345. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 346. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 347. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 348. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 349. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 350. (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 351. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 352. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 353. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 353а. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 354. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 355. (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 81 от 2014 г.)

Чл. 356. (Отм. - ДВ, бр. 81 от 2014 г.)

Чл. 356а. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел V.

Придобиване на правоспособност в друг център за управление на въздушното движение
(Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел V.

Придобиване на правоспособност в друг център за управление на въздушното движение

Чл. 357. (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Глава петнадесета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ ЗА ТЕХНИЧЕСКО ОБСЛУЖВАНЕ НА ВС (ЗАГЛ.
ИЗМ. - ДВ, БР. 56 ОТ 2004 Г.)

Раздел I.

Общи положения

Чл. 358. (1) (Доп. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Разпоредбите на настоящата глава се прилагат за издаване на свидетелства за техническо обслужване на ВС, за които не са издадени типови сертификати съгласно Регламент (ЕС) 2018/1139 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2018 г. относно общи правила в областта на

гражданското въздухоплаване и за създаването на Агенция за авиационна безопасност на Европейския съюз и за изменение на регламенти (ЕО) № 2111/2005, (ЕО) № 1008/2008, (ЕС) № 996/2010, (ЕС) № 376/2014 и на директиви 2014/30/ЕС и 2014/53/ЕС на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на регламенти (ЕО) № 552/2004 и (ЕО) № 216/2008 на Европейския парламент и на Съвета и Регламент (ЕИО) № 3922/91 на Съвета. На лицата, които удостоверяват техническо обслужване (ТО) на ВС, се издава свидетелство за правоспособност за ТО (AML).

(2) (Заличена - ДВ, бр. 87 от 2004 г.)

(3) (Заличена - ДВ, бр. 87 от 2004 г.)

Чл. 359. (1) В свидетелството за правоспособност AML се вписват квалификационни и подквалификационни класове по чл. 367 и 372, както следва:

1. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) квалификационен клас А за удостоверяване на малко линейно ТО на ВС и/или авиационен двигател;

2. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) квалификационен клас В1 за удостоверяване на:

а) (изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) линейно ТО на конструкция на ВС, техните двигатели, механичните им системи и електрическата им система;

б) (изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) базово ТО на конструкцията на самолети с максимална излетна маса до 5700 kg и вертолети с максимална излетна маса до 3175 kg и на техните двигатели, механични системи и електрическа система;

3. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) квалификационен клас В2 за удостоверяване на:

а) (изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) линейно ТО на авионик системите на ВС, на електрониката на двигателите им, на авионик компонентите и на електрическата им система;

б) (изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) базово ТО на авионик системите, на електрониката на двигателите, на авионик компонентите и на електрическата система на самолети с максимална излетна маса до 5700 kg и вертолети с максимална излетна маса до 3175 kg;

4. (изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) квалификационен клас С за удостоверяване на цялостно базово техническо обслужване на ВС, включвайки авиационните двигатели и всички системи;

5. квалификационен клас за тип(ове) ВС и/или двигател(и).

(2) Главният директор на ГД "ГВА" със заповед определя типовете ВС, за които се изискват квалификационни класове за тип по ал. 1, т. 5.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

(4) Свидетелствата за правоспособност могат да бъдат издавани без вписан квалификационен клас за тип ВС и/или тип двигател.

Чл. 360. (1) (Доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) Кандидатът за придобиване на свидетелство за правоспособност за ТО и/или квалификационни класове А, В1, В2 и С трябва да:

1. има удостоверение за издържан теоретичен изпит за АML за съответния квалификационен клас;

2. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

3. е преминал стаж по ТО на конструкцията на ВС, системите му, авиационен двигател и/или отделни компоненти за съответния квалификационен клас или подквалификационен клас.

(2) Стажът по ал. 1, т. 3 трябва да бъде придобит в лицензирана организация за ТО по Наредба № 145. Кандидатът трябва да докаже, че най-малко 6 месеца през последните 12 месеца преди подаване на заявление за издаване на АML е преминал стаж по ТО.

Чл. 361. (1) Притежателят на АML може да упражнява правата, дадени от свидетелството и вписаните в него квалификационни и подквалификационни класове, при условие че през последните 24 месеца има най-малко 6 месеца стаж по съответните квалификационни и подквалификационни класове.

(2) Изискваният по ал. 1 стаж може да се натрупва с прекъсване.

(3) Притежателят на АML, който не е изпълнил условието по ал. 1, преминава опреснителен курс и едномесечен стаж по ТО за съответния квалификационен и подквалификационен клас.

Чл. 362. (1) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът за квалификационен клас за тип ВС и/или авиационен двигател трябва да е преминал основен курс за обучение на типа и стаж за съответния тип ВС и/или авиационен двигател в лицензирана организация по Наредба № 145, АУЦ или организация за обучение или в чужда организация, призната от ГД "ГВА".

(2) (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) Кандидатът по ал. 1 трябва да е издържал успешно теоретичен и практически изпит.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Главна дирекция "ГВА" вписва в AML квалификационен клас за тип ВС и/или авиационен двигател след успешно издържан теоретичен и практически изпит в АУЦ или организация за обучение или в организация за ТО по Наредба № 145.

Чл. 363. (1) Срокът на вписан квалификационен клас за тип ВС и/или авиационен двигател е 4 години. Срокът се продължава, ако кандидатът:

1. отговаря на условията по чл. 361, ал. 1 и 2 за съответния тип ВС и/или авиационен двигател;
2. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е преминал опреснителен курс за съответния тип ВС и/или авиационен двигател в АУЦ или организация за обучение или в организация за ТО по Наредба № 145.

(2) Основните и опреснителните курсове за тип ВС и/или авиационен двигател трябва да съответстват на квалификационен клас А, В1 или В2.

Чл. 364. (1) Главна дирекция "ГВА" признава стажа на кандидат за AML в ТО на държавни ВС или при производство на ВС.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) Кандидат по ал. 1 трябва да премине допълнителен стаж 6 месеца за издаване на AML с вписан квалификационен клас А в лицензирана организация за ТО по Наредба № 145.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) Кандидат по ал. 1 трябва да премине допълнителен стаж 12 месеца за издаване на свидетелство за правоспособност с вписан квалификационен клас В1 или В2 в лицензирана организация за ТО по Наредба № 145.

Чл. 365. (1) (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) Главна дирекция "ГВА" освобождава кандидат за свидетелство за правоспособност от изпит по предметите посочени в приложение № 5, при условие че има завършено висше техническо образование с успех най-малко "добър"(4).

(2) Кандидат, който е завършил висше авиационно образование с успех най-малко "добър", може да бъде освободен от изискванията по чл. 360, ал. 1, т. 1.

Чл. 366. Притежателят на AML подава заявление до ГД "ГВА" за изменение или допълнение по вписаните в свидетелството обстоятелства. Свидетелството се издава за срок нови 5 години, независимо че предишният срок на валидност не е изтекъл.

Раздел II.

Свидетелство за правоспособност за техническо обслужване с квалификационен клас А

Чл. 367. В свидетелството за правоспособност за техническо обслужване квалификационен клас А се вписват:

1. подквалификационен клас А1 за ТО самолети с газотурбинни двигатели;
2. подквалификационен клас А2 за ТО самолети с бутални двигатели;
3. подквалификационен клас А3 за ТО вертолети с газотурбинни двигатели;
4. подквалификационен клас А4 за ТО вертолети с бутални двигатели.

Чл. 368. Кандидатът за квалификационен клас А трябва да е:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) навършил 18 години;
2. показал знания и умения, съответстващи на квалификационен клас А по отделните предмети съгласно приложение № 5.

Чл. 369. (1) Кандидат за квалификационен клас А трябва да има стаж, както следва:

1. най-малко 12 месеца стаж в ТО на ВС в експлоатация, съответстващо на подквалификационния клас, при условие че е преминал основно авиационно техническо обучение;

2. най-малко 24 месеца стаж в ТО на ВС в експлоатация, съответстващо на подквалификационния клас, в случай че има завършено техническо обучение извън ТО на ВС, признато от ГД "ГВА";

3. най-малко 36 месеца стаж в техническото обслужване на ВС в експлоатация, съответстващо на подквалификационния клас, в случай че няма завършено техническо обучение.

(2) Практическият опит, изискван от ал. 1, т. 1, 2 и 3, трябва да бъде придобит през последните 4 години преди датата на подаването на заявлението за издаване на АМЛ с вписан квалификационен клас А на ВС, съответстващо на подквалификационен клас А1, А2, А3 или А4.

(3) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) Притежателят на АМЛ с вписан квалификационен клас А може да удостоверява дейности от малко линейно ТО и отстраняване на малки дефекти на ВС в експлоатация извършени от него.

Чл. 370. (1) Притежателят на подквалификационен клас от клас В1 може да упражнява правата на квалификационен клас А в съответния подквалификационен клас.

(2) Кандидат за квалификационен клас А, притежаващ квалификационен клас В2, трябва да:

1. покаже степен на знания и умения за квалификационен клас А по предметите съгласно приложение № 5;

2. има най-малко 12 месеца стаж, съответстващ на квалификационен клас А.

Чл. 371. Кандидат за вписване на квалификационен клас за тип ВС и/или авиационен двигател, съответстващ на квалификационен клас А, трябва да:

1. (доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е завършил основен курс за съответния тип ВС и/или авиационен двигател в АУЦ или организация за обучение или в лицензирана организация за ТО по Наредба № 145;

2. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е издържал теоретичен и практически изпит в АУЦ или организация за обучение или лицензирана организация за ТО по Наредба № 145 след завършване на курса по т. 1;

3. (нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) е преминал 3 месеца стаж, съответстващ на квалификационен клас А в лицензирана организация по Наредба № 145, в случай че няма вписан друг подобен

тип ВС и/или авиационен двигател или ако има вписан подобен тип ВС и/или авиационен двигател, да има две седмици стаж по типа.

Раздел III.

Свидетелство за правоспособност за техническо обслужване с квалификационен клас В1/ В2

Чл. 372. В свидетелството за правоспособност за ТО за квалификационен клас В1 се вписват:

1. подквалификационен клас В1.1 за ТО на самолети с газотурбинни двигатели;
2. подквалификационен клас В1.2 за ТО самолети с бутални двигатели;
3. подквалификационен клас В1.3 за ТО вертолети с газотурбинни двигатели;
4. подквалификационен клас В1.4 за ТО вертолети с бутални двигатели.

Чл. 373. Кандидатът за квалификационен клас В1 или В2 трябва да е:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) навършил 18 години;
2. показал степен на знания и умения, съответстващи на квалификационен клас В1 или В2 по отделните предмети съгласно приложение № 5.

Чл. 374. (1) Кандидат за квалификационен клас В1 или В2 трябва да има:

1. най-малко 24 месеца стаж в ТО на ВС в експлоатация, съответстващо на подквалификационния клас, при условие че е преминал основно авиационно техническо обучение;
2. най-малко 36 месеца стаж в ТО на ВС в експлоатация, съответстващо на подквалификационния клас, в случай че има завършено техническо обучение извън ТО на ВС, признато от ГД "ГВА";

3. най-малко 60 месеца стаж в техническото обслужване на ВС в експлоатация, съответстващо на подквалификационния клас, в случай че няма завършено техническо обучение.

(2) Практическият опит, изискван от ал. 1, т. 1, 2, 3, трябва да бъде придобит през последните 7 години преди датата на подаването на заявлението.

Чл. 375. (1) Кандидат за квалификационен клас В1 или В2, притежаващ квалификационен клас А, трябва да:

1. покаже степен на знания и умения за квалификационен клас В1 или В2 по предметите съгласно приложение № 5;
2. има най-малко 18 месеца стаж, съответстващ на квалификационен клас В1 или В2.

(2) Кандидат за квалификационен клас В1, притежаващ квалификационен клас В2, или кандидат за квалификационен клас В2, притежаващ квалификационен клас В1, трябва да:

1. покаже степен на знания и умения за квалификационен клас В1 или В2 по предметите съгласно приложение №5;
2. има най-малко 12 месеца стаж, съответстващ на квалификационен клас В1 или В2.

(3) В АМЛ могат да бъдат вписани едновременно квалификационни класове А, В1 и В2.

Чл. 376. Притежателят на АМЛ с вписан квалификационен клас В1 или В2 може да удостоверява:

1. (изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) отстраняване на дефекти извън линейното и базовото ТО, а и също по време на тяхното извършване;
2. (изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) линейното ТО по правата, които му дава АМЛ;
3. (изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) отделните дейности от базовото ТО по отделните специалности, свързани с квалификационните класове В1 и В2;
4. (изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) линейното ТО на типовете ВС и/или авиационни двигатели, за които има разрешение от организация, лицензирана по Наредба № 145.

Чл. 377. Притежател на свидетелство за правоспособност квалификационен клас В1 може да удостоверява:

1. техническото обслужване на конструкцията на ВС, на авиационните двигатели, на СЕА, на отделните механични системи и електрическа система на ВС;
2. замяна на компоненти от авионикс системите на ВС, която изисква прости тестове;
3. техническото обслужване на авионикс системите на ВС, при условие че състоянието им може да бъде установено чрез интегрирана бордна система за самотестване или чрез просто външно устройство за тестване;
4. отстраняване на дефекти, за което се изисква прост тест при условията на т. 3.

Чл. 378. Притежателят на АМЛ с вписан квалификационен клас В2 може да удостоверява ТО на авионикс системите и електрическата система на ВС.

Чл. 379. Притежателят на квалификационен клас В1 или В2 може да получи разрешение за удостоверяване на ТО на ВС и/или авиационен двигател от организация, лицензирана по Наредба № 145, при условие че има вписан квалификационен клас за конкретен тип ВС и/или авиационен двигател.

Чл. 380. Кандидатът за квалификационен клас за тип ВС и/или авиационен двигател, съответстващ на квалификационен клас В1 или В2, трябва да:

1. притежава свидетелство за правоспособност с вписан квалификационен клас В1 или В2;
2. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е завършил основен курс за съответния тип ВС и/или авиационен двигател в АУЦ или организация за обучение;
3. е преминал най-малко 4 месеца стаж в лицензирана организация по Наредба № 145, в случай че няма вписан друг сроден тип ВС и/или двигател или да има стаж 3 седмици, ако има вписан такъв, на съответния тип ВС и/или авиационен двигател.

Раздел IV.

Свидетелство за правоспособност по техническо обслужване с квалификационен клас С

Чл. 381. Кандидат за квалификационен клас С трябва да:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е навършил 21 години;
2. е показал знания и умения, съответстващи на квалификационни класове В1 или В2.

Чл. 382. (1) Кандидатът за квалификационен клас С трябва да има стаж:

1. (доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) най-малко 36 месеца в линейното или базовото ТО като упражняващ правата, давани на квалификационен клас В1 или В2 като най-малко 12 месеца от тях трябва да бъдат в базово ТО;
2. (изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) най-малко 36 месеца в базовото ТО на ВС, като изпълнява работи по гаранция на качеството, техническите записи, планирането на ТО, инженерното осигуряване и контрола на резервни части.

(2) Стажът по ал. 1, т. 2 може да се премине от кандидати, завършили висше авиационно образование.

Чл. 383. (Изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) Притежателят на квалификационен клас С може да удостоверява извършено базово ТО на ВС, което включва ТО на конструкцията, всички системи, двигателите и спомагателните му енергийни агрегати. Отделните операции от базовото ТО трябва да бъдат удостоверени от притежатели на квалификационни класове В1 и В2.

Чл. 384. (Изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) Притежателят на квалификационен клас С може да извършва и удостоверява отделните операции от линейно и базово ТО на ВС, двигателите и

системите му, при условие че притежава съответния квалификационен клас А, В1 или В2 с вписани квалификационни класове за тип ВС и/или авиационен двигател.

Чл. 385. Притежателят на квалификационен клас С може да получи разрешение за удостоверяване на ТО на ВС от организация, лицензирана по Наредба № 145, при условие че има вписан квалификационен клас за конкретен тип ВС и/или авиационен двигател.

Чл. 386. (1) (Предишен текст на чл. 386 - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) Кандидат за вписване на квалификационен клас за тип ВС и/или авиационен двигател, съответстващ на квалификационен клас С, трябва да:

1. притежава свидетелство за правоспособност с вписан квалификационен клас С;
2. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е завършил основен курс, съответстващ на квалификационен клас В1 или В2 за съответния тип ВС и/или авиационен двигател в АУЦ или организация за обучение.

(2) (Нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) В случаите, когато кандидатът притежава квалификационен клас или е завършил основен курс за подобен тип ВС и/или авиационен двигател, съответстващ на квалификационен клас В1 или В2, курсът по т. 2 може да съответства на квалификационен клас А.

Глава шестнадесета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА ПОЛЕТЕН ДИСПЕЧЕР (СЪТРУДНИК ПО ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОЛЕТИТЕ) FDL (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 56 ОТ 2004 Г.)

Чл. 387. (1) Кандидатът за придобиване на свидетелство за правоспособност на сътрудник по осигуряване на полетите на ВС (диспечер при АО) трябва да:

1. е навършил 21 г.;
2. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) има две години стаж като член на летателен екипаж или ръководител полети;

3. (изм. и доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) има най-малко една година обучение на работното място по осигуряване на полетите на ВС от гражданското въздухоплаване, ако не отговаря на условието по т. 2, под контрола на полетен диспечер със стаж над 2 г. на същата длъжност в авиационния оператор, включително минимум един полет, и е преминал специфично обучение на авиационния оператор;

4. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) да е завършил курс за полетен диспечер в АУЦ или организация за обучение, включващ всички дисциплини от чл. 387, ал. 2, с изключение на кандидат, който притежава или е притежавал свидетелство за правоспособност за транспортен пилот (ATPL), свидетелство за правоспособност на борден инженер (FEL) или свидетелство за правоспособност на ръководител полети (ATCL).

(2) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатите за свидетелство за правоспособност за полетен диспечер трябва да положат теоретичен изпит пред ГД "ГВА" по следните дисциплини:

1. въздушно право - правила и процедури;

2. общи знания по експлоатация на ВС - принципи на работа на силовите агрегати, различните системи и прибори на борда;

3. разчет на летателни характеристики и процедури по планиране - влияние на затоварването и разпределението на товара на характеристиките на ВС, а така също разчет на товара и центровката на ВС; разчет за разхода на горивото, продължителността на полета, процедури по избор на запасно летище;

4. метеорология;

5. навигация - правила за провеждане на полетите;

6. експлоатационни процедури - ползване на аеронавигационна информация, експлоатационни процедури за превоз на обикновени и опасни товари, процедури, отнасящи се до авиационни произшествия и инциденти, процедури, свързани с актовете на незаконно вмешателство и диверсии по отношение на ВС;

7. принципи на полета, отнасящи се за съответната категория ВС;

8. правила за водене на радиовръзка за съответната категория ВС;

9. (нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) човешки фактор.

(3) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Главният директор на ГД "ГВА" или оправомощено от него лице признава свидетелства за правоспособност на полетен диспечер, издадени от други държави, след изпълнение на следните изисквания:

1. представяне на доказателства за преминато обучение в съответствие с Приложение 1 към Конвенцията за международно гражданско въздухоплаване (обн., ДВ, бр. 55 от 1994 г.; доп., бр. 90 от 1999 г.; изм., бр. 104 от 2003 г. и бр. 82 от 2005 г.), ратифицирана с Указ № 596 от 4.08.1966 г. на Президиума на НС за присъединяване (ДВ, бр. 62 от 9.08.1966 г.) (Чикагска конвенция) или за преминато обучение, съответстващо или превишаващо изискванията на приложението;

2. представяне на доказателства за стаж или преминато обучение по ал. 1, т. 2 и/или 3;
3. изпълнение на изискването на ал. 2;
4. представяне на доказателства по чл. 389, ал. 1 или 2;
5. представяне на доказателства по чл. 390, ал. 2;
6. копие на валидно свидетелство за полетен диспечер;
7. копие от документ за самоличност;
8. документ за платена такса съгласно Тарифа № 5 за таксите, които се събират в системата на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

Чл. 388. (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Притежателят на свидетелство за правоспособност за полетен диспечер, който не изпълнява задълженията си в продължение на 12 месеца последователно, следва да изпълни изискванията на чл. 390, ал. 2.

Чл. 389. (1) (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) За допускане до самостоятелна работа кандидатът трябва да е извършвал дейността на сътрудник по осигуряване на полетите на ВС най-малко 3 месеца под контрол на полетен диспечер с над 2 г. стаж в авиационния оператор.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) В случаите, когато кандидатът няма предишен опит като пилот или ръководител на полети, практическият стаж по ал. 1 трябва да бъде най-малко 9 месеца, под контрола на полетен диспечер с над 2 г. стаж в авиационния оператор.

Чл. 390. (1) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) В свидетелство за правоспособност на полетен диспечер се вписва квалификационен клас за тип ВС. Срокът на валидност на квалификационните класове в свидетелство за правоспособност за полетен диспечер е 3 години.

(2) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Квалификационен клас по ал. 1 се вписва след изпълнение на следните изисквания:

1. успешно преминато теоретично и практическо обучение за съответния тип ВС в авиационен оператор по одобрена от ГД "ГВА" програма от полетен диспечер с над 2 г. стаж в авиационния оператор;

2. минимум един полет за съответния тип ВС.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Валидността на квалификационен клас се потвърждава след обучение по опреснителна програма.

(4) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Квалификационен клас за тип ВС в свидетелство за полетен диспечер с изтекъл срок на валидност се подновява при успешно преминалото опреснително теоретично и практическо обучение в оператора по одобрена от ГД "ГВА" програма.

(5) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) При преминаване на работа в друг оператор притежателят на свидетелство за полетен диспечер следва:

1. в случай че ще упражнява права на тип ВС, вписан в притежаваното свидетелство за полетен диспечер - да премине курс по предподготовка при новия оператор по одобрена от ГД "ГВА" програма;

2. в случай че ще упражнява права на нов тип ВС - да изпълни изискванията на ал. 2.

Чл. 391. (1) В свидетелството за правоспособност за полетен диспечер се вписват разрешения в зависимост от придобитата допълнителна квалификация.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) За придобиване на допълнителна квалификация се преминава курс в АУЦ или организация за обучение.

Глава седемнадесета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА ПЕРСОНАЛ ЗА ТЕХНИЧЕСКО ОБСЛУЖВАНЕ НА СИСТЕМИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТ ПРИ УВД (НОВА - ДВ, БР. 99 ОТ 2006 Г., ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 110 ОТ 2020 Г.)

Глава седемнадесета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ ЗА ТЕХНИЧЕСКО ОБСЛУЖВАНЕ НА СРЕДСТВАТА ЗА УВД (АТSML) (НОВА - ДВ, БР. 99 ОТ 2006 Г.)

Раздел I.

Общи положения (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г.)

Чл. 392. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) На лицата, които извършват техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при управление на въздушното движение, се издава свидетелство за правоспособност ATSEPL.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Лицата по ал. 1 могат да извършват техническо обслужване на системите/оборудването за УВД само в организации, лицензирани като

доставчик на аеронавигационно обслужване с изключение на кандидатите за издаване на свидетелство за правоспособност ATSEPL с квалификационен клас F - светотехнически средства (AGL).

Чл. 393. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) В свидетелствата за правоспособност ATSEPL се вписват три степени, както следва:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) степен А (Level A) - за изпълнение на задачи по техническото обслужване, свързано с незабавното възстановяване или преконфигуриране на система/оборудване ("ниво преден панел");
2. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) степен В (Level B) - за изпълнение на задачи по техническото обслужване, изискващи задълбочен анализ на отказите на ниво система/оборудване ("функционално ниво");
3. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) степен С (Level C) - за изпълнение на задачи по техническото обслужване, включващи подробно диагностициране на софтуерен проблем, дефектирал модул (LRU), печатна платка (PCB) или модул ("ниво компонент").

Чл. 394. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) (1) В свидетелството за правоспособност ATSEPL се вписват квалификационни класове, както следва:

1. квалификационен клас COM-VCE - комуникация - гласова;
2. квалификационен клас COM-DAT - комуникация - данни;
3. квалификационен клас NAV-NDB - навигация - ненасочена приводна радиостанция;
4. квалификационен клас NAV-DF - навигация - пеленговане;
5. квалификационен клас NAV-VOR - навигация - всенасочен VHF радиофар;
6. квалификационен клас NAV-DME - навигация - далекомерна система;
7. квалификационен клас NAV-ILS - навигация - инструментална система за кацане;
8. квалификационен клас SUR-PSR - обзор - първичен обзор;
9. квалификационен клас SUR-SSR - обзор - вторичен обзор;
10. квалификационен клас SUR-ADS - обзор - автоматичен зависим обзор;

11. квалификационен клас DAT-DP - данни - обработка на данни;
12. квалификационен клас SMC - наблюдение и контрол на системи;
13. квалификационен клас MET - метеорологично оборудване;
14. квалификационен клас F - светотехнически средства (AGL).

(2) (Доп. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Към квалификационните класове по ал. 1 могат да се впишат ограничения по разрешения за техническо обслужване на системите/оборудването за УВД.

(3) Свидетелствата за правоспособност ATSEPL не могат да бъдат издавани без вписан квалификационен клас.

Чл. 395. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) (1) В свидетелството за правоспособност на персонала за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при управление на въздушното движение (ATSEPL) се вписват разрешения за работа на конкретно работно място, като валидността на всяко разрешение е 3 години.

(2) Разрешенията за всяко работно място се описват в Схемата за компетентност на персонала за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при УВД по чл. 404а.

(3) Упражняването на правата, свързани с квалификационните класове, се извършва в съответствие с придобитите степени за техническо обслужване на съответното оборудване и системи за осигуряване на безопасност при управление на въздушното движение.

Чл. 396. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Необходимите квалификационни класове и степени за техническо обслужване на оборудването и системите се определят от ДАНО и са част от Схемата за компетентност на персонала за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при УВД по чл. 404а.

Чл. 397. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Притежателят на ATSEPL подава заявление до ГД "ГВА" за изменение или допълнение по вписаните в свидетелството обстоятелства.

Чл. 398. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Валидността на вписан квалификационен клас е безсрочна.

Раздел II.

Свидетелство за правоспособност на персонала за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при УВД степен А (ATSEPL level A) (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., загл. изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел II.

Свидетелство за правоспособност за техническо обслужване на средствата за УВД степен А (ATSML level A)(Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г.)

Чл. 399. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът за придобиване на свидетелство за правоспособност за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при УВД степен А (ATSEPL level A) трябва да:

1. е навършил 18 години;
 2. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) има завършено средно образование или висше образование;
 3. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е завършил основно обучение и обучение за квалификационен клас в организация за обучение/АУЦ по курсове съгласно одобрени планове и програми от ГД "ГВА";
 4. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) е завършил курс за обучение по системи и оборудване за осигуряване на безопасност при УВД степен А (ATSEPL level A) и е показал знания и умения, съответстващи на изискванията за допускане до самостоятелна работа по техническо обслужване на системите/оборудването за УВД; изпитът се извършва от правоспособни оценители;
 5. (доп. - ДВ, бр. 29 от 2012 г., в сила от 19.04.2012 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., доп. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) е преминал успешно изпит при условия и по ред, признати/приети от национална въздухоплавателна администрация на държава - член на Европейския съюз, за уменията си да говори и разбира български език на минимум ниво В2 от Европейската езикова рамка или е предоставил диплома за завършено минимум средно образование в учебно заведение от системата на Министерството на образованието на Република България.
 6. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)
- (2) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)
- (3) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 400. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът за придобиване на свидетелство за правоспособност ATSEPL level A подава заявление до ГД "ГВА" по образец, одобрен от ГД "ГВА", към което прилага:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) номер и дата на дипломата за завършено образование в страната и/или заверено копие на диплом за завършено образование извън страната;
2. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за успешно завършен курс за основно обучение и обучение за квалификационен клас в организация за обучение/АУЦ;
3. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документи за успешно издържани изпити по чл. 399, ал. 1, т. 3 и 4, в които е вписан типът (типозетте) на системите/оборудването на определеното работно място, за които се разрешава техническо обслужване;
4. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за владееие на български език по чл. 399, ал. 1, т. 5;
5. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)
6. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за платена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

Раздел III.

Свидетелство за правоспособност на персонал за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при УВД степен В (ATSEPL level B) (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., загл. изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел III.

Свидетелство за правоспособност за техническо обслужване на средствата за УВД степен В (ATSML level B)(Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г.)

Чл. 401. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът за придобиване на свидетелство за правоспособност за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при УВД степен В (ATSEPL level B) трябва да:

1. отговаря на изискванията на чл. 399, ал. 1, т. 1 - 3;
2. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) е завършил курс за обучение по системи и оборудване за осигуряване на безопасност при УВД степен В (ATSEPL level B) и да е преминал успешно изпит пред правоспособни оценители на ATSEP като е показал знания и умения, съответстващи на степен В.

Чл. 402. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът за придобиване на свидетелство за правоспособност на персонал за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при УВД степен В (ATSEPL level B) подава заявление до ГД "ГВА" съгласно образец, одобрен от ГД "ГВА", към което прилага:

1. информация за номера и датата на дипломата за завършено образование в страната и/или заверено копие на диплом за завършено образование извън страната;
2. (доп. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) документ за успешно завършен курс и документ за успешно издържан изпит за основно обучение и обучение за квалификационен клас в организация за обучение/АУЦ;
3. (отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)
4. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) документ за успешно издържан изпит по чл. 401, т. 2, в който е вписан типът (типовете) на системите/оборудването на определеното работно място, за които се разрешава техническо обслужване;
5. документ за владееене на български език по чл. 399, ал. 1, т. 5;
6. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за платена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

Раздел IV.

Свидетелство за правоспособност на персонал за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при УВД степен С (ATSEPL level C) (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., загл. изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел IV.

Свидетелство за правоспособност за техническо обслужване на средствата за УВД степен С (ATSMML level C)(Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г.)

Чл. 403. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът за придобиване на свидетелство за правоспособност на персонал за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при УВД степен С (ATSEPL level C) трябва да:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) има валидно свидетелство за правоспособност за техническо обслужване на техническите средства за УВД степен В (ATSEPL level B);
2. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е упражнявал правата си по степен В не по-малко от 6 месеца на работно място от датата на придобиване на свидетелство за правоспособност степен В;
3. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) е преминал успешно изпит пред от правоспособни оценители на ATSEP, като е показал знания и умения, съответстващи на степен С.
4. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

(2) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Чл. 404. (Нов - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатът за придобиване на свидетелство за правоспособност ATSEPL level C подава заявление в ГД "ГВА" съгласно образец, одобрен от ГД "ГВА, към което прилага:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ, удостоверяващ изпълнение на изискването по чл. 403, ал. 1, т. 2;
2. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)
3. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за успешно издържан изпит по чл. 403, ал. 1, т. 3;
4. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за платена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

Чл. 404а. (Нов - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Доставчикът на аеронавигационно обслужване въвежда, актуализира и изпълнява Схема за компетентност на персонала за техническо обслужване на системи за осигуряване на безопасност при УВД, одобрена от ГД "ГВА".

Глава осемнадесета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА КООРДИНАТОР ПО УВД - САТМ (НОВА - ДВ, БР. 47 ОТ 2008 Г.)

Раздел I.

Общи положения (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.)

Чл. 405. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) (1) Свидетелството за правоспособност на координатор по УВД (САТМ) е валидно при вписване на едно от следните разрешения:

1. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) управление на въздушното пространство (ASM);
2. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) управление на потоците въздушно движение (ATFM);
3. полетноинформационно обслужване на полетите (FIS);
4. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)
5. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

6. летищно полетноинформационно обслужване (AFIS).

(2) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Свидетелството за правоспособност на координатор по УВД (CATM) се издава след представяне на медицинско свидетелство, издадено по реда на чл. 10, ал. 2.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Когато притежател на свидетелство за правоспособност на координатор по УВД с вписано разрешение по ал. 1 не е упражнявал правата си по него повече от 12 месеца, вписаното в свидетелството за правоспособност разрешение е невалидно. За възстановяване на валидността на разрешението кандидатът преминава обучение за възстановяване на правата в АУЦ или организация за обучение по одобрена от ГД "ГВА" програма и проверка на работно място от ГД "ГВА" или упълномощено от нея лице.

(4) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) За издаване на свидетелство на координатор по УВД (CATM) кандидатът следва да е преминал успешно в АУЦ или организация за обучение одобрен от ГД "ГВА" курс за основно обучение на координатори по УВД.

(5) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Курсът за основно обучение на координатори по УВД съдържа следните учебни предмети:

1. право в областта на гражданското въздухоплаване;
2. въздухоплавателни средства;
3. навигация;
4. метеорология;
5. човешки фактори;
6. оборудване и системи;
7. професионална среда;
8. управление на въздушното движение;
9. радиотелефонна фразеология;
10. извънредни и аварийни ситуации.

Чл. 406. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Притежателят на свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (CATM) с вписано към него разрешение ASM и/или ATFM, и/или FIS, и/или AFIS може да упражнява правата по координация и взаимодействие по УВД, а така също предоставени му специфични права за длъжността, която заема.

Чл. 407. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Кандидатите за вписване на разрешение към свидетелството за правоспособност на координатор по УВД (САТМ) прилагат към заявлението си до ГД "ГВА" следните документи:

1. медицинско свидетелство по чл. 405, ал. 2;
2. (изм. и доп. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) доказателства, че притежава свидетелство за правоспособност на РП с квалификационен клас или за любител пилот (PPL) инструктор или свидетелство за пилот (CPL/ATPL);
3. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) свидетелство за успешно преминал одобрен от ГД "ГВА" курс в АУЦ или организация за обучение;
4. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

Чл. 407а. (Нов - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Доставчикът на аеронавигационно обслужване въвежда, актуализира и изпълнява Схема за компетентност на координаторите по УВД, одобрена от ГД "ГВА".

Чл. 407б. (Нов - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) На притежателите на свидетелства за правоспособност на ръководител полети, свидетелство за правоспособност за любител пилот (PPL) инструктор или свидетелство за пилот (CPL/ATPL) ГД "ГВА" издава свидетелство за САТМ без преминаване на курс за основно обучение за САТМ съгласно чл. 405, ал. 5.

Раздел II.

Разрешение към свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (САТМ) - Летищно полетноинформационно обслужване (AFIS) (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.)

Чл. 408. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) (1) Кандидатът за придобиване на разрешение - летищно полетно информационно обслужване (AFIS) към свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (САТМ), трябва да отговаря на следните изисквания:

1. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

2. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) успешно да е преминал курс, включващ теоретично и практическо обучение за придобиване на разрешение AFIS в АУЦ или организация за обучение.

3. (изм. - ДВ, бр. 81 от 2014 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

(2) (Отм. - ДВ, бр. 81 от 2014 г.)

(3) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

Чл. 409. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

(2) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатите за придобиване на разрешение AFIS трябва да покажат знания по следните учебни предмети:

1. право в областта на гражданското въздухоплаване;
2. въздухоплавателни средства;
3. навигация;
4. метеорология;
5. човешки фактори;
6. оборудване и системи;
7. професионална среда;
8. управление на въздушното движение;
9. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) фразеология;
10. извънредни и аварийни ситуации.

Чл. 409а. (Нов - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) (1) Обучението на координатори по УВД с разрешение AFIS за придобиване на разрешение към орган за ОВД съдържа теоретично и практическо обучение по следните учебни предмети:

1. местно въздушно пространство;
2. местни оперативни процедури;
3. оборудване и системи;
4. извънредни и аварийни ситуации.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Практическото обучение по ал. 1 се провежда на работното място в орган за ОВД в продължение най-малко на 120 часа или 2 месеца под ръководството на правоспособен инструктор на координатор по УВД (САТМ) с вписано разрешение AFIS в свидетелството за правоспособност и вписано разрешение към органа за ОВД, където се провежда обучението.

Чл. 410. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Продължаването на срока на валидност на разрешението към орган за ОВД към свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (САТМ) се извършва, при условие че притежателят му е изпълнил следните изисквания:

1. (доп. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) успешно е преминал проверка на компетентност в реални условия на работно място не по-малко от веднъж за 12 месеца за времето на валидност на разрешението към орган за ОВД;
2. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) успешно е преминал изпит в орган за оценка на владеенето на език за уменията си да говори и разбира английски език и/или български език за целите на аеронавигационната комуникация съгласно процедурите за провеждане на радиотелефонна комуникация, предвидени в Наръчника за радиотелефонна фразеология (в частта, която се отнася до функционалните им задължения и отговорности), одобрен от ГД "ГВА";
3. (изм. и доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) преминал е опреснителен курс в АУЦ или организация за обучение съгласно схемата за компетентност по чл. 407а.

Раздел III.

Разрешение към свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (САТМ) - Полетноинформационно обслужване (FIS) (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.)

Чл. 411. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Кандидатът за вписване на разрешение - полетноинформационно обслужване (FIS) към свидетелството за правоспособност на координатор по УВД (САТМ), трябва да отговаря на следните изисквания:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) да притежава свидетелство за правоспособност на РП с квалификационен клас;
2. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) успешно да е преминал курс за обучение за придобиване на разрешение FIS в АУЦ или организация за обучение.
3. (изм. - ДВ, бр. 81 от 2014 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

(2) (Отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

Чл. 412. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) За придобиване на разрешение FIS към свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (САТМ) се преминава курс в АУЦ или организация за обучение.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Кандидатите за придобиване на разрешение FIS трябва да покажат знания минимум по следните учебни предмети:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) право в областта на гражданското въздухоплаване;
2. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) управление на въздушното движение;
3. метеорология;
4. навигация;
5. въздухоплавателни средства;
6. оборудване и системи;
7. човешки фактор;
8. летища;
9. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) извънредни и аварийни ситуации;
10. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) фразеология.

Чл. 412а. (Нов - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Обучението на координатори по УВД с разрешение FIS за придобиване на разрешение към орган за ОВД съдържа обучение по следните учебни предмети:

1. местно въздушно пространство;
2. местни оперативни процедури;
3. оборудване и системи;
4. извънредни и аварийни ситуации.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Практическото обучение се провежда на работно място в продължение най-малко на 120 часа или 2 месеца под ръководството на правоспособен

инструктор на координатор по УВД (САТМ) с вписано разрешение FIS в свидетелството за правоспособност и вписано разрешение към органа за ОВД, където се провежда обучението.

Чл. 413. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Продължаването на срока на валидност на разрешението към органа за ОВД се извършва, при условие че притежателят му е изпълнил следните изисквания:

1. успешно е преминал проверка на компетентност в реални условия на работно място не по-малко от веднъж за 12 месеца за времето на валидност на разрешението;
2. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) успешно е преминал изпит в орган за оценка на владеенето на език за уменията си да говори и разбира английски език за целите на аеронавигационната комуникация съгласно процедурите за провеждане на радиотелефонна комуникация, предвидени в Наръчника за радиотелефонна фразеология (в частта, която се отнася до функционалните им задължения и отговорности), одобрен от ГД "ГВА";
3. (изм. и доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) преминал е опреснителен курс в АУЦ или организация за обучение съгласно схемата за компетентност по чл. 407а.

Раздел IV.

Разрешения към свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (САТМ) - Управление на въздушното пространство (ASM), Управление на потоците въздушно движение (ATFM) (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., загл. изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

Раздел IV.

Разрешения към свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (САТМ) - Планиране и разпределение на въздушното пространство (ASM), Организация на потоците въздушно движение (ATFM) (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., загл. изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел IV.

Разрешения към свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (САТМ) - Планиране и разпределение на въздушното пространство (ASM), Организация на потоците въздушно движение (ATFM), Търсене и спасяване (SAR) (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.)

Чл. 414. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)
Кандидатът за вписване на разрешение - ASM и/или ATFM към свидетелството за правоспособност на координатор по УВД (CATM), трябва да отговаря на следните изисквания:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) да притежава свидетелство за правоспособност на РП с квалификационен клас;
2. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) успешно да е преминал курс за придобиване на разрешение ASM или ATFM в АУЦ или организация за обучение;
3. (изм. - ДВ, бр. 81 от 2014 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) успешно да е завършил обучение на работно място най-малко в продължение на 120 часа или два месеца под ръководството на правоспособен инструктор на координатор по УВД (CATM) със съответното вписано разрешение в свидетелството за правоспособност.

(2) Притежателят на валидно свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (CATM) с вписано разрешение ASM към него може да извършва дейности по планиране с цел максимално използване на наличното въздушно пространство чрез динамично разпределение във времето и в определени моменти разделянето му между различните категории ползватели на основата на нуждите им в краткосрочен план.

(3) Притежателят на валидно свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (CATM) с вписано разрешение ATFM към него може да извършва дейности по осигуряване на безопасен, подреден и експедитивен поток на въздушно движение, като същевременно се осигурява максимално използване на капацитета, доколкото това е възможно, и осигуряване съответствие на броя на въздухоплавателните средства с капацитетите, посочени от лицата, които извършват аеронавигационно обслужване.

Чл. 415. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)
Кандидатът за вписване на разрешения ASM и/или ATFM към свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (CATM) трябва да отговаря на следните изисквания:

1. да е притежавал най-малко 10 години валидно свидетелство за правоспособност на РП с квалификационен клас; и
2. успешно да е преминал теоретичен курс за даденото разрешение;
3. успешно да е завършил обучението си на работно място най-малко в продължение на 120 часа или 2 месеца.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Кандидатът за вписване на разрешение ASM по ал. 1 трябва да покаже знания по следните учебни предмети:

1. принципи на управление на въздушното пространство;

2. гъвкаво управление на въздушното пространство;
3. роля за управителя на мрежата (network manager);
4. функции на звено за управление на въздушното пространство (airspace management cell);
5. управление на въздушното пространство при непредвидени обстоятелства.

(3) (Нова - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Кандидатът за вписване на разрешение ATFM по ал. 1 трябва да покаже знания по следните предмети:

1. принципи на управление на потоците на въздушно движение;
2. управление на сектори капацитети;
3. роля за управителя на мрежата (network manager);
4. функции на работно място за управление на потоците (flow management position);
5. управление на капацитета при непредвидени обстоятелства;
6. оперативни процедури при търсене и спасяване.

Чл. 416. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) Продължаването на срока на валидност на разрешението ASM и/или ATFM се извършва, при условие че притежателят му е изпълнил следните изисквания:

1. успешно е преминал проверка на компетентност в реални условия на работно място не по-малко от веднъж за 12 месеца за времето на валидност на разрешението;
2. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)
3. (изм. и доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) преминал е опреснителен курс в АУЦ или организация за обучение съгласно схемата за компетентност по чл. 407а.

Раздел V.

Разрешения към свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (CATM) - инструктор на тренажор (SIMI) (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Раздел V.

Разрешения към свидетелство за правоспособност на координатор по УВД (CATM) - инструктор на тренажор (SIMI) (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.)

Чл. 417. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Глава деветнадесета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ ЗА АСИСТЕНТ - КООРДИНАТОР НА ПОЛЕТИТЕ (FDA) (НОВА - ДВ, БР. 47 ОТ 2008 Г.)

Чл. 418. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) Кандидатът за придобиване на свидетелство за правоспособност за асистент - координатор на полетите (FDA), трябва да:

1. има завършено средно образование;
2. притежава документ за високо ниво на владеене на английски език;
3. е преминал успешно теоретичен курс за асистент - координатор на полети;
4. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е преминал успешно обучение на работно място най-малко в продължение на 120 часа.

Чл. 418а. (Нов - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Доставчикът на аеронавигационно обслужване въвежда, актуализира и изпълнява Схема за компетентност на асистент-координатор на полетите (FDA), одобрена от ГД "ГВА".

Чл. 419. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) За придобиване на свидетелство за правоспособност за асистент - координатор на полетите (FDA), се преминава курс в АУЦ или организация за обучение.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Кандидатите за свидетелство за правоспособност за асистент-координатор на полетите (FDA) трябва да покажат знания по следните учебни предмети:

1. право в областта на гражданското въздухоплаване;
2. управление на въздушното движение;
3. метеорология;
4. въздухоплавателни средства;
5. оборудване и системи;
6. извънредни и аварийни ситуации;
7. радиотелефонна фразеология.

Чл. 420. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) Обучението на асистент - координатор на полетите, на работно място се извършва под контрола на правоспособен инструктор асистент - координатор на полетите.

Чл. 421. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) Притежателят на свидетелство за правоспособност за асистент - координатор на полетите (FDA), може да извършва дейности по координация и взаимодействие при УВД, както и предоставените му специфични права за длъжността, която заема.

Чл. 422. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) (1) В свидетелството за правоспособност за асистент - координатор на полетите, се вписва разрешение - FDA (Flight Data Assistant).

(2) (Изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) В свидетелството за правоспособност за асистент - координатор на полетите, се вписват органът за ОВД, за който притежателят на свидетелството за правоспособност има право да извършва дейности.

Чл. 423. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) Кандидатите за свидетелство за правоспособност за асистент - координатор на полетите (FDA), подават до главния директор на ГД "ГВА":

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) номер и дата на дипломата за завършено образование в страната и/или заверено копие на диплом за завършено образование извън страната;
2. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) удостоверение за успешно преминал курс в АУЦ или организация за обучение;
3. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

Чл. 424. (Нов - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) (1) Когато притежател на свидетелство за правоспособност за асистент - координатор на полетите, не е упражнявал правата си по него повече от 12 месеца, вписаните в свидетелството за правоспособност разрешения са невалидни. За възстановяване на валидността на разрешенията кандидатът преминава обучение по индивидуална програма, одобрена от ГД "ГВА", и практическа проверка.

(2) Когато притежател на свидетелство за правоспособност за асистент - координатор на полетите, не е упражнявал правата си по него за период от 6 до 12 месеца, той се допуска до упражняване на правата, при условие че успешно премине проверка за компетентност.

Чл. 425. (Нов - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Продължаването на срока на валидност на разрешението FDA се извършва, при условие че притежателят му е изпълнил следните изисквания:

1. (доп. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) успешно е преминал проверка на компетентност в реални условия на работно място не по-рано от 12 месеца преди изтичане на срока на валидност на разрешението;
2. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) успешно е преминал изпит в орган за оценка на владеенето на език за уменията си да говори и разбира английски език за целите на аеронавигационната комуникация съгласно процедурите за провеждане на радиотелефонна комуникация, предвидени в Наръчника за радиотелефонна фразеология (в частта, която се отнася до функционалните им задължения и отговорности), одобрен от ГД "ГВА";
3. да е преминал опреснителен курс в АУЦ или организация за обучение съгласно схемата за компетентност по чл. 418а.

Глава двадесета.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА КООРДИНАТОР ПО ТЪРСЕНЕ И СПАСЯВАНЕ (SAR) (НОВА - ДВ, БР. 110 ОТ 2020 Г.)

Чл. 426. (Нов - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) (1) Свидетелството за правоспособност на координатор по търсене и спасяване се издава от главния директор на ГД "ГВА" или оправомощено от него длъжностно лице след представяне на следните документи:

1. медицинско свидетелство, издадено по реда на чл. 10, ал. 2;
2. (изм. - ДВ, бр. 79 от 2024 г.) доказателства за наличие на професионален опит като ръководител на полети или пилот, или шурман-летец, независимо дали този опит е придобит в гражданската или военната авиация;

3. (изм. - ДВ, бр. 79 от 2024 г.) сертификат за преминато основно обучение за координатори по търсене и спасяване;

4. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

(2) Организацията, координираща дейностите по търсене и спасяване, въвежда, актуализира и изпълнява Схема за компетентност на координаторите по търсене и спасяване, одобрена от главния директор на ГД "ГВА" или оправомощено от него длъжностно лице.

(3) (Нова - ДВ, бр. 79 от 2024 г.) В свидетелството за правоспособност по ал. 1 се вписват следните разрешения:

1. разрешение за координация по търсене и спасяване в координационния център (SAR-CC), указващо компетентността на лицето, което го притежава, да извършва координационни дейности по търсене и спасяване в рамките на определен координационен център;

2. езиково разрешение за координатор по търсене и спасяване в координационен център (SAR-EN), указващо компетентност на лицето, което го притежава, да извършва координационни дейности по търсене и спасяване на английски език.

Чл. 427. (Нов - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 79 от 2024 г.) Свидетелството за правоспособност на координатор по търсене и спасяване (SAR) е валидно при вписване на разрешение за координация по търсене и спасяване в координационен център (SAR-CC).

(2) (Изм. - ДВ, бр. 79 от 2024 г.) Когато притежател на свидетелство за правоспособност на координатор по търсене и спасяване с вписано разрешение по ал. 1 не е упражнявал правата си по него повече от 6 (шест) месеца, вписаното в свидетелството за правоспособност разрешение SAR-CC е невалидно. За възстановяване на валидността на разрешението кандидатът преминава проверка за компетентност на работното място съгласно схемата по чл. 426, ал. 2.

Чл. 428. (Нов - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) (1) (Предишен текст на чл. 428, доп. - ДВ, бр. 79 от 2024 г.) Кандидатите за вписване на разрешение (SAR-CC) към свидетелството за правоспособност на координатор по търсене и спасяване представят следните документи в ГД "ГВА":

1. (изм. - ДВ, бр. 79 от 2024 г.) успешно преминато обучение, проведено на работното място от прекия ръководител, по програма, утвърдена от главния директор на ГД ГВА;

2. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

(2) (Нова - ДВ, бр. 79 от 2024 г.) Поддържането на компетентността, свързана с разрешението за координационен център (SAR-CC), се осъществява съгласно схемата за компетентност по чл. 426, ал. 2.

Чл. 428а. (Нов - ДВ, бр. 79 от 2024 г.) (1) Кандидатите за вписване на разрешение SAR-EN към свидетелството за правоспособност на координатор по търсене и спасяване представят следните документи в ГД ГВА:

1. документ за владееене на английски език на ниво не по-ниско от IV ниво по изискванията на ИКАО за езикова подготовка на авиационния състав и/или ниво B1 от общата европейска езикова рамка;
2. документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

(2) При възстановяване на валидността на разрешението SAR-CC по реда на чл. 427, ал. 2 се възстановява и валидността на езиковото разрешение SAR-EN, ако същото е било вписано в свидетелството.

Чл. 429. (Нов - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Продължаването на срока на валидност на разрешенията по търсене и спасяване се извършва, при условие че притежателят му:

1. успешно е преминал проверка на компетентност на работно място не по-рано от 6 месеца преди изтичане на срока на разрешението;
2. е преминал опреснителен курс в АУЦ или организация за обучение съгласно схемата по чл. 426, ал. 2;
3. (доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) е представил документ за внесена държавна такса, освен ако същата е платена/внесена по електронен път.

Допълнителни разпоредби

§ 1. Инспекторите към ГД "ГВА" поддържат компетентността си, като на всеки 6 месеца преминават курсове, които включват теоретична и практическа подготовка, осигуряваща необходимите знания и умения.

§ 2. (1) (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) Ръководителите на авиационни оператори, летищни администрации, оператори на летищна дейност и доставчици на аеронавигационно

обслужване (ДАНО) организират подготовката и поддържането на квалификацията на авиационния персонал, извършващ дейности в областта на:

1. аварийно-спасително и противопожарно осигуряване на полетите в летищата;
2. търсене и спасяване;
3. осигуряване на безопасен превоз на опасни товари по въздуха;
4. метеорологично и аеронавигационно, радиотехническо и електро-светотехническо осигуряване на полетите;
5. експлоатация и поддържане на летища;
6. дейностите по наземното обслужване от обхвата на лиценза на съответния оператор на летищна дейност;
7. дейностите, свързани със сигурността на полетите и охраната;
8. (нова - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) дейностите по обслужване на въздушното движение;
9. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)
(2) (Отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)
(3) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)
(4) (Изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г., доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)
(5) (Отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

§ 3. По смисъла на тази наредба:

1. (зал. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.)
2. "Авионикс" е приборното, електронното и радиоелектронното оборудване на ВС, което е свързано с управлението, навигацията, комуникациите и автоматиката на ВС и двигателите му.
3. "Взаимодействие в екипажа" е работа на летателния екипаж като екип/колектив, който се ръководи от командира на екипажа.
4. "Време на обучение с инструктор" е полетно време или време по прибори на тренажор, през което пилотът е обучаван от правоспособен инструктор.
5. "Време по прибори" е време по прибори в полет или време по прибори на тренажор.
6. "Време по прибори в полет" е време, през което пилотът управлява въздухоплавателното средство, като ползва само пилотажно-навигационните прибори.

7. "Време по прибори на тренажор" е време, през което пилотът се обучава в условия на имитация на полет по прибори на технически средства за обучение, наподобяващи условия на полет (ТСОИУП/STDs).

8. "Втори пилот (Co-pilot)" е притежател на свидетелство за правоспособност, който има квалификация да действа като КВС, но не е назначен за такъв.

8а. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

9. "Еднопилотни самолети" са самолети, сертифицирани за експлоатация от един пилот.

10. (зал. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.)

10а. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) "Индикатор на ИКАО за местоположение (ICAO location indicator)" е четирибуквен код, съставен в съответствие с правилата, установени от ИКАО в наръчника DOC 7910, и присвояван на местоположението на аеронавигационната фиксирана станция.

11. (отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

12. "Категория (вид) на въздухоплавателното средство" е класификация на въздухоплавателните средства в съответствие с основните им характеристики: самолет, вертолет, планер, свободен балон.

13. "Квалификационен клас (Rating)" е право, вписано във/или явяващо се неразделна част от свидетелство за правоспособност, което определя специални условия и права, отнасящи се за това свидетелство.

13а. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) "Контрол на въздушното движение (КВД) (Air traffic control service)" е обслужване, осъществявано с цел:

а) предотвратяване на сблъскване между въздухоплавателни средства, както и между въздухоплавателни средства и препятствия по маневрената площ на летището;

б) подреждане и поддържане на последователен поток на въздушното движение.

14. "Летателен тренажор (FS)" - копие на пилотската кабина на тип/модификация или серия от тип самолет, вкл. цялото оборудване на кабината и органите за управление, както и компютърни програми и/или други средства, необходими за пресъздаване поведението на самолета на земя и в полет, визуална система, представяща това, което се наблюдава от пилотската кабина, и система за имитиране движението на самолета. Летателният тренажор трябва да отговаря на определените стандарти за сертифициране на тренажори.

15. (изм. и доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) "Малко линейно ТО" е форма на ТО на ВС, до форма "А", без тя да се включва, определени в програмата за ТО на ВС, одобрена от ГД "ГВА" за авиационния оператор. В случаите, когато ВС не се обслужва по програма за ТО, изградена на принципа на форми "А"/"В"/"С"/"D" за малко линейно ТО, се считат формите на ТО съгласно одобрения "Регламент за техническо обслужване за отделното/отделните ВС", които се изпълняват ежеседмично и по-често.

16. "Многопилотни самолети" са ВС, сертифицирани за експлоатация от минимален екипаж, състоящ се поне от двама пилоти.

17. "Модификация на типа ВС" е ВС от същия тип, което има разлики в органите за управление или малки разлики в характеристиките от основния тип.

18. "Обучение на работно място/позиция/кабината на ВС (On-the-Job Training)" е обучение в действителна обстановка под ръководство на квалифициран инструктор за прилагане в практика на предварително придобити навици и умения.

18а. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) "Обслужване на въздушното движение (ОВД) (Air traffic service (ATS))" е общ термин, с който в конкретния случай се означава полетноинформационно обслужване, аварийно-оповестително обслужване, консултативно обслужване на въздушното движение, контрол на въздушното движение - контрол на района, контрол на подхода, контрол на летищното движение.

18б. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

18в. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) "Общо въздушно движение (General Air Traffic (GAT))" означава всички движения на граждански въздухоплавателни средства, както и всички движения на държавни въздухоплавателни средства (включително военни, митнически и полицейски въздухоплавателни средства), когато тези движения се изпълняват в съответствие с процедурите на ИКАО.

19. "Възстановяване на квалификационен клас или разрешение" е административно действие, предприемано, когато срокът на квалификационния клас или разрешение е изтекъл, с което се подновяват правата, дадени от квалификационен клас или разрешение.

20. (изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) "Базово ТО" е ТО на ВС, включващо форми "С" и "D", определени в програмата за ТО на отделните ВС. В случаите, когато ВС не се обслужва по програма за ТО, изградена на принципа на форми "А"/"В"/"С"/"D", базовото ТО се определя от одобрения "Регламент за техническо обслужване за отделното/отделните ВС".

21. "Полетно време" е цялото време от началото на движение на въздухоплавателното средство на собствена или външна тяга за изпълнение на излитане до пълното му спиране в края на полета.

22. "Полетно време като обучаем командир (SPIC)" е полетно време, през което инструкторът наблюдава действията на обучаемия като командир и не се намесва или управлява полета на въздухоплавателното средство.

23. "Предварително обучение (Pre-On-the-Job Training)" е фаза на обучение, по време на която с използване на тренажори и друго специфично оборудване предварително придобити навици и възможности прерастват в практически опит, необходим за започване на обучение на работно място.

24. "Преходно обучение (Transitional Training Phase)" е фазата на обучение след първоначалното обучение, по време на която специфичните теоретични знания за

определено работно място се научават от обучаемия чрез прилагане на различни методи и които развиват определени умения.

25. "Потвърждаване на квалификационен клас или специално разрешение" е административно действие, предприемано в срока на валидност на квалификационен клас или разрешение, което позволява на притежателя им да продължи да упражнява правата, дадени от него за следващ период при съответствие на определени условия.

26. "Професионален пилот" е пилот със свидетелство за правоспособност, което му позволява да пилотира ВС, изпълняващо полет в търговския въздушен превоз.

26а. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) "Психотропни вещества" са алкохол, опиум, канабис, седативни средства, хипнотични препарати, кокаин, други психостимуланти, халюциногенни вещества и разтворители, причиняващи халюцинации, летливи вещества, с изключение на кафе и тютюн.

27. "Първоначална проверка" е проверка на уменията за издаване на свидетелство, която включва и устно изпитване по преценка на изпитващия.

28. "Разрешение (Endorsement)" е право, вписано в свидетелството за правоспособност, с което се указва, че може да се упражняват правата, дадени с валидния квалификационен клас.

29. (изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

30. (отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

31. (изм.- ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) "Разрешение към орган за ОВД (Unit Endorsement)" е право, вписано в свидетелството, което представлява част от него и указва индикатора за местоположение по ИКАО и секторите и/или работни места, на които притежателят на свидетелство е компетентен да работи.

31а. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) "Езиково разрешение (Language Endorsement)" означава право, вписано в свидетелството за правоспособност, което представлява част от него и указва нивото на езиковите умения на притежателя.

31б. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) "Инструкторско разрешение (Instructor endorsement)" е право, вписано в свидетелството, което представлява част от него и указва компетентността на притежателя да извършва обучение на работно място.

32. "Самостоятелно полетно време" е полетно време, през което обучаемият пилот е сам в пилотската кабина на ВС.

33. "Свидетелство за правоспособност на ученик РП (Student ATCLicence)" е свидетелство, издадено на кандидат за РП след успешно завършване на определени фази на обучение. Това свидетелство дава право на притежателя му да извършва обслужване по УВД в действителна въздушна обстановка под ръководството на правоспособен инструктор за обучение на работно място.

33а. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

33б. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) "Сектор (Sector)" означава част от контролиран район и/или част от район за полетна информация/горен район.

34. "Средство за летателно обучение (FTD - Flight Training Device)" е техническо средство за обучение, различно от летателен тренажор. Провежданите на него обучение и проверки се признават, ако то е одобрено от ГД "ГВА".

34а. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) "План за обучение за орган за обслужване на въздушното движение (ОВД) (Unit training Plan)" е одобрен план, в който подробно се описват процесите и сроковете, необходими за прилагане на процедурите на органа за ОВД за даден район под надзора на инструктор за обучение на работно място.

34б. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) "Схема за компетентност в органа за обслужване на въздушното движение (ОВД) (Unit Competence Scheme)" е одобрена схема, указваща метода, по който органа за ОВД поддържа компетентността на притежателите на свидетелства за правоспособност в него.

35. "Тип въздухоплатателно средство" са ВС с еднаква основна конструкция, вкл. и всички модификации освен тези модификации, които се отличават с промяна в управлението, летателните характеристики или състава на екипажа.

36. "Тренажор (STD - Synthetic Training Device)" е техническо средство, чрез което се имитира на земята полетът с ВС. Тренажорите са FS, FNPT, FTD или OTD (Other Training Device - друго средство за обучение).

37. "Тренажор за полетни и навигационни процедури - тип I (FNPT I)" - наземно тренажорно средство, което пресъздава пилотската кабина на клас самолети.

38. "Тренажор за полетни и навигационни процедури - тип II (FNPT II)" - наземно тренажорно средство, което пресъздава приборните табла на клас/тип многодвигателно ВС и вярно представя действието им като на истинско ВС, и включва визуална система, имитираща изгледа извън кабината на самолета.

39. "Туристически мотопланер (TMG)" е безмоторен самолет, който има неснемаем и неприбираем в полет двигател и неприбираемо витло и който може да излита и набира височина със собствена тяга.

40. "Форма на ТО" е съвкупност от дейности по ТО на ВС, двигателите и компонентите му, изпълнявани през интервал от време, летателни часове или кацания съгласно програмата за техническо обслужване на ВС.

41. (нова - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) "Управление на въздушното движение (УВД) (Air Traffic Management)" е съвкупност от бордни и наземни функции (обслужване на въздушното движение, управление на въздушното пространство и управление на потока на въздушното движение) за осигуряване на безопасност и ефективност на движението на въздухоплатателните средства във всеки етап на полета.

42. (нова - ДВ, бр. 86 от 2010 г.) "Воздухоплатателно средство" по смисъла на раздели I, II, III, IV, V от глава първа е планер (G), свободен балон (FB), малко ВС (SA).

43. (нова - ДВ, бр. 18 от 2023 г.) "Приемливи средства за съответствие (АМС)" са приемливи средства за съответствие (АМС) съгласно т. 14 на чл. 2 от Регламент (ЕС) № 1178/2011 и т. 2 на чл. 4 от Регламент (ЕС) 2015/340.

44. (нова - ДВ, бр. 79 от 2024 г.) "Свидетелство на координатор по търсене и спасяване с разрешение SAR" е "лиценз" по смисъла на чл. 24 от Наредба № 12 от 11 септември 2020 г. за системата за търсене и спасяване при авиационно произшествие.

§ 3а. (Нов - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Образците на заявленията за издаване, потвърждаване или подновяване на свидетелствата за правоспособност, с изключение на посочените в приложение № 3, се одобряват от главния директор на ГД "ГВА" и се публикуват на [официалната страница](#) на ГД "ГВА".

§ 3б. (Нов - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявленията и документите към тях могат да се подават и по електронен път през портала за електронни услуги на [страницата](#) на ГД "ГВА".

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 4. (Изм. - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) (1) Лицата от авиационния персонал, които имат свидетелства за правоспособност, издадени по досегашния ред, упражняват правата по тях до 31.XII.2004 г., но не по-късно от изтичане на срока им на валидност.

(2) На лицата от авиационния персонал, които имат свидетелства за правоспособност, издадени по досегашния ред, вписването на нови квалификационни класове, разрешения и ограничения, както и удължаването и възстановяването на валидността на свидетелствата за правоспособност и квалификационните класове, се извършва по досегашния ред до 30.IX.2004 г.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 112 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 47 от 2008 г.) Издадените свидетелства за правоспособност на пилоти на вертолет и самолети и на бордни инженери се заменят със свидетелства за правоспособност съгласно приложение № 35, а на ръководители на полети - съгласно приложение № 37.

(4) Издадените свидетелства за правоспособност за техническо обслужване се заменят със свидетелства за правоспособност съгласно приложение № 36. Свидетелствата за правоспособност на лицата с висше техническо или висше авиационно образование със стаж повече от 3 години като персонал, удостоверяващ техническото обслужване на ВС в лицензирана организация за техническо обслужване и ремонт на авиационна техника, се заменят със свидетелства за правоспособност за техническо обслужване с вписан квалификационен клас "С".

(5) Свидетелствата за правоспособност по ал. 4 се заменят при условие, че притежателите им отговарят на изискванията на чл. 361.

(6) (Доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г.) В заменените свидетелства за правоспособност по ал. 4 се вписват ограничения за упражняване само на правата към датата на замяната. Ограничението се заличава след като лицето отговори на изискванията на чл. 360, ал. 1. Притежателите на AML с ограничения, вписани при замяната, трябва да заличат вписаните ограничения до 1.VI.2011 г. След тази дата свидетелства за правоспособност AML с вписани при замяната ограничения са невалидни.

(7) В заменените свидетелства за правоспособност се вписват валидните квалификационни или подквалификационни класове за тип ВС, като срокът им на валидност се запазва.

(8) Замяната на свидетелствата по ал. 3 и 4 се извършва през периода 1.I.2004 - 31.XII.2004 г. въз основа на заявление, подадено от притежателя на свидетелството. Заявлението се подава не по-късно от четири месеца преди изтичане на срока на валидност на свидетелството или на съответния квалификационен клас.

§ 5. Главният директор на ГД "ГВА" уведомява Международната организация за гражданско въздухоплаване за разликите между изискванията на наредбата и международните стандарти и препоръчителни практики, въведени с приложение 1 "Лицензиране на персонала" към Международната конвенция за гражданско въздухоплаване.

§ 6. Главният директор на ГД "ГВА" публикува в "Сборник за аеронавигационна информация на Република България" изискванията за признаване на свидетелства за правоспособност, издадени в друга държава за полети на ВС, регистрирани в Република България.

§ 7. Главният директор на ГД "ГВА" дава указания по прилагането на тази наредба.

§ 8. Наредбата се издава на основание чл. 32, ал. 1 и 3, чл. 33, т. 4 и чл. 37, ал. 1 от Закона за гражданско въздухоплаване.

§ 9. Наредбата влиза в сила 6 месеца от датата на обнародването и в "[Държавен вестник](#)".

**НАРЕДБА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 1 ОТ 2003 Г. ЗА
СВИДЕТЕЛСТВАТА ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА АВИАЦИОННИЯ ПЕРСОНАЛ**

(ОБН. - ДВ, БР. 56 ОТ 2004 Г.)

§ 63. Навсякъде в обозначенията за клас медицинска годност римските цифри се заменят с арабски.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ НАРЕДБА № 145 ОТ 11 АВГУСТ 2004 Г. ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ИЗДАВАНЕ НА
ЛИЦЕНЗИ НА ОРГАНИЗАЦИИ ЗА ТЕХНИЧЕСКО ОБСЛУЖВАНЕ И РЕМОНТ НА АВИАЦИОННА
ТЕХНИКА**

(ОБН. - ДВ, БР. 87 ОТ 2004 Г.)

§ 5. В Наредба № 1 от 2003 г. за свидетелствата за правоспособност на авиационния персонал (обн., ДВ, бр. 23 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 84 от 2003 г. и бр. 56 от 2004 г.) се правят следните изменения:

.....

2. Навсякъде думите "оперативно", "оперативното", "периодично", "периодичното" се заменят съответно с "линейно", "линейното", "базово", "базовото".

**Преходни разпоредби
КЪМ НАРЕДБА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 1 ОТ 2003 Г. ЗА
СВИДЕТЕЛСТВАТА ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА АВИАЦИОННИЯ ПЕРСОНАЛ**

(ОБН. - ДВ, БР. 99 ОТ 2006 Г.)

§ 14. (1) Инженерно-техническият персонал, който към 30.XII.2006 г. е допуснат до самостоятелна работа и по трудово правоотношение извършва техническо обслужване на средствата за УВД, получава свидетелство за правоспособност ATSMML съгласно придобитата квалификация и специалност.

(2) За получаване на свидетелство за правоспособност ATSMЛ лицата по ал. 1 подават заявление до ГД "ГВА", придружено с необходимите документи съгласно т. 16 от приложение № 7, в срок до 31.XII.2006 г.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ НАРЕДБА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 1 ОТ 2003 Г. ЗА
СВИДЕТЕЛСТВАТА ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА АВИАЦИОННИЯ ПЕРСОНАЛ**

(ОБН. - ДВ, БР. 28 ОТ 2008 Г., В СИЛА ОТ 14.03.3008 Г., ИЗМ. - ДВ, БР. 86 ОТ 2010 Г.)

§ 11. Наредбата влиза в сила от обнародването и в "[Държавен вестник](#)".

§ 12. Разпоредбите по чл. 75а и 75б влизат в сила от 5 март 2008 г.

§ 13. Член 249а, ал. 1 се прилага до 5 март 2008 г.

§ 14. Издадените приложения към свидетелствата за правоспособност по чл. 249а, ал. 2 са със срок на валидност до 4 март 2011 г.

§ 15. Изпитите по чл. 249а, ал. 3 се провеждат до 5 март 2011 г.

§ 16. (Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

§ 17. (1) Изпитите по чл. 335а се полагат до 17 май 2010 г.

(2) Правата, произтичащи от свидетелствата за правоспособност на ръководителите полети, които до 17 май 2010 г. не докажат професионално владение на английски език на едно от нивата по чл. 25г, ал. 4, се прекратяват и свидетелствата за правоспособност се отнемат.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ НАРЕДБА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 1 ОТ 2003 Г. ЗА
СВИДЕТЕЛСТВОТА ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА АВИАЦИОННИЯ ПЕРСОНАЛ**

(ОБН. - ДВ, БР. 47 ОТ 2008 Г.)

§ 41. Изискванията за езиково ниво за ръководители на полети и ученик - ръководител на полети, влизат в сила на 17 май 2010 г.

§ 42. Свидетелства за правоспособност, издадени по досегашния ред, се привеждат в съответствие с изискванията на наредбата до 6 месеца от влизането и в сила.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ НАРЕДБА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 141 ОТ 2002 Г. ЗА
УДОСТОВЕРЯВАНЕ ЕКСПЛОАТАЦИОННАТА ГОДНОСТ НА НАВИГАЦИОННИ СЪОРЪЖЕНИЯ
ЗА ВЪЗДУШНА НАВИГАЦИЯ И КАЦАНЕ**

(ОБН. - ДВ, БР. 29 ОТ 2012 Г., В СИЛА ОТ 19.04.2012 Г.)

§ 12. Наредбата влиза в сила на 19 април 2012 г.

**Допълнителни разпоредби
КЪМ НАРЕДБА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 1 ОТ 2003 Г. ЗА
СВИДЕТЕЛСТВОТА ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ НА АВИАЦИОННИЯ ПЕРСОНАЛ**

(ОБН. - ДВ, БР. 110 ОТ 2020 Г.)

§ 126. Навсякъде в наредбата съкращението "КАМО" се заменя със "съответния АМЕ/съответния АМЕ", съкращението "АТSML" се заменя с "АТSEPL", след съкращението "АУЦ" се добавя "или организация за обучение", след думите "държавна такса" се добавят запетая и думите "освен ако същата е платена/внесена по електронен път".

Приложение № 1 към чл. 7, ал. 4

(Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 47 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Свидетелства за правоспособност, квалификационни класове, разрешения и ограничения, вписвани в тях

I. Видове свидетелства за правоспособност

Свидетелства за правоспособност по категории ВС	Абревиатура
1	2

Самолети (Aeroplane)

1 (заличена - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

2 (заличена - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

3 (заличена - ДВ, бр. 14 от 2009 г.)

Вертолет (Helicopter)

4 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

5 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

6 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Планери (Glider)

7 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Свободни балони (Free Balloons)

8 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Малки ВС (Small Aircraft)

9 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Свидетелства за правоспособност на

членове на екипажа, различни от пилоти

10 Свидетелство за правоспособност на F/EL

борден инженер

Flight Engineer Licence

11 Свидетелство за правоспособност на F/NL

борден навигатор (щурман)

Flight Navigator Licence

12 Свидетелство за правоспособност на F/ROL

борден радист

Flight Radiooperator Licence

13 Свидетелство за правоспособност на F/OL

борден оператор

Flight Operator Licence

14 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

15 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Свидетелства за правоспособност на

наземен авиационен персонал

16 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

17 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

18 Свидетелство за правоспособност за AML

техническо обслужване на ВС

Aircraft Maintenance Licence

19 Свидетелство за правоспособност
полетен диспечер
Flight Operations Officer Licence

FDL

20. Свидетелство за правоспособност
на асистент - координатор на
полети

FDA

21. Свидетелство за правоспособност
за координатор по УВД

CATM

II. Квалификационни класове, разрешения и ограничения,
вписвани в свидетелствата за правоспособност на член
на екипаж

За еднопилотни самолети (Single-Pilot Aeroplane SPA)

1 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

2 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

3 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

4 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

5 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

6 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

7 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

8 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

9 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

За многопилотни самолети (Multi-Pilot Aeroplane SPA)

10 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

11 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

За вертолети

12 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

13 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

14 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

15 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

За планери

16 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

17 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

За свободни балони

18 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

19 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

20 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

За малки ВС

21 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

22 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

23 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

24 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

За провеждане на летателно обучение

25 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

26 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

27 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

28 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

29 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

30 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

31 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

32 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

33 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

34 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

35 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

36 Борден инженер-инструктор за квалифика- TRI(E)
ционен клас за тип ВС

37 Борден навигатор-инструктор INS(FN)

38 Борден радист-инструктор INS(FRO)

39 Борден оператор-инструктор INS(FO)

40 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

41 Борден съпроводител-инструктор INS(FC)
Други квалификационни класове

42 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

43 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

44 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

45 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

46 Радиотелефонен оператор RTO

47 Борден оператор на система за летателни NFIS
проверки на наземните съоръжения за
въздушна навигация и кацане

48 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Разрешения към свидетелствата за правоспособност

на член от екипажа

49 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

50 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

51 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

52 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

53 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

54 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

55 [Строител](#)но-монтажни работи от въз-
духа с вертолети CNSTR

56 Гасене на пожари от въздуха с верто-
лети и самолети FF(A/H)

57 Полети с товари на външно окачване
с вертолети, с посочване категорията
на товара EXT(Cat...)

58 Полети за летателни проверки на на-
земните съоръжения за въздушна
навигация и кацане F-TNAV

59 Издигане на планери TGLD

60 Полети за пускане на парашутисти PD

61 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

62 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

63 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Ограничения в свидетелствата за правоспособност

на член от екипажа

64 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

65 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

66 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

67 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Проверяващи пилоти

68 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

69 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

70 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

71 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

72 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

73 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

74 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

75 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

76 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

77 (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

III. Квалификационни класове, разрешения и

ограничения, вписвани в свидетелствата за

правоспособност на наземен авиационен персонал

Квалификационни и подквалификационни класове

1 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

2 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

3 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

4 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

5	(отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)	
6	(отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)	
7	Самолети с газотурбинни двигатели	A1
8	Самолети с бутални двигатели	A2
9	Вертолети с газотурбинни двигатели	A3
10	Вертолети с бутални двигатели	A4
11	(отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)	
12	Самолети с газотурбинни двигатели	B1.1
13	Самолети с бутални двигатели	B1.2
14	Вертолети с газотурбинни двигатели	B1.3
15	Вертолети с бутални двигатели	B1.4
16	(изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Авионикс	B2
17	Полетен диспечер - инструктор	INS(FOO)
Разрешения към квалификационните класове и разрешения		
18	(отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)	
19	(отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)	
20	(отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)	
21	(отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)	

22 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

23 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

24 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

25 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

26 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

27 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

28 Планиране и разпределение на
въздушното пространство

ASM

29 Организация на потоците въздуш-
но движение

ATFM

30 Координиране на полетите

FDA

31 (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Полетно-информационно обслужване
на полетите

FIS

32 Търсене и спасяване

SAR

33 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

33а Летищно полетно-информационно
обслужване

AFIS

Квалификационни класове към AML

34 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

35 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

36 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

37 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

38 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

39 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

40 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

41 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

42 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

43 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

44 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

45 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

46 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

47 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

48 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

49 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

50 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

51 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

52 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

53 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

54 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

55 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

56 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

57 (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

(Изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Данни и информация, съдържащи се в свидетелство за медицинска годност

I. Съдържание на свидетелство за медицинска годност:

1. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) идентификационен номер - определен от ГД "ГВА";
2. клас на медицинската годност;
3. срок на валидност за I клас, ако отговаря на условията;
4. срок на валидност за II клас;
5. трите имена на притежателя на свидетелството;
6. дата на раждане;
7. националност;
8. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)
9. (изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) дата на последния медицински преглед за продължаване срока на валидност;
10. дата на последната електрокардиография;
11. дата на последната аудиометрия;
12. ограничения, условия и/или отклонения;
13. име, номер и подпис на упълномощения авиомедицински експерт;
14. дата на общия преглед;
15. подпис на притежателя на свидетелството.

II. (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 3 към чл. 19, ал. 1

(Предишно Приложение № 3 към чл. 10, ал. 1 - ДВ, бр. 56 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.,
отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 4 към чл. 30, ал. 1

(Изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Списък на въпросите за теоретични изпити за свидетелства				
за правоспособност F/EL				
ПРЕДМЕТ	ВЪПРОСИ			
010	Въздушно право	Вертолети		
Обозначение	Предмет, тема	ATPL	CPL	IR
		(4)	(5)	(6)
010 00 00 00	Въздушно право и АТС процедури	X	X	X
010 01 00 00	Международни договори и организации	X	X	X
010 01 01 00	Чикагска конвенция	X	X	X
010 01 01 01	Част I - Аеронавигация	X	X	X

- общи принципи и упражняване на суверенитета,

територии

- полети над територията на договаряща се държава,
право

на нередовни полети, редовни въздухоплавателни
услуги,

каботаж, кацане на митнически летища, приложимост
на

авиационните правила, правила за полети, търсене на
ВС

- мерки за осигуряване на въздушните съобщения:
митни-

ческа служба, условия по отношение на ВС,
сертификати

за летателна годност, лицензи на персонала,
признаване

на сертификатите и лицензите, ограничения на
товарите,

фотографска апаратура, документи на борда на ВС

- международни стандарти и препоръчителни
практики:

внедряване на международните стандарти и
процедури,

вписвания в сертификатите и лицензите, валидност на

записите в тях, съобразяване с международните
стандар-

ти и процедури (съобщаване за различията)

010 01 01 02	Част II - Международна организация за ГА	X	X	X
	- предмет и състав			
010 01 01 03	Регионална структура и офиси	X	X	
010 01 01 04	Задължения на ICAO по отношение на:	X	X	
	- приложенията към конвенцията			
	- стандарти и препоръчвани практики			
	- процедури за аеронавигационно обслужване			
	- допълнителни регионални процедури			
	- регионална аеронавигация			
	- ръководства и циркуляри			
010 01 02 00	Други международни договори	X	X	X
010 01 02 01	Многостранната спогодба за въздушен транспорт:	X	X	

	- петте свободи			
010 01 02 02	Токийска конвенция, Хага, Монреал	X	X	
	- юрисдикция			
	- пълномощия на командира на ВС			
010 01 02 03	Европейски организации - състав, предмети и съответните документи	X	X	X
	- ЕСАС, JAA			
	- Евроконтрол			
	- Европейска комисия (ЕС)			
010 01 02 04	Варшавска конвенция (1929), Монреалска конвенция (1999)	X	X	
010 01 03 00	Пълномощия на КВС и отговорности по отношение на безопасността и сигурността	X	X	
010 01 04 00	Отговорности на оператора и екипажа за нараняване на хора и повреда на имущество на земята при експлоатация на ВС	X	X	
010 01 05 00	Търговска практика и свързани с нея правила (лизинг - "сух", "мокър", чартър, обмен)	X	X	
010 02 00 00	Приложение 8 - Летателна годност на ВС - приложимост	X	X	
010 03 00 00	Приложение 7 - Регистрация и националност на ВС - приложимост	X	X	
010 04 00 00	Приложение 1 - Лицензиране на персонала - приложимост - връзка между приложение 1 и JAR-FCL	X	X	X
010 05 00 00	Правила за полети (на базата на приложение 2)	X	X	X

010 05 01 00	Приложение 2 - основни определения, приложимост, общи правила (с изкл. на операциите по вода), правила за визуални полети, правила за полети по прибори, сигнали, прехват на граждански ВС, таблица на полетните нива (ешелони)	X	X	X
010 06 00 00	Аеронавигационни процедури - експлоатация на ВС Doc. 8168-OPS/611 Vol.1	X	X	X
010 06 01 00	Въведение, общи положения	X		X
010 06 02 00	Определения и абривиатури	X		X
010 06 03 00	Процедури при отлитане - общи критерии - стандартно инструментално отлитане - многопосочно отлитане - публикувана информация - едновременна експлоатация на успоредни или почти успоредни оборудвани ПИК - отлитане при зонална навигация (RNAV), базирано на VOR/DME - използване на FMS/RNAV оборудване за следване на процедурите за конвенционални схеми за отлитане	X		X
010 06 04 00	Процедури при подход - общи критерии - разработване на процедури за подход, зони на подход по прибори, точност, фактори на точността, съоръжения, градиенти на снижение - участъци на долитане и подход: общо, долитане по прибори, начален участък на подхода (само общо),	X		X

междинен и краен участък (изключения) от подхода,
 участък на прекратен подход (само общо)
 - кръжене (circling) над летището: общи положения,
 зона за кръжене, зона за кръжене без отчитане на
 препятствията, минимални височини на снижение,
 маневри при визуален полет, [процедура](#) на прекратен
 подход по време на кръжене
 - едновременна експлоатация на успоредни или почти
 успоредни ПИК
 - процедури за подход при зонална навигация (RNAV),
 базирани на VOR/DME
 - използване на FMS/RNAV оборудване за следване на
 процедурите за неточен подход

010 06 05 00	Процедури за изчакване - процедури по време на полет, влизане в зона, изчакване - височина над препятствията	X		X
010 06 06 00	Процедури за настройка на висотомера (вкл. Дос 7030 - доп. регионални правила) - основни изисквания, процедури, приложими за операторите и пилотите	X	X	X
010 06 07 00	Процедури, свързани с транспондера (вкл. Дос 7030 - доп. регионални правила) - използване на транспондерите - използване на ACAS оборудването - фразеология	X	X	X
010 07 00 00	Обслужване на въздушното движение	X	X	X

(на базата на приложение 11 и Doc 4444)

010 07 01 00	Обслужване на въздушното движение - приложение 11	X	X	X
	- определения			
010 07 01 01	Общи положения	X	X	X
	- цели на ОВД, подразделения на ОВД, разпределение на частите на въздушното пространство и обслужваните летища, където ще има ОВД, класификация на видовете въздушно пространство (приложение 4 на приложение 11), задължителни навигационни характеристики (RNP), уста- новяване и предназначение на екипите на ОВД, специ- фикации за области с полетна информация, контролирани пространства и зони, минимални височини на полет, приоритет в случаи на бедстващо ВС, случаи в полет, време в ОВД			
010 07 01 02	Контрол на въздушното движение	X	X	X
	- приложение			
	- осигуряване на КВД, работа на КВД, мин. сепарация, контрол на лицата и машините на летищата			
010 07 01 03	Полетно информационно обслужване	X	X	X
	- приложение			
	- обем на ПИО			
	- операционни ПИО бюлетини			
010 07 01 04	Аварийно и оповестително обслужване	X	X	X

- приложение, уведомяване на спасителните координационни центрове, информация за ВС, опериращо в съседство до ВС, търпящо бедствие

010 07 01 05	Прилагани принципи за определяне на вида навигационни характеристики и обозначенията на маршрути, различни от стандартните схеми за отлитане и долитане	X	X	X
010 07 03 00	Авиационни правила и обслужване на въздушното движение (Doc 4444 - RAC / 501/ 11 и Doc 7030) - определения - връзки с други документи	X	X	X
010 07 03 01	Общи изисквания - обща практика на ОВД: представяне на полетен план, промяна от ППП на ПВП полет, разрешения и информация, контрол на въздушното движение, процедури за настройка на висотомера, индициране на спътна следа и капацитет на приземяване, докладване на позиция, докладване на авиационно произшествие, процедури относно ВС, екипирано със системи за предотвратяване на сблъсък във въздуха (АКАС) - приложение 1	X	X	X
010 07 03 02	Обслужване и контрол на зоната - общи клаузи за сепарация на контролираното движение - вертикална сепарация: приложение, минимум на верти-	X	X	X

кално сепариране, минимална височина на прелитане
и

назначаване на такава, вертикално сепариране по
време

на снижение и изкачване

- хоризонтално сепариране: приложение на
страничното

сепариране, надлъжно сепариране

- намаляване на минималното сепариране

- разрешения на РВД: съдържание, описание на
разреше-

нията, разрешение за полет на собствен ешелон при
метеорологични условия за визуален полет, кратка
информация за движението, разрешение за поискана
промяна в полетния план

- критични обстоятелства и пропадане на комуника-
циите: процедури при критични ситуации, аварийно
снижаване, пропадане на връзката със земята, заглу-
шаване на гражданско ВС

010 07 03 03	Обслужване и контрол на подхода	X	X	X
--------------	---------------------------------	---	---	---

- отлитащо ВС: общи процедури за отлитане, разре-
шения на излитащите ВС за изкачване със собствен
ешелон при метеорологични условия за визуален по-
лет, информация за отлитащо ВС

- долитащо ВС: общи процедури за долитане, разре-
шения на долитащите ВС за снижаване със собствен
ешелон при метеорологични условия за визуален
полет, визуален заход, инструментален заход, кръ-

жене, последователност на заходжане, очаквано
време на заход, информация за долитащо ВС

010 07 03 04	Обслужване и контрол на пистата	X	X	X
	- функции на летищните контролни кули: общи, предудителни, поддръжка на ППП операции от контролните кули			
	- рулиране и движение: избор на полоса			
	- информация за ВС от контролните кули: свързана с експлоатацията на ВС, за условията на пистата			
	- контрол на движението по летището: приоритет на долитащи и отлитащи ВС, контрол на долитащи и отлитащи ВС, категоризация на ВС по турбуленцията и увеличена надлъжна сепарация, разрешение за специални ПВП полети			
010 07 03 05	Обслужване с полетна информация	X	X	X
	- обслужване с полетна информация			
	- аварийно и оповестително обслужване			
010 07 03 06	Използване на радиолокатори при обслужване на въздушното движение	X	X	X
	- общи сведения: ограничения при ползване на радиолокатор, идентификационни процедури, информация за позицията, радарно векториране			
	- използване на радиолокатори при обслужване на въздушното движение			

010 08 00 00	Аеронавигационна информация и публикация	X	X	X
010 08 01 00	Приложение 15 - определения	X	X	X
	- кратки определения			
	- приложение			
010 09 00 00	Летища (на базата на приложение 14)	X	X	X
010 09 01 00	Приложение 14 - определения	X	X	X
010 09 01 01	Данни за летището	X	X	X
010 09 01 02	Визуални навигационни средства	X	X	X
	- индикатори и сигнални средства			
	- маркировка			
	- светлини			
	- знаци			
	- маркери			
010 09 01 03	Визуални средства за обозначаване на препятствия	X	X	X
	- маркиране на обектите			
	- осветяване на обектите			
010 09 01 04	Визуални средства за обозначаване на зони с ограничено ползване	X	X	X
010 09 01 05	Аварийно и друго обслужване	X	X	X
	- спасяване и борба с пожари			
	- обслужване на перона			
	- наземно обслужване на ВС			
010 09 01 06	Допълнение А към приложение 14	X	X	X
	- пресмятане на обявените разстояния			
	- райони на действие на радиовисотомера			
	- осветителни системи на подхода			

010 10 00 00	Опростяване на формалностите (на базата на приложение 9)	X	X	X
010 10 01 00	Влизане и излизане на ВС - описание, предназначение и използване на само- летните документи	X	X	X
010 10 02 00	Влизане и излизане на пътници и багаж - входни изисквания и процедури за екипажа и дру- гия персонал на оператора	X	X	X
010 11 00 00	Търсене и спасяване (на базата на приложение 12)	X	X	X
010 11 01 00	Приложение 12 - Определения	X	X	X
010 11 01 01	Организация - организиране и осигуряване на ТиС - организиране на регионите на ТиС - организиране и назначение на екипите за ТиС	X	X	X
010 11 01 02	Взаимодействие - между държавите - между службите	X	X	X
010 11 01 03	Процедури - процедури за КВС в района на произшествие - процедури за КВС, получили съобщение за бедствие - сигнали за ТиС	X	X	X
010 11 01 04	Сигнали - наземни сигнали - код за визуални сигнали въздух-земя - сигнали въздух-земя	X	X	X
010 12 00 00	Сигурност (на базата на приложение 17)	X	X	
010 12 01 00	Приложение 17 - Сигурност	X	X	

010 12 01 01	Общи положения - цели и задачи	X	X	
010 12 01 02	Организация - съвместни действия и координиране	X	X	
010 12 01 03	Оператори: програми за сигурност на авиационните оператори	X	X	
010 13 00 00	Разследване на произшествия с ВС (на базата на приложение 13)	X	X	X
010 13 01 00	Приложение 13 - определения - приложение	X	X	
010 14 00 00	JAR-FCL, лицензиране на персонала	X	X	X
010 15 00 00	Българско законодателство	X	X	X
010 15 01 00	Разлики на българското законодателство от стандартите на ICAO и JAR	X	X	X

020	Общи познания за ВС	Вертолет		
(0)	Обозначение	IR (4)	ATPL (5)	CPL (6)
020 00 00 00	Общи познания за ВС	X	X	X
021 00 00 00	Планер и системи, силова установка, електросистема, аварийно оборудване - самолети			
021 00 00 00	Планер и системи, силова установка, електросистема, аварийно оборудване - вертолети	X	X	

021 00 00 Планер и системи, силова установка, електросистема, X
00
аварийно оборудване - въздухоплавателни средства

021 01 00 Планер и системи - самолети X
00

021 01 01 Тяло/фюзелаж
00
- видове конструкции
- конструктивни елементи и материали
- напрежения

021 01 02 Остъкляване на пилотската кабина и пътническия салон
00
- конструкция (ламинирано стъкло)
- конструктивни ограничения

021 01 03 Крило
00
- видове конструкции
- конструктивни елементи и материали
- отслабване на напреженията от двигателите и пр.
- напрежения

021 01 04 Стабилизиращи повърхности
00
- вертикални, хоризонтални и V-образни повърхности
- конструктивни материали
- усилия
- "флатер"
- компенсационна система
- тримери

021 01 05
00 Колесник

- типове
 - устройство
 - ключалки и системи за аварийно спускане
 - устройства за предотвратяване на случайно спускане
 - разположение, лампи и индикатори за движението му
 - управление на носовия колесник
 - колела и гуми (устройство, ограничения)
 - спирачни системи
 - устройство
 - спирачка за паркиране
 - принцип на действие на системата против плъзгане
 - принцип на действие на автоматичната спирачна система
 - действие, показания и предупредителни системи
-

021 01 06
00 Управление (конструкция и използване)

021 01 06
01 Главни органи за управление

- кормила за височина и направление, елерони
 - тримери
 - начини на задвижване (механичен, хидравличен, електрически, електро-дистанционен)
 - действие, индикатори, предупредителни устройства и управление
 - предавани усилия
-

021 01 06
02 Допълнителни органи за управление

- устройства за увеличаване на подезната сила на

атакуващия ръб и изходящия ръб

- въздушни спирачки

- променлив ъгъл на атака на хоризонталните опашни

плоскости

- начини на задвижване (механичен, хидравличен,

електрически, електро-дистанционен)

021 01 07
00 Хидравлика

021 01 07
01 Основни принципи на хидромеханиката

- флуиди

- схема и действие на хидравлични системи

021 01 07
02 Хидравлични системи

- основни, резервни и аварийни системи

- работни, указателни и предупредителни системи

- помощни системи

021 01 08
00 Системи, работещи с въздух (само за с-ти с бутални
двигатели)

X

X

021 01 08
01 Пневматични системи

- източници на енергия

- схема на действие на пневматични системи

021 01 08
02 Системи за кондициониране на въздуха

- отопление и охлаждане

- устройство, работа и управление

021 01 08
03 Херметизация и надналягане на кабината и салона

- кабинна височина, максимална такава, разлика в налягането
- херметизирани зони на ВС
- работа и индикатори
- обезопасителни устройства и предупредителни системи
- бърза декомпресия и кабинна височина - предупреждения
- аварийни процедури

021 01 08 04	Системи за премахване на леда	X
-----------------	-------------------------------	---

- пневматични такива за атакуващите ръбове на крилото и управляващите плоскости
- схема
- ограничения на работата
- начало и продължителност на използване на системите

021 01 09 00	Системи, работещи с въздух (за самолети с турбовитлови и турбореактивни двигатели)	X
-----------------	--	---

021 01 09 01	Пневматични системи	
-----------------	---------------------	--

- източници на енергия
- схема
- възможни неизправности, предупредителни устройства
- работа, индикатори и предупредителни системи
- пневматично работещи системи

021 01 09 02	Системи за кондициониране на въздуха	
-----------------	--------------------------------------	--

- устройство, действие, индикатори и предупредителни устройства

- отопление и охлаждане
- регулиране на температурата
- автоматично и ръчно
- вентилация на въздуха
- принципно устройство

021 01 09
03 Противообледенителни системи X

- контролни повърхности на крилния профил (самолет) и лопатите (вертолет), силова установка, въздухозаборници, предни стъкла на пилотската кабина
- схема, работни ограничения, започване и продължителност на работа на системата
- система за предупреждение при обледеняване

021 01 09
04 Херметизация и надналягане на кабината и салона

- кабинна височина, максимална такава, разлика в налягането
- херметизирани зони на ВС
- работа и индикатори
- обезопасителни устройства и предупредителни системи
- бърза декомпресия, предупреждения за кабинна височина
- аварийни процедури

021 01 10
00 Противообледенителни системи, неизползващи въздух X

021 01 10
01 Принципно устройство, функции и работа на: X

- въздухозаборник
- витло (самолет); витло/лопати (вертолет)

- приемник на въздушното налягане (тръба на Пито),
- приемник на статичното налягане и устройство за предупреждаване при срыв
- предни стъкла на пилотската кабина
- система за дренажиране на крилото
- система за оттичане на дъжда

021 01 11
00 Горивна система

021 01 11
01 Резервоари за гориво

- конструктивни елементи и видове
- разположение на резервоарите на едно- и много-двигателно ВС
- последователност на зареждане и видове зареждане
- неизползваемо гориво

021 01 11
02 Подаване на горивото

- подаване под действие на гравитационните сили и под налягане
- кръстосани връзки
- схема

021 01 11
03 Системи за изхвърляне на гориво

021 01 11
04 Наблюдение върху работата на горивната система

- работа, показатели, предупредителни системи
- управление на горивото (последователност на превключване на резервоарите)

- нивомерна пръчка

021 02 00	Електрическа система	X	X	X
-----------	----------------------	---	---	---

021 02 01	Постоянно напрежение (ATPL и CPL)	X	X	X
-----------	-----------------------------------	---	---	---

Постоянно/променливо напрежение (IR)

021 02 01	Общи положения	X	X	X
-----------	----------------	---	---	---

- електрически вериги

- напрежение, ток, съпротивление

- закон на Ом

- съпротивителни вериги

- съпротивлението като функция на температурата

- електрическа работа, електрическа мощност

- предпазители (функции, видове и действие)

- електрическото поле

- кондензаторът (функции)

021 02 01	Акумулаторни батерии	X	X	X
-----------	----------------------	---	---	---

- типове, характеристики

- капацитет

- приложения

- опасни случаи

021 02 01	Магнетизъм	X	X	X
-----------	------------	---	---	---

- постоянен магнетизъм

- електромагнетизъм:

• реле, прекъсвач, соленоиден вентил (принцип,

функции и приложение)

- електромагнитна енергия

- електромагнитна индукция

021 02 01 04	Генератори	X	X	X
-----------------	------------	---	---	---

- алтернатор:

- принцип, функции и приложение

- устройства за наблюдение

- регулиране, контрол и защита

- режими на възбуждане

- стартер-генератор

021 02 01 05	Разпределение	X	X	X
-----------------	---------------	---	---	---

- разпределение на напрежението (шини)

- наблюдение на електрическите прибори/системи за управление:

- амперметър, волтметър

- светлинни сигнализатори

- електрически консуматори

- разпределение на постоянното напрежение:

- устройство, действие и наблюдение на системата

- елементарни превключващи вериги

021 02 01 06	Преобразуватели (приложения)	X	X	X
-----------------	------------------------------	---	---	---

021 02 01 07	Изравняване на електрическите потенциали по	X	X	
-----------------	---	---	---	--

конструкцията на самолета

021 02 02 00	Системи с променливо напрежение	X	X	
-----------------	---------------------------------	---	---	--

021 02 02 01	Общи положения	X	X
	- едно- и многофазно променливо напрежение		
	- честота		
	- смяна на фазите		
	- компоненти на променливото напрежение		
021 02 02 02	Генератори	X	X
	- трифазен генератор		
	- генератор без четки (устройство и действие)		
	- задвижване на генератора:		
	• задвижване с постоянна скорост		
	• интегрирано задвижване		
021 02 02 03	Разпределение на променливото напрежение	X	X
	- устройство, действие и наблюдение		
	- защитни вериги, работа в паралел на генераторите		
	за променливо напрежение		
021 02 02 04	Трансформатори	X	X
	- функции		
	- типове и приложения		
021 02 02 05	Синхронни и асинхронни двигатели	X	X
	- начин на действие		
	- приложение		
021 02 02 06	Трансформиращи/преобразуващи устройства	X	X

021 02 03 00	Полупроводници	X	X	
	- принципи на полупроводниците			
	- полупроводникови резистори (свойства и приложение)			
	- изправител (свойства и приложение)			
	- транзистор (свойства и приложение)			
	- диод (свойства и приложение)			
021 02 04 00	Основи на изчислителната техника	X	X	
021 02 04 01	Логически вериги	X	X	
021 02 04 02	Логически символи	X	X	
021 02 04 03	Превключващи вериги и логически символи	X	X	
021 02 05 00	Основи на радиотехниката	X	X	X
021 02 05 01	Принципи	X	X	X
	- електромагнитни вълни			
	- дължина на вълната, амплитуда, фазов ъгъл, честота			
	- честотни ленти, странична лента, единична странична лента			
	- импулсни характеристики			
	- носеща, модулация, демодулация			
	- видове модуляции (амплитудна, честотна, импулсна, мултиплексна)			
	- осцилиращи вериги			
021 02 05 02	Антени	X	X	X

- характеристики

- поляризация

- типове антени

021 02 05 03	Разпространение на радиовълните	X	X	X
-----------------	---------------------------------	---	---	---

- наземни вълни

- космически вълни

- разпространение с честотни ленти

- честотна прогноза (MUF)

- затихване

- фактори, влияещи върху разпространението (отражение, поглъщане, интерференция, мрак, брегова ивица, планина, статично електричество)

021 03 00 00	Силова установка	X	X
-----------------	------------------	---	---

021 03 01 00	Бутален двигател	X	X
-----------------	------------------	---	---

021 03 01 01	Общи положения	X	X
-----------------	----------------	---	---

- типови схеми

- принцип на работа на четиритактовия двигател с

вътрешно горене

- механични части

021 03 01 02	Система за смазване	X	X
-----------------	---------------------	---	---

- предназначение

- принципна схема

- устройства и датчици за наблюдение

- смазочни материали

021 03 01 03	Въздушно охлаждане	X	X
	- наблюдение на системата		
	- температура на главата на цилиндъра		
	- обтекатели		

021 03 01 04	Запалителна система	X	X
	- принципно устройство и действие		
	- типове запалителни системи		
	- магнет		

021 03 01 05	Подаване на гориво	X	X
	- карбуратор (устройство и начин на действие, замръзване на карбуратора)		
	- впръскване на гориво (устройство и начин на действие)		
	- променливо количество на въздуха		

021 03 01 06	Характеристики на двигателя	X	X
	- налягане/плътност на определена височина		
	- характеристиките като функция от налягането и температурата		

021 03 01 07	Устройства за увеличаване на мощността	X	X
	- газотурбинен компресор, компресор (устройство и влияние върху характеристиките на двигателя)		

021 03 01 08	Гориво	X	X
	- типове, видове		

- детонационни характеристики, октаново число
- цветово кодиране
- добавки
- съдържание на вода, образуване на лед
- плътност на горивото
- алтернативни горива, разлики в спецификациите, ограничения

021 03 01 09	Горивна смес	X	X
-----------------	--------------	---	---

- богата и бедна смес
- смес за максимална мощност и икономична смес

021 03 01 10	Въздушен винт		
-----------------	---------------	--	--

- витло с фиксирана стъпка и постоянна скорост
- принцип на работа на витлата на едно- и много-двигателно ВС
- проверки на винта
- ефективност на винта като функция от въздушната скорост
- защита на ВС и двигателя (работа на винта: на земя/ във въздуха, ограничения за груба и фина настройка на стъпката)

021 03 01 11	Експлоатация и управление на двигателя	X	X
-----------------	--	---	---

- установяване на мощността, мощностен диапазон
- установяване на качеството на гориво-въздушната смес
- работни ограничения

021 03 01 12	Експлоатационни критерии	X	X
-----------------	--------------------------	---	---

- максимална и минимална честота на въртене
- (индуцирани) вибрации на двигателя и критична честота на въртене
- възстановителни действия по абнормално стартиране на двигателя, при ускоряване и в полет

021 03 02 00	Газотурбинен двигател	X	X
-----------------	-----------------------	---	---

021 03 02 01	Принцип на действие	X	X
-----------------	---------------------	---	---

021 03 02 02	Видове газотурбинни двигатели	X	X
-----------------	-------------------------------	---	---

- диагонални
- с осов поток
- със свободна турбина
- с едновална турбина
- турбовитлови
- турбореактивни
- турбовентилаторни

021 03 03 00	Конструкция на двигателя	X	X
-----------------	--------------------------	---	---

021 03 03 01	Входно устройство	X	X
-----------------	-------------------	---	---

- предназначение

021 03 03 02	Компресор	X	X
-----------------	-----------	---	---

- предназначение
- устройство и начин на работа
- последствия от повреда
- срив и помпаж (причини и предотвратяване)

- характеристики на компресора

021 03 03 03	Дифузор	X	X
-----------------	---------	---	---

- функции

021 03 03 04	Горивна камера	X	X
-----------------	----------------	---	---

- функции, типове и принципи на работа

- смесителни отношения

- гориворазпръсквачи

- температурно натоварване

021 03 03 05	Турбина	X	X
-----------------	---------	---	---

- функции, устройство и принципи на работа

- термични и механични напрежения

- последици от повреда

- наблюдаване на температурата на изходящите газове

021 03 03 06	Сопло		
-----------------	-------	--	--

- предназначение

- типове

- шумозаглушаващи устройства

021 03 03 07	Налягане, температура и скорост на потока	X	X
-----------------	---	---	---

в газотурбинен двигател

021 03 03 08	Реверс на тягата		
-----------------	------------------	--	--

- функции, устройство и принципи на работа

- степен на ефективност

- използване и наблюдение

021 03 03 09	Характеристики и способности за увеличаване на тягата		
	- впръскване на вода, принципи на действие		
	- използване и наблюдение на системата		
021 03 03 10	Отклоняване на въздух от двигателя	X	X
	- влияние върху тягата, температурата на изходящите газове, честотата на въртене и степента на сгъстяване		
	- влияние върху характеристиките		
021 03 03 11	Привод на агрегати	X	X
	- предназначение		
021 03 04 00	Системи на двигателя	X	X
021 03 04 01	Запалителна система	X	X
	- функции, типове, елементи, начин на работа и безопасност		
	- наблюдение и контрол		
	- самоподдържащи се скорости и празен ход		
021 03 04 02	Стартер	X	X
	- функции, типове, устройство и начин на работа		
	- наблюдение и контрол		
	- самоподдържащи се скорости и празен ход		
021 03 04 03	Неуспешно пускане на двигателя	X	X
	- причини и предотвратяване		
021 03 04 04	Горивна система	X	X

- устройство, елементи
- работа и наблюдение
- неизправности

021 03 04 05	Смазване	X	X
-----------------	----------	---	---

- устройство, елементи
- работа и наблюдение
- неизправности

021 03 04 06	Гориво	X	X
-----------------	--------	---	---

- температурни ефекти
- замърсители
- прибавки

021 03 04 07	Реактивна тяга		
-----------------	----------------	--	--

- формула за тягата
- двигател, ограничен по температура на изходящите газове
- тягата като функция на въздушната скорост, плътността на въздуха, налягането, температурата и честотата на въртене

021 03 04 08	Управление и контрол на двигателя	X	X
-----------------	-----------------------------------	---	---

021 03 04 09	Мощност	X	X
-----------------	---------	---	---

- двигатели с разпределяне на мощност
- функция на плътността
- двигател, ограничен по температура на изходящите газове

зове

021 03 05 00	Допълнителен енергиен агрегат	X	X
021 03 05 01	Общи положения	X	X
	- предназначение, типове		
	- разположение		
	- работа и наблюдение		
021 03 05 02	Напорна въздушна турбина		
	- предназначение		
021 04 00 00	Аварийно оборудване	X	X
021 04 01 00	Врати и аварийни изходи	X	X
	- достъп		
	- нормални и аварийни функции		
	- означения		
	- означения за изход по пода		
	- аварийни изходи за екипажа		
	- аварийни изходи за пътниците		
	- евакуационни пързалки, обща употреба или като спаси- телни салове или плавателни средства		
021 04 02 00	Сигнализация за дим/пари	X	X
	- разположение, индикатори, функционални тестове		
021 04 03 00	Сигнализация за пожар	X	X
	- разположение, режим на работа		

021 04 04 00	Оборудване за гасене на пожар - разположение, работа, съдържание, размери, функционални тестове	X	X
021 04 05 00	Кислородно оборудване - принципи на действие - устройства за защита и оцеляване - пробив, използване на оборудването в случай на бърза декомпресия - сравнение на кислородните маски с постоянен поток и с непостоянен такъв - генератори на кислород - опасности при използване на кислород, мерки за безопасност	X	X
021 04 06 00	Аварийно оборудване - ръчен пожарогасител - защитни маска и наметало - преносима кислородна система - аварийен радиомаяк, предавател - спасителна жилетка, спасителен сал - електрически фенер, аварийно осветление - високоговорител - брадва - огнеупорни ръкавици - аварийна плавателна система	X	X

021 05 00	Планер и системи - вертолети	X	X
021 05 01	Конструктивни схеми	X	X
	- едновинтов		
	- с два винта - един зад друг		
	- с два винта - на една ос		
	- с два винта - отстрани		
021 05 02	Винтове и органи за управление	X	X
021 05 02	Системи за управление	X	X
01	- видове		
	- елементи		
	- настройки		
	- основно управление (циклична стъпка, обща стъпка, по посока)		
021 05 02	Главен винт	X	X
02	- видове		
	- елементи		
	- конструктивен материал		
021 05 02	Опашен винт	X	X
03	- видове		
	- елементи		
	- конструктивен материал		
021 05 02	Лопати на винта	X	X
04			

- видове
- секции
- устройство
- конструктивен материал
- настройка

021 05 02 05	Управляващи повърхности	X	X
-----------------	-------------------------	---	---

- вертикални/хоризонтални
- устройство
- конструктивен материал

021 05 03 00	Тяло/фюзелаж	X	X
-----------------	--------------	---	---

- видове конструктивни схеми
- конструктивни елементи, материали, ограничения

021 05 04 00	Кабина на екипажа и салон	X	X
-----------------	---------------------------	---	---

- конструкция
- конструктивни елементи, материали, ограничения

021 05 05 00	Колесник	X	X
-----------------	----------	---	---

- видове - напр. поплавъци, ски, колела и пр.
- конструкция
- заключващи устройства и системи за аварийно спускане
- устройства за предотвратяване на случайно спускане
- разположение, лампи и индикатори за движение
- колела и гуми
- спирачни системи:
 - устройство

- спирачка за паркиране
- работа, показатели и предупредителни системи

021 05 06 00	Трансмисия	X	X
021 05 06 01	Валове	X	X
	- видове		
	- елементи		
	- материал		
021 05 06 02	Редуктори	X	X
	- видове		
	- устройство		
	- материал		
	- смазване		
	- показатели		
021 05 06 03	Съединители	X	X
	- видове		
	- елементи		
021 05 06 04	Устройства за свободен ход	X	X
	- видове		
	- елементи		
021 05 07 00	Спирачка на винта	X	X
	- елементи		
	- устройство		

021 05 08 00	Проверки на носещата система	X	X
	- вибрации		
	- баланс		
	- регулировка		
021 05 09 00	Хидравлика	X	X
021 05 09 01	Основни принципи на хидромеханиката	X	X
	- хидравлични флуиди		
	- схема и действие на хидравличните системи		
021 05 09 02	Хидравлични системи	X	X
	- основни, резервни и аварийни системи		
	- работа, показатели, системи за предупреждение		
	- допълнителни системи		
	- спомагателни системи		
021 05 10 00	Системи, работещи с въздух	X	X
021 05 10 01	Въздушна система	X	X
	- източници на енергия		
	- схема		
	- възможни неизправности, предупредителни устройства		
	- работа, индикатори и предупредителни системи		
	- пневматично работещи системи		
021 05 10 02	Система за кондициониране на въздуха	X	X
	- устройство, действие, индикатори и предупредителни		

устройства

- отопление и охлаждане
- регулиране на температурата
- автоматично и ръчно
- вентилация на въздуха

021 05 11 00	Противообледенителни системи	X	X
-----------------	------------------------------	---	---

- схема и действие, работа на:

- въздухозаборник
- винтове
- приемници за пълното и статичното налягане
- подгряваеми стъкла
- управляващи повърхности (хоризонтален стабилизатор)
- система за оттичане на дъжда
- система за предупреждение при обледеняване

021 05 12 00	Горивна система	X	X
-----------------	-----------------	---	---

021 05 12 01	Резервоари за гориво (основни и спомагателни)	X	X
-----------------	---	---	---

- конструктивни елементи и видове
- разположение на резервоарите на едно- и многодвигателен вертолет
- последователност на зареждане и видове зареждане
- неизползваемо гориво
- безопасност при катастрофи

021 05 12 02	Подаване на горивото	X	X
-----------------	----------------------	---	---

- подаване под действие на гравитационните сили и под

налягане

- схема

021 05 12 03	Системи за изхвърляне на гориво	X	X	
021 05 12 04	Контрол и наблюдение върху горивната система	X	X	
	- работа, показатели, предупредителни системи			
	- управление на горивото (последователност на превключване на резервоарите)			
	- нивомерна пръчка			
022 00 00 00	Прибори - самолет			
022 00 00 00	Прибори - въздухоплавателни средства			X
022 00 00 00	Прибори - вертолет	X	X	
022 01 00 00	Полетни прибори	X	X	X
022 01 01 00	Прибори за въздушни сигнали	X	X	X
022 01 01 01	Системи за пълно и статично налягане	X	X	X
	- тръба на Пито, устройство и принцип на действие			
	- източник на статично налягане			
	- неизправности			
	- отопление			
	- резервен източник на статично налягане			
022 01 01 02	Висотомер	X	X	X
	- устройство и принцип на действие			

- показания и настройка

- грешки

- поправъчни таблици

- допуски

022 01 01 03	Указател на въздушна скорост	X	X	X
-----------------	------------------------------	---	---	---

- устройство и принцип на действие

- показания (IAS)

- значение на оцветените сектори

- указател за максимална въздушна скорост, показалец за

V_{mo}/M_{mo}

- грешки

022 01 01 04	Указател на числото M			
-----------------	-----------------------	--	--	--

- формула за числото на Мах

- устройство и принцип на действие

- скала

- конструктивни видове

- грешки

022 01 01 05	Вариометри	X	X	X
-----------------	------------	---	---	---

- анероидни и инерциални вариометри

- устройство и принцип на действие

- скала

022 01 01 06	Изчислител на въздушни сигнали	X	X	
-----------------	--------------------------------	---	---	--

- принцип на действие

- входни и изходни сигнали

- приложение на изходните данни
- блокова диаграма
- наблюдение на системата

022 01 02 00	Жироскопични прибори	X	X	X
-----------------	----------------------	---	---	---

022 01 02 01	Основи на жироскопа	X	X	X
-----------------	---------------------	---	---	---

- теория на жироскопичните сили (стабилност, прецесия)
- видове, устройство и принципи на работа:
 - жировертикала
 - курсов жироскоп
 - жиρούказател на завои/наклони
 - интегриращ жиρούказател на завои/наклони
 - жироскоп с една степен на свобода
 - жироскоп с лазерен кръг
- отнасяне
- случайно отнасяне
- положения на поставяне
- видове задвижване, наблюдение

022 01 02 02	Курсов жироскоп	X	X	X
-----------------	-----------------	---	---	---

- устройство и принцип на действие

022 01 02 03	Жирокомпас	X	X	X
-----------------	------------	---	---	---

- устройство и принцип на действие
- елементи
- насочване и режими на работа
- грешки от завои и ускорения

- приложение, приложение на изходните данни

022 01 02 04	Жировертикала/индикатор на положението	X	X	X
-----------------	--	---	---	---

- устройство и принцип на действие

- видове скали

- грешки от завои и ускорения

- приложение, приложение на изходните данни

022 01 02 05	Указател на завои/наклони	X	X	X
-----------------	---------------------------	---	---	---

- устройство и принцип на действие

- видове скали

- грешки

- приложение, приложение на изходните данни

- координатор на завоите

022 01 02 06	Жиростабилизирана платформа	X	X	
-----------------	-----------------------------	---	---	--

- видове

- акселерометър, измервателни системи

- устройство и принцип на действие

- хоризонтиране на платформата

- приложение, приложение на изходните данни

022 01 02 07	Фиксирана платформа	X	X	
-----------------	---------------------	---	---	--

- устройство и принцип на действие

- видове

- входни сигнали

- приложение, приложение на изходните данни

022 01 03 00	Магнитен компас	X	X	X
	- устройство и принцип на действие			
	- грешки (девиация, ефекти от наклона)			
022 01 04 00	Радиовисотомер	X	X	X
	- елементи			
	- честотна лента			
	- принцип на действие			
	- скала			
	- грешки			
022 01 05 00	Електронни системи за полетна информация (EFIS)	X	X	X
	- типове информационни дисплеи			
	- входни данни			
	- контролно табло, дисплей			
	- пример за типичен монтаж на ВС			
022 01 06 00	Системи за управление на полета (FMS)	X	X	
	- основни принципи			
	- входни и изходни данни			
022 02 00 00	Системи за автоматично управление на полета	X	X	X
022 02 01 00	Система за траекторно управление	X	X	X
	- функции и приложение			
	- блокова диаграма, компоненти			
	- режим на работа			
	- настройка за различни фази на полет			

- командни режими
- индикатор за режима
- наблюдение на системата
- ограничения, работни забрани

022 02 02 00	Автопилот	X	X	X
-----------------	-----------	---	---	---

- функции и приложение
- видове (различни оси)
- блокова диаграма, компоненти
- напречни режими
- надлъжни режими
- общи режими
- автоматично приземяване, последователност на работа
- системни концепции за автоматично приземяване, кръ-
жене, излитане, пасивен и активен отказ
- командни режими
- предаване на сигнала до контролните повърхности
- работа и настройка за различни фази на полет
- наблюдение на системата
- ограничения, работни забрани

022 02 03 00	Автоматична защита на ограниченията в полет	X	X	
-----------------	---	---	---	--

- предназначение
- входни данни, сигнали
- изходни данни, сигнали
- наблюдение на системата

022 02 04 00	Демпфер на рисканието система за стабилизация	X	X	X
-----------------	---	---	---	---

- предназначение
- блокова диаграма, компоненти
- предаване на сигнала до вертикалния стабилизатор

022 02 05
00 Автоматично тримиране - надлъжно

- предназначение
- входни данни, сигнали
- режим на работа
- хоризонтален стабилизатор, задвижване на тримера
- наблюдение на системата, безопасност на работа

022 02 06
00 Изчисляване на тягата

- предназначение
- компоненти
- входни данни, сигнали
- изходни данни, сигнали
- наблюдение на системата

022 02 07
00 Автоматично управление на тягата

- предназначение и приложения
- блокови диаграми, компоненти
- режим на работа
- автоматичен избор на режимите на работа
- предаване на сигнала до механизма за управление на количеството гориво

022 03 00
00 Оборудване за сигнализация и запис

X X

022 03 01 00	Сигнализации - общи положения	X	X
	- класификация		
	- системи за визуализация		
022 03 02 00	Предупредителна система за височина	X	X
	- предназначение		
	- блокова диаграма, компоненти		
	- работа и наблюдение на системата		
022 03 03 00	Система за сигнализация на опасни сближения	X	X
	със земята (GPWS)		
	- предназначение		
	- блокова диаграма, компоненти		
	- входни данни, сигнали		
	- режими на сигнализация		
	- проверки за изправност на системата		
022 03 04 00	Бордна система за избягване на сближения (TCAS/ACAS)	X	X
	- предназначение		
	- режими на сигнализация		
022 03 05 00	Сигнализация на опасна скорост		
	- предназначение		
	- входни данни, сигнали		
	- дисплей, индикатори		
	- функционална проверка		
	- влияние върху работата в случай на отказ		

022 03 06 00	Предупреждения за срив		
	- предназначение		
	- съставни елементи на опростена система		
	- блокова диаграма, елементи на система с указател на ъгъла на атака		
	- работа		
022 03 07 00	Устройство за запис на полетни данни	X	X
	- предназначение		
	- блокова диаграма, елементи		
	- работа		
	- следене на системата		
022 03 08 00	Устройство за запис на разговорите в пилотската кабина	X	X
	- предназначение		
	- блокова диаграма, елементи		
	- работа		
022 03 09 00	Сигнализация за високи/ниски обороти на винта и двигателя	X	X
	- предназначение		
	- входни данни, сигнали		
	- дисплей, индикатори		
	- функционална проверка		
	- влияние върху работата в случай на отказ		
022 04 00 00	Уреди за наблюдение и контрол върху работата на	X	X

двигателите и системите

022 04 01 00	Индикатор на налягане	X	X
	- чувствителни устройства		
	- индикатори на налягане		
	- значение на оцветените сектори		
022 04 02 00	Индикатор на температура	X	X
	- чувствителни устройства		
	- температура на насрещния поток, коефициент на възста- новяване		
	- индикатори на температура		
	- значение на оцветените сектори		
022 04 03 00	Индикатор на честота на въртене	X	X
	- предаване на сигнала до индикатора		
	- индикатори за честота на въртене, бутални и турбинни двигатели		
	- значение на оцветените сектори		
022 04 04 00	Индикатори на разход/консумация	X	X
	- горивен разходомер (предназначение, индикатори)		
	- горивен разходомер в тръбопровода за високо налягане (предназначение, индикатори, сигнализация при отказ)		
022 04 05 00	Индикатори на гориво/количество	X	X
	- измерване на обем/маса, мерни единици		
	- измервателни чувствителни устройства		

- съдържание, показатели за количество

- причини за неточни показания

022 04 06 00	Измервател на въртящ момент	X	X
-----------------	-----------------------------	---	---

- индикатори, мерни единици

- значение на оцветените сектори

022 04 07 00	Измервател на полетно време	X	X
-----------------	-----------------------------	---	---

- източник на енергия

- индикатори

022 04 08 00	Наблюдение на вибрации		
-----------------	------------------------	--	--

- индикатори, мерни единици

- връзка до двуконтурни турбовентилаторни двигатели

- предупредителна система

022 04 09 00	Система за предаване на сигнали	X	X
-----------------	---------------------------------	---	---

- механични

- електрически

022 04 10 00	Електронни екрани	X	X
-----------------	-------------------	---	---

- Електронна система на пилотажните прибори (EFIS)

- Система за аварийно оповестяване на екипажа и сигнализация от двигателя (EICAS)

- Електронен централизиран самолетен монитор (ECAM)

022 04 11 00	Откриване на примеси, замърсявания и остатъци от	X	X
-----------------	--	---	---

разрушаване в горивото и маслото

- индикатори

- принципи

030	Изпълнение и планиране на полета	Вертолети		
Обозначение		ATPL (4)	CPL (5)	IR (6)
030 00 00 00	Изпълнение и планиране на полета	X	X	X
031 00 00 00	Маса и балансировка - самолети			
031 00 00 00	Маса и балансировка - вертолети	X	X	
031 01 00 00	Маса и балансировка - общи положения	X	X	
031 01 01 00	Център на масата (ЦМ)	X	X	
031 01 01 01	Определение	X	X	
031 01 01 02	Важност във връзка с устойчивостта на самолета; важност във връзка с устойчивостта на вертолета	X	X	
031 01 02 00	Ограничения върху масата и балансировката	X	X	
031 01 02 01	Използване на ръководството по летателна експлоатация за - ограниченията на ЦМ при излитане, кацане и полетни конфигурации	X	X	
031 01 02 02	Максимално натоварване на подовете	X	X	
031 01 02 03	Максимална маса на перона и при рулиране (самолет); максимална маса при рулиране (вертолет)	X	X	
031 01 02 04	Фактори, определящи максимално разрешените маси - конструктивни ограничения - ограничения в характеристиките, като: налична писта за излитане и кацане - метеорологична обстановка (температура, налягане, вятър)	X	X	

тър, валеж); изисквания за вертикална скорост на изкачване и височина над препятствията; изисквания, свързани с характеристиките на двигателя

031 01 02 05	Фактори, определящи границите за центъра на масата	X	X
	- устойчивост на ВС; възможност органите за управление		
	и управляващите плоскости да преодолеят моментите		
	около напречната ос на ВС при всички условия на полета		
	- промените в положението на ЦМ по време на полета		
	поради изразходване на гориво, издигане и спускане на колесника, очаквано преместване на пътници и товари, преливане на гориво		
	- преместване на приложната точка на подемната сила при		
	промяна на положението на механизацията (самолет);		
	влияние на лебедката и външните товари (вертолет)		
031 02 00 00	Затоварване на ВС	X	X
031 02 01 00	Терминология	X	X
031 02 01 01	Маса на празно ВС	X	X
031 02 01 02	Суша експлоатационна маса (масата на: празно ВС +	X	X
	+ екипажа + оборудване + неизползваемото гориво)		
031 02 01 03	Маса без гориво	X	X
031 02 01 04	Стандартни маси	X	X
	- екипаж, пътници и багаж		
	- гориво, масло, вода (коефициенти на превръщане		
	обем/		
	маса)		
	- принадлежности		

031 02 01 05	Полезен товар (пътнически товар + използваемото гориво)	X	X
031 02 02 00	Контрол и проверки на масата на ВС	X	X
031 02 02 01	Процедура за проверка на масата на ВС (общо)	X	X
031 02 02 02	Изисквания за повторно претегляне на ВС	X	X
031 02 02 03	Списъци на оборудването	X	X
031 02 03 00	Процедури за определяне на документацията, свързана с масата и балансировката на ВС	X	X
031 02 03 01	Определяне на сухата експлоатационна маса (екипаж, оборудване и пр.)	X	X
031 02 03 02	Съзнателно оставено празно поле	X	X
031 02 03 03	Добавяне на масата на пътниците и товара (вкл. багажа на пътниците) (стандартна маса)	X	X
031 02 03 04	Добавяне на масата на горивото	X	X
031 02 03 05	Проверка за спазване на допустимите стойности на общата маса	X	X
031 02 04 00	Влияние на претоварването	X	X
031 02 04 01	По-високи скорости при излитане и безопасни скорости във въздуха	X	X
031 02 04 02	По-големи пробези при излитане и кацане	X	X
031 02 04 03	Намален градиент на набор на височина	X	X
031 02 04 04	Влияние върху продължителността и далечината на полета (самолети); намалена продължителност и далечина на полета (вертолети)	X	X
031 02 04 05	Влошаване на характеристиките на двигателя	X	X

031 02 04 06	Възможни повреди на конструкцията при екстремни случаи	X	X
031 03 00 00	Център на масата (ЦМ)	X	X
031 03 01 00	Основа за определяне на центъра на масата (документация на затоварването и баланса)	X	X
031 03 01 01	Изходна конфигурация (зададени стойности) - обяснение на термина - местоположение - приложение при пресмятане на ЦМ	X	X
031 03 01 02	Рамо на момента - обяснение на термина - определяне на знака - приложение	X	X
031 03 01 03	Моменти - обяснение - момент = маса x рамо на момента	X	X
031 03 01 04	Изразяване в проценти от САХ		
031 03 01 05	Изразяване в разстояние от линията на пресмятане	X	X
031 03 02 00	Определяне на положението на центъра на масата (самолет); определяне на положението на центъра на масата надлъж- но и напречно (вкл. компютърни изчисления) (вертолет)	X	X
031 03 02 01	Положение на центъра на масата на празно ВС - определено при претеглянето на самолета; определено при претеглянето на вертолета; - записано в документацията на ВС при сухата експлоата-	X	X

ционна маса;

031 03 02 02	Преместване на ЦМ при добавяне на гориво, товар и баласт	X	X
031 03 02 03	Практически методи за изчисляване на центровката - метод на изчисляване с използване на математически пресмятания или специални правила - графичен метод - табличен метод	X	X
031 03 02 04	Разполагане на товара или пътниците с цел центърът на масата да остане в допустимите граници	X	X
031 03 03 00	Обезопасяване на товара	X	X
031 03 03 01	Значение на закрепването на товара - оборудване за товарния отсек и товарно ВС - контейнер - палет	X	X
031 03 03 02	Ефекти при преместване на товара - преместване на ЦМ, евентуално извън границите - възможна повреда поради инерцията или местещ се товар - ефекти на ускорение върху товара	X	X
031 03 04 00	Разпределено натоварване, натоварване при движение, поддържане	X	X
032 00 00 00	Характеристики на самолета		
032 01 00 00	Характеристики на едновигателен самолет - клас В, несертифициран по FAR25/JAR25		
032 01 01 00	Определения на термините и използваните скорости		
032 01 02 00	Характеристики при излитане и кацане		

032 01 02 01	Влияние на масата на самолета, вятъра, плътността, височината, наклона и състоянието на ПИК
032 01 02 02	Използване на данните от ръководството за летателна експлоатация
032 01 03 00	Характеристики при набор на височина и по маршрута
032 01 03 01	Използване на полетните данни
032 01 03 02	Влияние на височината, определена по плътност, и масата на самолета
032 01 03 03	Продължителност на полета и влияние на различните препоръчани мощности
032 01 03 04	Далечина на полета при различни препоръчани мощности
032 02 00 00	Характеристики на самолети с повече от един двигател - клас В, несертифицирани по FAR25/JAR25
032 02 01 00	Определения на термините и използваните скорости
032 02 01 01	Специфични термини за характеристиките на самолети с повече от един двигател
032 02 02 00	Важност на определянето на характеристиките
032 02 02 01	Определяне на характеристиките при нормални условия
032 02 02 02	Отчитане на влиянието на височината, определена по плътност, температурата, вятъра, масата на самолета, наклона и състоянието на ПИК
032 02 03 00	Елементи на характеристиките
032 02 03 01	Разстояния при излитане и кацане - разстояния над препятствия при излитане
032 02 03 02	Градиенти на набор на височини и снижение

- влияние на избраните мощности, скорости и
конфигурация на самолета

032 02 03 03	Височина по маршрута и таван на височината - изисквания по маршрута
032 02 03 04	Отношение: полезен товар - далечина на полета
032 02 03 05	Отношение: скорост - икономичност
032 02 04 00	Използване на графики и таблични данни за характеристиките
032 02 04 01	Част от РЛЕ за характеристиките
032 03 00 00	Характеристики на самолети, сертифицирани по FAR25/JAR25
032 03 01 00	Излитане
032 03 01 01	Определения на термините и използваните скорости - подходящи дефиниции на скоростта, свързани с характеристиките при излитане, подчертавайки: • V1: скорост на вземане на решение в случай на отказ на двигател при излитане • VR: скорост на отлепяне на носовия колесник • V2: безопасна скорост на излитане - подходящи дефиниции на разстояния, свързани с излитането: • дължина на пистата • разполагаемо разстояние за засилване при излитане (TORA) • разполагаемо разстояние за излитане (TODA)

- разполагаемо разстояние при прекратяване на излита-
нето (ASDA)
- участъци, свободни от препятствия от двете страни на
пистата, и зони за спиране в края на пистата
- гранични стойности на масата/височината/температу-
рата
- други скорости:
 - VMCG
 - VMCA
 - VMU
 - VLOF
 - VMBE

032 03 01 02 Параметри на ПИК

- дължина, наклон, настилка
- твърдост на ПИК (индекс на товароносимост,
натоварва-
не на едно колело)

032 03 01 03 Параметри на самолета

- маса
- ъгъл на задкрилките
- редуцирана мощност
- увеличена V2
- използване на противообледенителни системи
- отбор на въздух

032 03 01 04 Параметри на метеорологичните условия

- височина, определена по налягане и температура
(висо-

чина, определена по плътност), пориви на вятъра, състояние на ПИК (вода, сняг, лед и пр.)

032 03 01 05 Скорости при излитане

- изчисляване на V1, VR и V2; първоначален градиент на набиране на височина, скорости на прибиране на колесника и механизацията

032 03 01 06 Разстояние на излитане

- пресмятане на разстоянието на излитане

- включване на променливите от самолета, ПИК, от метеорологичните условия при пресмятане на разстоянието и скоростта на излитане

- последствия от ранно или късно отлепяне по разстояние-то за излитане; възможност за наземен срив при ранно отлепяне

032 03 02 00 Разстояние на прекратено излитане

032 03 02 01 Балансирана дължина на ПИК

- преглед на определенията

- връзка между балансирана/небалансирана дължина и V1

032 03 02 02 Използване на графиките в РЛЕ

- изчисляване на разстоянията за прекратено излитане:

- време за вземане на решение и [процедура](#) по намаляване на скоростта:
- допуск за време за вземане на решение
- използване на спирачки

- използване на реверсивна тяга
- ограничения за разсейване на топлината от спиране:
- закъсняло повишение на температурата
- ограничения от гумите

032 03 03 00 Начален набор на височина

032 03 03 01 Участъци на траекторията

- прибиране на колесника и механизацията
- ограничение на излетната маса във връзка с изискванията за набиране на височина

032 03 03 02 Всички двигатели - работещи

- скорост при набор на височина
- градиент на набор на височина
- [процедура](#) за намаляване на шума

032 03 03 03 Един отказал двигател

- най-изгодна скорост за набор на височина
- скорост за най-добър градиент на набор на височина
- градиент на набор на височина:
- влияние на височината, определена по налягане, върху характеристиките на набор на височина

032 03 03 04 Изисквания за прелитане над препятствията

- набиране на височина заради препятствия
- завой за избягване на препятствия
- влияние на завоите върху характеристиките на набор на височина

032 03 04 00 Набор на височина

032 03 04 01 Използване на графиките в РЛЕ

- влияние на масата на самолета
 - влияние на промяната на височината, определена по налягане
 - изчисления на необходимото време за набор на височина
- до достигане на крейсерска височина

032 03 04 02 Скорости при набор на височина

- скорост на прибиране на механизацията
- разчетни скорости на набор на височина (всички двигатели работят):
 - най-изгоден ъгъл на набор на височина
 - максимален градиент на набор на височина

032 03 04 03 Набор на височина с един отказал двигател

- скорости на набор на височина:
 - най-добър ъгъл на набор на височина
 - най-добър градиент на набор на височина
- максимална крейсерска височина

032 03 05 00 Полет по маршрут

032 03 05 01 Използване на графиките от РЛЕ

- определяне на височините за полет по маршрут
- максимално достижими височини на полет по маршрут
- повишаване на максималните скорости и тяги

032 03 05 02 Управление на режима на полета по маршрут

- максимална далечина на полета: установяване на мощност, скорости, разход на гориво
- максимална продължителност: установяване на мощ-

ности, скорости, разход на гориво

- отношение скорост/далечина на полета, за крейсерски

режим на мощност

- максимални крейсерски режими: скорости, разход на
гори-

во

032 03 05 03 Полет по маршрут с един отказал двигател

- таблици при отказал двигател

- далечина и продължителност

- таван на опериране при неработещ двигател

- режими на максимална полетна мощност

- експлоатация по ETOPS

032 03 05 04 Минимални разстояния до препятствията по маршрута

- траектория на полета

- вертикални и хоризонтални

- ограничения на минималната височина на прелитане
при

по-високо тегло

- процедури по снижаване в крейсерски режим

032 03 05 05 Полет по маршрута с два отказали двигателя -

самолети с повече от два двигателя

- изисквания и ограничения

032 03 06 00 Снижение и кацане

032 03 06 01 Използване на графициите за снижение

- време за започване на снижение

- разход на гориво по време на снижаване

- ограничения на скоростта, напр.:

- разчетна въздушна скорост
- максимална експлоатационна въздушна скорост
- най-изгодна скорост
- максимален градиент на снижение (темп на изменение на налягането в херметичната кабина при снижение)

032 03 06 02 Максимално допустима маса на кацане

- по ограничение на конструкцията, посочена от произво-

дителя и държавните въздухоплавателни администрации

032 03 06 03 Пресмятане на данните за подход и кацане

- пригодност на избраната ПИК:

- разполагаемо разстояние за приземяване
- изчисляване на максималната маса при кацане за

дадените условия на ПИК

- изчисляване на минималното разстояние при кацане за даде-

ните условия на ПИК

- други фактори: наклон на ПИК, състояние на настилка-та, вятър, температура, височина, определена по плътност

- изчисляване на предполагаемата маса при кацане

- изчисляване на скоростите на подход и приземяване

- изчисленията трябва да се извършат също и за резервни-

те летища

- определения на използваните термини и скорости:

- зададена скорост на прага на пистата

- набиране на височина след прекратяване на захода
 - набиране на височина при конфигурация за кацане
 - пробег при приземяване, сухи, мокри и замърсени ПИК
 - необходимо разстояние за приземяване
- n Летище по маршрута
- n Резервно летище
- приземяване
- конфигурация за приземяване (всички двигатели работят)
 - конфигурация за заход (с един отказал двигател)

032 03 07 00 Практическо прилагане на ръководството по характеристиките на самолета

032 03 07 01 Използване на типично ръководство по характеристиките на самолет с газотурбинни или реактивни двигатели

- изчисления на масата на излитане и кацане

- изчисляване на данни за излитането:

- влияние на променливите на ПИК, на самолета и на метеорологичните условия
- изчисляване на различните видове скорости за излитане

и последващо набиране на височина

- изчисление на факторите на дължината на ПИК
- градиент на първоначално набиране на височина
- разстояния до препятствия
- пресмятания за случай на отказ на двигател

- изчисления за набирането на височина:

- градиенти и вертикални скорости
- време за набиране на височина
- използвано гориво
- пресмятания за случай на отказ на двигател

032 03 07 02	Пресмятане на маршрута			
	- мощности и скорости за максимална далечина на полета,			
	максимална продължителност и нормален полет			
	- разход на гориво			
	- работа с отказал двигател; разхерметизиране на кабина-			
	та, влияние на по-ниско налягане върху далечината и			
	продължителността на полета			
	- полет по ETOPS			
	- други съображения, свързани с разхода на гориво:			
	• влияние на височината и теглото на самолета			
	• гориво за изчакване, заход и полет до резервно летище			
	• в нормални и особени условия			
	• след отказ на реактивен двигател			
	• след декомпресия			
033 00 00 00	Планиране и контрол върху протичането на полета - самолети			
033 00 00 00	Планиране и контрол върху протичането на полета - вертолети	X		
033 00 00 00	Планиране и контрол върху протичането на полета - ВС			X
033 01 00 00	Полетен план за полет по маршрут	X	X	X
033 01 01 00	Навигационен план	X	X	X
033 01 01 01	Избор на маршрут, скорост, височина, резервни летища	X	X	X

- височина за прелитане над местността и над препятствия
- подходящи полетни ешелони за посоката на полета
- навигационни точки, визуални или радио

033 01 01 02	Измерване на отсечките и разстоянията	X	X	X
033 01 01 03	Вземане на прогнозата за вятъра за всяка отсечка	X	X	X
033 01 01 04	Изчисляване на курсовете, пътната скорост и времето за всяка отсечка по маршрута, истинската въздушна скорост и скоростта на вятъра	X	X	X
033 01 01 05	Попълване на предполетната част от експлоатационния полетен план	X	X	X
033 01 02 00	Планиране на горивото	X	X	X
033 01 02 01	Планиране на горивото за всяка отсечка и общото гориво за маршрута - диаграми от полетното ръководство за разхода на гориво по време на набиране на височина, по маршрута и при снижаване - навигационен план за времената по маршрута	X	X	X
033 01 02 02	Гориво за изчакване и насочване към резервно летище	X	X	X
033 01 02 03	Резерви	X	X	X
033 01 02 04	Общо необходимо за полета гориво	X	X	X
033 01 02 05	Попълване на данните за горивото преди полет	X	X	X
033 01 03 00	Наблюдение върху количеството гориво и препланиране в полет	X	X	X
033 01 03 01	Изчисляване на горивото в полет	X	X	X

- записи на оставащото количество гориво при прелитане

над навигационните точки

033 01 03 02	Изчисляване на фактическия разход на гориво	X	X	X
	- сравняване на действителен и планиран разход на гориво			
033 01 03 03	Преглед на оценките за резервните количества	X	X	X
033 01 03 04	Препланиране в полет в случай на проблеми	X	X	X
	- избор на височина на полета и мощност за новата посока			
	- време по новото направление			
	- нужди и резерви от гориво			
033 01 04 00	Радиокомуникационни и навигационни средства	X	X	X
033 01 04 01	Честоти и позивни на съответните управляващи органи и съоръжения за обслужване на полетите	X	X	X
033 01 04 02	Радионавигационни средства и средства за подход, ако са приложими	X	X	X
	- типове			
	- честоти			
	- идентификация			
033 02 00 00	ICAO АТС полетен план	X	X	X
033 02 01 00	Видове полетни планове	X	X	X
033 02 01 01	ICAO полетен план	X	X	X
	- формат			
	- информация в готовия полетен план			
	- стандартен полетен план			
033 02 02 00	Завършване на полетния план	X	X	X

033 02 02 01	Получаване на информация за полетния план от - навигационен полетен план - план за горивото - данни на оператора за основна информация за самолета - данни за маса и балансировка	X	X	X
033 02 03 00	Попълване на полетния план	X	X	X
033 02 03 01	Процедура за попълване	X	X	X
033 02 03 02	Орган, отговорен за обработката на полетния план	X	X	X
033 02 03 03	Изисквания на държавата кога трябва да се попълва полетен план	X	X	X
033 02 04 00	Затваряне на полетния план	X	X	X
033 02 04 01	Отговорности и процедури	X	X	X
033 02 04 02	Обработващ орган	X	X	X
033 02 04 03	Проверка на времето на слота	X	X	X
033 02 05 00	Придържане към полетния план	X	X	X
033 02 05 01	Допустими отклонения, разрешени от държавата за различните видове полетни планове	X	X	X
033 02 05 02	Допълнения към полетния план по време на полет - условия, при които може да се допълва полетният план - отговорности на пилота и процедури при нанасяне на поправка - орган, пред който се обявяват поправките и допълненията	X	X	X
033 03 00 00	Практическо планиране на полета	X	X	X
033 03 01 00	Подготовка на картите	X	X	X

033 03 01 01	Чертане на отсечките и измерване на посоките и дистанциите	X	X	X
033 03 02 00	Навигационни планове	X	X	X
033 03 02 01	Комплектоване на навигационен план с използване на: - информацията от карти - дадените скорости на вятъра - истинска въздушна скорост, ако е приложимо	X	X	X
033 03 03 00	Примерен план за горивото	X	X	X
033 03 03 01	Подготовка на записите за планираното гориво - използвано гориво за всяка отсечка - остатък от гориво на края на всяка отсечка - продължителност на базата на остатъка от гориво и пла- нирания разход на края на всяка отсечка	X	X	X
033 03 04 00	Практическо планиране на радиосредствата	X	X	X
033 03 04 01	Използвани комуникации - честоти и позивни на органите и средствата за управле- ние на полета и за обслужване на полета, напр. информа- ция за метеорологичните условия	X	X	X
033 03 04 02	Навигационни средства - честоти и идентификатори на съответните съоръжения	X	X	X
033 04 00 00	Планиране на полет по ППП	X		X
033 04 01 00	Отчитане на метеорологичните условия	X		X
033 04 01 01	Анализ на фактическото време по възможните маршрути	X		X
033 04 01 02	Анализ на вятъра по възможните маршрути	X		X
033 04 01 03	Анализ на фактическите и прогнозните метеорологични	X		X

условия на летището на предназначение и възможните резервни

033 04 02 00	Избор на маршрута до летището на предназначение и резервни летища	X	X
033 04 02 01	Предпочитани въздушни трасета	X	X
033 04 02 02	Определяне на отсечките и разстоянията от RAD/NAV карти	X	X
033 04 02 03	Честоти и идентификатори на радионавигационните средства по маршрута	X	X
033 04 02 04	Минимални височини по маршрута, минимални височини на прелитане над контролните точки	X	X
033 04 02 05	Стандартно инструментално долитане (SID), стандартни маршрути на отлитане (STAR)	X	X
033 04 03 00	Общи задачи при планиране на полета	X	X
033 04 03 01	Проверка в AIP и NOTAM относно последния статус на летищата и маршрута	X	X
033 04 03 02	Избор на височина или полетно ниво за всяка отсечка от полета	X	X
033 04 03 03	Определяне на курса и пътната скорост за всяка отсечка, като се използва скоростта на вятъра	X	X
033 04 03 04	Изчисляване на времето по всяка отсечка до летището на предназначение и до резервните летища и общото време по маршрута	X	X
033 04 03 05	Планиране на горивото	X	X
033 04 03 06	Предварително определяне на процедурите за подход и минимума за кацане на летището на предназначение и резервните	X	X

033 04 03 07	Попълване на АТС полетен план	X		X
033 05 00 00	Допълнителни изисквания за планиране на полета с реактивни самолети (JAR-OPS 1)			
033 05 01 00	Допълнителни аспекти при планиране на полет с реактивен самолет			
033 05 01 01	Планиране на горивото <ul style="list-style-type: none"> - гориво за непредвидени ситуации - гориво за достигане на летището, изчакване и до резерв- но летище - резерви за неточност по курса - важност на избора на височина при планиране за откло- няване на резервно летище - използване на таблици за характеристиките при плани- ране на количеството гориво и изискванията, базирани на планираните набор на височина, крейсерски полет и снижение - изисквания за резервно количество гориво - влияние на центъра на масата върху разхода на гориво 			
033 05 01 02	Изчисляване на точката на еднакво време и точката на безопасно завръщане			
033 05 02 00	Компютърно планиране на полета			
033 05 02 01	Общи принципи на съществуващите системи <ul style="list-style-type: none"> - предимства - слабости и недостатъци 			
033 06 00 00	Практическо извършване на "Полетен план"	X	X	X

033 06 01 00	Извличане на информация	X	X	X
033 06 01 01	Навигационна информация	X	X	X
033 06 01 02	Метеорологична информация	X	X	X
033 06 01 03	Данни за характеристиките	X	X	X
033 06 01 04	Комплектоване на навигационния полетен план	X	X	X
033 06 01 05	Комплектоване на плана за горивото	X	X	X
	- време и гориво за достигане на тавана на полета			
	- времена за преминаване на отсечките и изразходвано гориво			
	- общо време и гориво за изпълнение на полета			
	- гориво, необходимо за пропуснат заход, изкачване на височина			
	и полет до резервно летище			
	- резервно гориво			
033 06 01 06	Изчисляване на точките: на еднакво време, на еднакво гориво и на безопасно завръщане	X	X	
033 06 01 07	Комплектоване на АТС полетен план	X	X	X
033 07 00 00	Експлоатация в отдалечени райони и далеч от брега	X	X	
033 07 01 00	Допълнителни изисквания при експлоатацията	X	X	
033 07 01 01	Планиране на горивото	X	X	
	- гориво за непредвидени обстоятелства по маршрута			
	- гориво за изчакване и за резервно летище			
	- резерв за долитане до брега			
	- използване на таблиците на характеристиките за планиране на разхода на гориво и изискванията, базирани на планираните набор на височина, крейсерски полет и			

снижение

- изисквания за резервно гориво

- положения при отказ на двигател

033 07 01 02	Изчисляване на точките на еднакво време и на безопасно завръщане	X	X
033 07 02 00	Компютърно планиране на полета	X	X
033 07 02 01	Общи принципи на съществуващите системи - предимства - слабости и недостатъци	X	X
034 00 00 00	Характеристики на вертолетите	X	X
034 01 00 00	Норми за летателна годност - изисквания	X	X
034 01 01 00	Определения на термините и скоростите, използвани в - JAR/FAR 27 и 27.1 - JAR/FAR 29 и 29.1	X	X
034 02 00 00	Определения на термини за - маси - скорости: VLE, VLO, Vx, Vy, Vtoss: (V1) VNE, VNO, Vmini - скорости на максимална далечина и продължителност; - ограничения по мощност - всички двигатели работят, с един неработещ двигател - височини; - класове по характеристики - 1, 2, 3 (приложение 6, част III и JAR OPS 3 - F, G, H и I)	X	X
034 03 00 00	Характеристики при излитане, по маршрута и при кацане - приложение и тълкуване на диаграмите и таблиците, свър-	X	X

зани със CAT A, CAT B процедурите за избиране и развитие

на профили 1, 2 и 3 за размера и положението на наличната

площадка за кацане

034 04 00 00	Характеристики на вертолетите (JAR OPS 3 - subpart F,G,H,I)	X	X
034 04 0100	Приложимост - класове 1, 2, 3	X	X
034 04 0200	Общи положения - маса на вертолета - одобрени характеристики в Ръководството за летателна експлоатация на вертолета	X	X
034 04 03 00	Термини/определения - термини, използвани в глави F, G, H и I и недефинирани в JAR-1	X	X
034 05 00 00	Вертолети с характеристики клас 1, глава G	X	X
034 05 01 00	Приложимост и общи положения - излитане от летища на морското равнище - излитане от по-високи летища, площадки - критичен отказ на силовата установка преди и след точката на вземане на решение	X	X
034 05 02 01	Отчитане на - маса при излитане - височината, определена по налягане - околна температура - техника на излитане - челната съставна на вятъра	X	X

- опашната съставна на вятъра

034 05 02 02	Траектория на полета при излитане	X	X
	- траектория на полета при излитане при неработещ критичен двигател		
	- разстояния до вертикални и странични препятствия и запас от разстояние при промяна на посоката		
034 05 03 00	Отказ на критичен двигател по маршрута	X	X
034 05 03 01	Траектория на полета по маршрута	X	X
	- липса на визуален контакт със земната повърхност		
	- райони с планински терен		
	- визуални метеорологични условия		
	- височини по траекторията		
	- влияние на ветровете върху маршрута		
	- аварийно изхвърляне на гориво		
	- намаляване на запаса от широчина на коридора		
034 05 04 00	Кацане: на летища на морското равнище; на високи летища/платформи; с отказал критичен двигател преди/след точката на вземане на решение	X	X
034 05 04 01	Отчитане на	X	X
	- маса при		
	- височината, определена по налягане		
	- околна температура		
	- техника на приземяване		
	- челната съставна на вятъра		
	- опашната съставна на вятъра		
034 06 00 00	Вертолети с характеристики клас 2	X	X

034 06 01 00	Приложимост и общи положения	X	X
034 06 02 00	Излитане от повърхността	X	X
	- излитане от летища на морското равнище		
	- излитане от по-високи летища/площадки		
034 06 02 01	Траектория на полета при излитане	X	X
	- отказ на критичен двигател преди/след точката за вземане на решение за прекратяване на излитането		
034 06 03 00	Отказ на критичен двигател по маршрута	X	X
034 06 04 00	Кацане	X	X
	- отказ на критичен двигател преди/след точката за вземане на решение за прекратяване на кацането		
034 06 04 01	Маса при кацане	X	X
	- летища на морското равнище		
	- по-високи летища/площадки		
034 07 00 00	Вертолети с характеристики клас 3	X	X
034 07 01 00	Приложимост и общи положения за ВС, сертифицирано за категория А или В	X	X
	- полети, изпълнявани само от летище		
	- зони на летищата и по маршрута за безопасно принудително кацане		
034 07 01 01	Експлоатация - таван и ограничения по видимост	X	X
	- полети при неблагоприятни условия над водни пространства		
034 07 01 02	Полети с ограничена продължителност	X	X
034 07 02 00	Излитане	X	X
034 07 03 00	Полет по маршрут	X	X

034 07 04 00 Кацане X X

040	Характеристики на поведението			
	и възможностите на човека	Вертолети		
Обозначение		ATPL (4)	CPL (5)	IR (6)
040 00 00 00	Характеристики на поведението и възможностите на човека	X	X	X
040 01 00 00	Човешки фактор: Основна концепция	X	X	X
040 01 01 00	Човешки фактор в авиацията	X	X	X
040 01 01 01	Компетентност и възможности	X	X	X
040 01 01 02	Формиране на компетентен пилот - традиционен подход за придобиване на опит - подход към професионализма от гледна точка на човешкия фактор	X	X	X
040 01 02 00	Статистика на авиационните произшествия	X	X	X
040 01 03 00	Концепция за безопасност на полетите	X	X	X
040 02 00 00	Основи на авиационната физиология и опазване на здравето	X	X	X
040 02 01 00	Основи на физиологията в полет	X	X	X
040 02 01 01	Атмосферата - състав - закони за газовете - изисквания на тъканите от кислород	X	X	X
040 02 01 02	Респираторна и кръвоносна система - функционална анатомия (физиология) - среда с ниско налягане	X	X	X

- налягане и декомпресия
- бърза декомпресия:
 - разтворени газове, газова емболия
 - хипоксия (кислороден глад)
 - симптоми
 - време на пълно съзнание
- хипервентилация
- претоварване

040 02 01 03	Среда на големи височини	X	X	
	- озон			
	- радиация			
	- влажност			
040 02 02 00	Човек и среда: сетивната система	X	X	X
040 02 02 01	Централна и периферна нервна система	X	X	X
	- праг на усещането, чувствителност, приспособяване			
	- приучване - навици			
	- рефлексии и биологични контролни системи			
040 02 02 02	Зрение	X	X	X
	- функционална анатомия			
	- зрително поле, периферно зрение			
	- бинокулярно и монокулярно виждане			
	- линия на монокулярното зрение			
	- нощно виждане			
040 02 02 03	Слух	X	X	X
	- функционална анатомия			
	- опасности за слуха, свързани с полета			

040 02 02 04	Равновесие	X	X	X
	- функционална анатомия (физиология)			
	- движение, претоварване, равновесие			
	- болести на двигателния апарат			
040 02 02 05	Обработка на сигналите от сетивата	X	X	X
	- пространствена дезориентация			
	- илюзии:			
	• физически произход, физиологичен произход			
	• психологически произход			
	- проблеми при подход и кацане			
040 02 03 00	Здраве и хигиена	X	X	X
040 02 03 01	Лична хигиена	X	X	X
040 02 03 02	Обикновени заболявания	X	X	X
	- простуда			
	- грип			
	- стомашно-чревни разстройства			
040 02 03 03	Проблемни области за пилоти	X	X	X
	- загуба на слуха			
	- проблеми на зрението (дефектно виждане)			
	- хипотония, хипертония, коронарна болест			
	- затлъстяване			
	- хигиена на хранене			
	- тропически климат (болести)			
	- епидемии			
040 02 03 04	Интоксикации (отравяния)	X	X	X
	- тютюн			

	- алкохол			
	- наркотични вещества и самолечение			
	- различни токсични материали			
040 02 03 05	Загуба на работоспособност	X	X	X
	- симптоми и причини			
	- разпознаване			
	- процедури за преодоляване			
040 03 00 00	Основи на авиационната психология	X	X	
040 03 01 00	Информационни процеси при човека	X	X	X
040 03 01 00	Внимание и бдителност	X	X	X
	- избирателност на вниманието			
	- разпределение на вниманието			
040 03 01 02	Сетивност	X	X	X
	- сетивни илюзии			
	- субективност на сетивността			
	- обработка "отдолу нагоре " и "отгоре надолу"			
040 03 01 03	Памет	X	X	X
	- сензорна памет			
	- услужливост на паметта			
	- дълготрайна памет			
	- двигателна памет (умения)			
040 03 01 04	Подбор на реакциите	X	X	X
	- принципи на ученето и техники за учене			
	- предприемчивост			
	- мотивация и постижение			
040 03 02 00	Човешки грешки и издръжливост/стабилност	X	X	X

040 03 02 01	Надеждност на човешкото поведение	X	X	X
040 03 02 02	Хипотези и реалност	X	X	X
	- подобие и повторение			
	- причинна връзка			
040 03 02 03	Теория и модел на човешката грешка	X	X	
040 03 02 04	Създаване на грешки	X	X	X
	- вътрешни фактори (когнитивни стилове)			
	- външни фактори:			
	• ергономични			
	• икономически			
	• социална среда (група, организация)			
040 03 03 00	Вземане на решение	X	X	X
040 03 03 01	Концепция за вземане на решение	X	X	X
	- структура (фази)			
	- ограничения			
	- оценка на риска			
	- практическо приложение на концепцията			
040 03 04 00	Избягване и управление на грешките	X	X	X
040 03 04 01	Представа за безопасността	X	X	X
	- представа за областта на риска			
	- идентификация на собствени грешки			
	- идентификация на грешни източници			
	- представа за ситуацията			
040 03 04 02	Взаимодействие (концепция за многочленен екипаж)	X	X	
040 03 04 03	Взаимодействие	X	X	
	- динамика на малката група			

- лидерство, стилове на управление

- задължение и роля

040 03 04 04	Общуване	X	X	
	- модели за общуване			
	- вербално и невербално общуване			
	- бариери на общуването			
	- управление на конфликтите			
040 03 05 00	Личност	X	X	
040 03 05 01	Личност и отношения	X	X	X
	- развитие на отношенията			
	- влияние на средата			
040 03 05 02	Индивидуални личностни различия	X	X	X
	- концепции за "Аз"-а			
040 03 05 03	Определяне на опасни отношения	X	X	X
040 03 06 00	Психически натоварвания	X	X	X
040 03 06 01	Възбудимост	X	X	X
040 03 06 02	Стрес	X	X	X
	- определение, теории, модели			
	- тревожност и стрес			
	- последствия от стрес			
040 03 06 03	Умора	X	X	X
	- типове, причини, симптоми			
	- последствия от умората			
040 03 06 04	Биоритми и сън	X	X	X
	- смущения в ритъма			
	- симптоми, последствия, въздействие			

040 03 06 05	Управление на стреса и умората	X	X	X
	- начини за въздействие			
	- техники на управление на умората			
	- здраве и възстановителни програми			
	- техники за релаксация			
	- религиозни практики			
	- начини за премахване на умората (съветващи техники)			

040 03 07 00	Развита автоматизация в кабината на екипажа	X	X	X
--------------	---	---	---	---

040 03 07 01	Недостатъци на развитата автоматизация	X	X	X
--------------	--	---	---	---

040 03 07 02	Автономност	X	X	X
--------------	-------------	---	---	---

040 03 07 03	Работни концепции	X	X	X
--------------	-------------------	---	---	---

050	Метеорология	Вертолети		
Обозначение		ATPL (4)	CPL (5)	IR (6)

050 00 00 00	Метеорология	X	X	X
--------------	--------------	---	---	---

050 01 00 00	Атмосферата	X	X	X
--------------	-------------	---	---	---

050 01 01 00	Състав, разпространение, вертикално разделяне	X	X	X
--------------	---	---	---	---

050 01 01 01	Състав, разпространение, вертикално разделяне	X	X	X
--------------	---	---	---	---

050 01 02 00	Температура	X	X	X
--------------	-------------	---	---	---

050 01 02 01	Вертикално разпределение на температурата	X	X	X
--------------	---	---	---	---

050 01 02 02	Топлообмен	X	X	X
--------------	------------	---	---	---

- слънчева и космическа радиация

- топлопроводимост

- конвекция

- адвекция и турбуленция

050 01 02 03	Изменения, стабилност и нестабилност	X	X	X
--------------	--------------------------------------	---	---	---

050 01 02 04	Развитие на инверсии, типове (видове) инверсии	X	X	X
050 01 02 05	Приземна температура, влияние на повърхността, облаци и вятър	X	X	X
050 01 03 00	Атмосферно налягане	X	X	X
050 01 03 01	Барометрично налягане, изобари	X	X	X
050 01 03 02	Изменение на налягането във височина, изофизии	X	X	X
050 01 03 03	Привеждане на налягането към налягането на морското равнище	X	X	X
050 01 03 04	Закони за движение на въздуха над повърхността, височина на приземния слой	X	X	X
050 01 04 00	Атмосферна плътност	X	X	X
050 01 04 01	Взаимовръзка между налягане, температура и плътност	X	X	X
050 01 05 00	Международна стандартна атмосфера (ISA)	X	X	X
050 01 05 01	Международна стандартна атмосфера	X	X	X
050 01 06 00	Висотометрия	X	X	X
050 01 06 01	Барометрична височина, истинска височина	X	X	X
050 01 06 02	Височина, надморска височина, полетен ешелон	X	X	X
050 01 06 03	Настройки на висотомера: атмосферно налягане на морското равнище, атмосферно налягане на летището,	X	X	X
050 01 06 04	Изчисляване на височината над терена, определяне на най-долния използваем ешелон, правило за определяне на цялостното влияние на температурата и налягането	X		X
050 01 06 05	Срез на вятъра	X	X	X
050 02 00 00	Вятър	X	X	
050 02 01 00	Определение и измерване	X	X	X

050 02 01 01	Определение и измерване	X	X	X
050 02 02 00	Основна причина за възникване на вятъра	X	X	X
050 02 02 01	Основна причина за възникване на вятъра, градиент на налягането, кориолисови сили, градиент на вятъра	X	X	X
050 02 02 02	Зависимости между изобарите и вятъра	X	X	X
050 02 02 03	Ефект на конвергенция и инвергенция	X	X	
050 02 03 00	Основна (обща) циркулация	X	X	X
050 02 03 01	Обща циркулация около Земята	X	X	X
050 02 04 00	Турбуленция	X	X	X
050 02 04 01	Турбуленция и пориви на вятъра, видове турбуленция	X	X	X
050 02 04 02	Произход и местоположение на турбуленцията	X	X	X
050 02 05 00	Изменение на вятъра във височина	X	X	X
050 02 05 01	Изменение на вятъра в приземния слой	X	X	X
050 02 05 02	Изменение на вятъра, причинено от фронтове	X	X	
050 02 06 00	Локални (местни) ветрове	X	X	X
050 02 06 01	Възходящи и низходящи ветрове, земни и морски бризове, ефекти на Вентури	X	X	X
050 02 07 00	Струйни течения	X	X	
050 02 07 01	Произход на струйните течения	X	X	
050 02 07 02	Определение и място на струйните течения	X	X	
050 02 07 03	Имена, височина и сезонни появявания на струйни течения	X	X	
050 02 07 04	Разпознаване на струйни течения	X	X	
050 02 07 05	Турбуленция при чисто небе (CAT) - причини, местоположение и прогнози	X	X	
050 02 08 00	Стоящи вълни	X	X	X

050 02 08 01	Произход на стоящите вълни	X	X	X
050 03 00 00	Термодинамика		X	X
050 03 01 00	Влажност	X	X	X
050 03 01 01	Водни пари в атмосферата	X	X	X
050 03 01 02	Температура/точка на оросяване, относителна влажност	X	X	X
050 03 02 00	Промяна на агрегатното състояние	X	X	X
050 03 02 01	Кондензация, изпаряване, сублимация, замръзване и стопяване, скрита топлина	X	X	X
050 03 03 00	Адиабатни процеси - I	X	X	X
050 03 03 01	Адиабатни процеси - II	X	X	X
050 04 00 00	Облаци и мъгла		X	X
050 04 01 00	Формиране и описание на облаците	X	X	X
050 04 01 01	Охлаждане при адиабатично разширение и при топлообмен	X	X	X
050 04 01 02	Видове облаци, класификация	X	X	X
050 04 01 03	Влияние на инверсиите върху развитието на облаците	X	X	X
050 04 01 04	Условия за полет във всеки вид облаци	X		X
050 04 02 00	Мъгла, ръмеж, изпарения	X	X	X
050 04 02 01	Радиационна мъгла	X	X	X
050 04 02 02	Адвекционна мъгла	X	X	X
050 04 02 03	Мъгла по течение	X	X	X
050 04 02 04	Фронтална мъгла	X	X	X
050 04 02 05	Ортографична мъгла	X	X	X
050 05 00 00	Валежи		X	X
050 05 01 00	Развитие на валежа - I	X	X	X
050 05 01 01	Развитие на валежа - II	X	X	X

050 05 02 00	Видове валежи	X	X	X
050 05 02 01	Видове валежи, взаимовръзка с видовете облаци	X	X	X
050 06 00 00	Въздушни маси и фронтове	X	X	X
050 06 01 00	Типове въздушни маси	X	X	X
050 06 01 01	Описание, фактори, влияещи върху свойствата на въздушната маса	X	X	X
050 06 01 02	Класификация на въздушните маси, модифициране на въздушните маси, места на произход	X	X	X
050 06 02 00	Фронтове	X	X	X
050 06 02 01	Граници между въздушните фронтове, общи положения, географско разделение	X	X	X
050 06 02 02	Топъл фронт, съответстващи облаци и време	X	X	X
050 06 02 03	Студен фронт, съответстващи облаци и време	X	X	X
050 06 02 04	Топъл сектор, съответстващи облаци и време	X	X	X
050 06 02 05	Време зад студения фронт	X	X	X
050 06 02 06	Оклузии (запушвания), съответстващи облаци и време	X	X	X
050 06 02 07	Стационарен фронт, съответстващи облаци и време	X	X	X
050 06 02 08	Движение на фронтове, системи налягания, жизнен цикъл	X	X	X
050 07 00 00	Системи от налягания	X	X	X
050 07 01 00	Местоположение на принципни системи от налягания - I	X	X	X
050 07 01 01	Местоположение на принципни системи от налягания - II	X	X	X
050 07 02 00	Антициклон	X	X	X
050 07 02 01	Антициклони, видове, основни свойства, студен и топъл	X	X	X

антициклон, ивици и клинове, стихване

050 07 03 00	Депресия извън фронта	X	X	X
050 07 03 01	Термични, ортографични и вторични депресии, студени въздушни басейни, корита	X	X	X
050 07 04 00	Тропични бури	X	X	
050 07 04 01	Развитие на тропичните бури	X	X	
050 07 04 02	Произход, местни имена, места и период на поява	X	X	
050 08 00 00	Климатология		X	X
050 08 01 00	Климатични зони	X	X	
050 08 01 01	Сезонна циркулация в тропосферата и ниската стратосфера	X	X	
050 08 01 02	Тропически дъждовен климат, сух климат, умерен климат, субарктически климат със студена зима, снежен климат	X	X	
050 08 02 00	Тропическа климатология	X	X	
050 08 02 01	Причина и развитие на тропическите дъждове: влажност, температура, тропопауза	X	X	
050 08 02 02	Сезонни изменения на времето и вятъра, типични синоптични обстановки	X	X	
050 08 02 03	Вътрешнотропични конвергентни зони. Общо сезонно движение	X	X	
050 08 02 04	Климатични елементи, свързани със зоната (мусон, пасати, пясъчни бури, поява на студени въздушни маси)	X	X	
050 08 02 05	Източен вятър	X	X	

050 08 03 00	Типични синоптични обстановки в умерените ширини	X	X	X
050 08 03 01	Западен вятър	X	X	X
050 08 03 02	Зона с високо налягане	X	X	X
050 08 03 03	Модел на постоянно налягане	X	X	X
050 08 03 04	Студен басейн	X	X	X
050 08 04 00	Локални сезони и вятър	X	X	X
050 08 04 01	Локални сезони и вятър - Фьон, Мистрал, Бора, Сироко - Камсин, Харматан, Гибли, Памперо	X	X	X
050 09 00 00	Опасности в полет	X	X	X
050 09 01 00	Обледенение	X	X	X
050 09 01 01	Синоптични условия за обледенение, топографско влияние	X	X	X
050 09 01 02	Видове обледенение	X	X	X
050 09 01 03	Опасност и начини за избягване на обледенение	X	X	X
050 09 02 00	Турбуленция	X	X	X
050 09 02 01	Влияния върху полета и избягване на турбуленцията	X	X	X
050 09 02 02	Трафик: влияния върху полета	X	X	
050 09 03 00	Срез на вятъра	X	X	X
050 09 03 01	Определение за срез на вятъра	X	X	X
050 09 03 02	Синоптични условия за срез на вятъра	X	X	X
050 09 03 03	Срез на вятъра - влияние върху полета	X	X	X
050 09 04 00	Гръмотевични бури	X	X	X
050 09 04 01	Структура на гръмотевичните бури, жизнен цикъл, клетки на бурята, електричество в атмосферата, статични заряди	X	X	X

050 09 04 02	Условия за гръмотевични бури и процес на възникване, прогноза, местоположение, типове	X	X	X
050 09 04 03	Избягване на гръмотевичните бури, земен и борден радар, локатор	X	X	X
050 09 04 04	Развитие и влияние на статично електричество	X	X	X
050 09 04 05	Развитие на мълнии и ефекти от удари на мълнии върху ВС и изпълнението на полета	X	X	X
050 09 05 00	Торнадо	X	X	
050 09 05 01	Поява на торнадото	X	X	
050 09 06 00	Ниско и високо ниво на инверсия	X	X	X
050 09 06 01	Влияние върху характеристиките на самолета	X	X	X
050 09 07 00	Стратосферни условия	X	X	
050 09 07 01	Влияние на тропопаузата върху характеристиките на самолета	X	X	
050 09 07 02	Влияние на озона, радиоактивност	X	X	
050 09 08 00	Опасности в планинските зони	X	X	X
050 09 08 01	Влияние на терена върху облачността и валежа	X	X	X
050 09 08 02	Вертикално движение, движение на въздушните маси над планините, срез на вятъра, турбуленция, обледенение	X	X	X
050 09 08 03	Развитие и влияние на долинните инверсии	X	X	X
050 09 09 00	Намаление на видимостта	X	X	X
050 09 09 01	Намаление на видимостта, причинено от ръмене, дим, прах, пясък и валеж	X	X	X
050 09 09 02	Намаление на видимостта, причинено от ниско течение и снежна виелица	X	X	X
050 09 09 03	Микрометеорология	X	X	

050 10 00 00	Метеорологична информация	X	X	
050 10 01 00	Наблюдение	X	X	X
050 10 01 01	На земята - приземен вятър, видимост и RVR, оборудване; облачност - вид, количество, височина, преместване; време - вкл. всички видове валежи, температура на въздуха, относителна влажност, точка на оросяване, атмосферно налягане	X	X	X
050 10 01 02	Наблюдение в горните слоеве	X	X	X
050 10 01 03	Сателитно наблюдение - анализ	X	X	X
050 10 01 04	Радарни наблюдения - анализ	X	X	X
050 10 01 05	Наблюдения от борда на ВС, системи за предаване на данни, доклади на пилота за метеорологичните условия	X	X	X
050 10 02 00	Метеорологични карти	X	X	X
050 10 02 01	Важни метеорологични карти	X	X	X
050 10 02 02	Приземни	X	X	X
050 10 02 03	Височинни	X	X	X
050 10 02 04	Символи и знаци в аналитичните и прогностичните карти	X	X	X
050 10 03 00	Информация за планиране на полета	X	X	X
050 10 03 01	Аеронавигационни кодове: METAR, SPECI, SIGMET, SNOWTAM, TAF, доклад за ПИК	X	X	X
050 10 03 02	Излъчвана авиационна метеорологична информация: VOLMET, ATIS, HF-VOLMET, ACARS	X	X	X
050 10 03 03	Съдържание и използване на метеорологичните документи при предполетна подготовка	X	X	X

050 10 03 04	Метеорологичен инструктаж	X	X	X
050 10 03 05	Системи за измерване и предупреждение за срез на вятъра близо до земната повърхност и инверсии	X	X	X
050 10 03 06	Специални метеорологични предупреждения	X	X	X
050 10 03 07	Информация за компютърно планиране на полета	X	X	

060		Вертолети		
Обозначение		ATPL (4)	CPL (5)	IR (6)
061 00 00 00	Обща навигация	X	X	X
061 01 00 00	Основи на навигацията	X	X	X
061 01 01 00	Слънчевата система - сезонни и истински движения на слънцето	X	X	
061 01 02 00	Земята - ортодромия (голям кръг), малък кръг, локсодромия - сходство, ъгъл на превръщане - географска ширина, разлика от ширини - географска дължина, разлика от дължини - използване на координатите на географската ширина и дължина за определяне на положение	X	X	
061 01 03 00	Астрономическо време - истинско време - световно координирано време (UTC) - местно средно време (LMT) - стандартни времена - линия на смяна на датата - определяне на слънчевия изгрев, залез и астроно-	X	X	

мическия здрач

061 01 04 00	Посоки	X	X
	- земен магнетизъм: деклинация, девиация и компасни отклонения		
	- магнитни полюси, изогонали, връзка между магнитните		
	и истинските		
	- линии, изогриви		
061 01 05 00	Разстояния	X	X
	- мерни единици за разстояние и височина, използвани в		
	навигацията: морски мили, сухопътни мили, километри, метри, ярдове и футове		
	- превръщане на една мерна единица в друга		
	- връзка между морските мили и минутите географска ширина		
061 02 00 00	Магнетизъм и компаси	X	X
061 02 01 00	Общи принципи	X	X
	- земен магнетизъм		
	- разлагане на общата земна магнитна сила на вертикална и хоризонтална компонента		
	- влиянието на промяна на географската ширина върху тези компоненти		
	- направляващи сили		
	- магнитно наклонение		
	- вариация		
061 02 02 00	Магнетизъм на ВС	X	X
	- твърдо желязо и вертикално меко желязо		

- резултантно магнитно поле
- промяна в направляващата сила
- промяна на девиацията с промяна на географската ширина и курса на ВС
- грешки от завои и ускорения
- недопускане на магнитни материали в близост до компаса

061 02 03 00	Принципи на действие, компаси за приземяване и	X	X	
	- резервни или основни компаси и дистанционни компаси			
	- детайлни познания за употребата на тези компаси			
	- проверки на работата			
	- предимства и недостатъци на дистанционните компаси			
	- настройка и компенсация на директен магнитен компас			
061 03 00 00	Карти	X	X	X
061 03 01 00	Общи свойства на различните проекции	X	X	
	- меркатор			
	- Ламбертова конична			
	- полярна стереографична			
	- напречна меркатор			
	- коса меркатор			
061 03 02 00	Представяне на меридиани, паралели, ортодромии и пътна линия във:	X	X	
	- меркатор			
	- Ламбертова конична			
	- полярна стереографична			

061 03 03 00	Използване на аеронавигационни карти	X	X	
	- отбелязване на положенията			
	- методи за показване на мащаб и релеф			
	- знаци на превръщане			
	- измерване на отсечки и разстояния			
	- отбелязване на ориентири			
061 04 00 00	Определяне на местоположението чрез изчисляване на пътя (dead reckoning - DR)	X	X	X
061 04 01 00	Основи на ИП	X	X	
	- отсечка			
	- посока (компасна, магнитна, истинска)			
	- скорост на вятър			
	- въздушна скорост (инструментална, крейсерска, истинска, число на Мах)			
	- пътна скорост			
	- разчетно време на пристигане			
	- отнасяне, ъгъл за корекция на вятъра			
	- позиция по ИП, поправка			
061 04 02 00	Използване на навигационен изчислител	X	X	
	- скорост			
	- време			
	- разстояние			
	- разход на гориво			
	- превръщания			
	- курс			
	- въздушна скорост			

	- скорост на вятъра		
061 04 03 00	Скоростен триъгълник, методи за решаване за определяне на	X	X
	- курс		
	- пътна скорост		
	- скорост на вятъра		
	- курсов ъгъл и ъгъл на отнасянето, грешка на курса		
	- проблеми на времето и разстоянието		
061 04 04 00	Определяне на позицията чрез метода ИП	X	X
	- нужда от ИП		
	- потвърждение за развитие на полета		
	- процедури при изгубване		
	- курс и вектор на истинската въздушна скорост след		
	- последната потвърдена позиция		
	- приложение на вектора на скоростта на вятъра		
	- вектори на последен известен курс и пътната скорост		
	- оценка на точността на позицията по ИП		
061 04 05 00	Измерване на елементите на ИП	X	X
	- пресмятане на височината, настройки, корекции, грешки		
	- определяне на температурата		
	- определяне на подходяща скорост		
	- определяне на числото на Мах		
061 04 06 00	Решаване на задачите на ИП посредством	X	X
	- графики Меркатор		
	- графики Ламберт		
	- полярни стереографични проекции		

061 04 07 00	Изчисляване на - максималната далечина на полета - радиуса на действие - точките на безопасно завръщане и еднакво време	X	X
061 04 08 00	Разни неточности на ИП и практическо значение на корекциите	X	X
061 05 00 00	Навигация в полет	X	X
061 05 01 00	Визуални наблюдения и тяхното прилагане за навигация в полет	X	X
061 05 02 00	Навигация при набор на височина и снижение - средна въздушна скорост - средна скорост на вятъра - попътна скорост/разстояние, изминато в набор на височина и снижение	X	X
061 05 03 00	Навигация по маршрута, корекция на навигационните данни като - проверка на пътната скорост - корекции - пресмятане на посоката и скоростта на вятъра - проверки на разчетно време на пристигане	X	X
061 05 04 00	Полетен дневник - навигационни записи	X	X
061 05 05 00	Предназначение на системите за управление на полета (FMS)	X	X
061 06 00 00	Инерциални навигационни системи (ИНС)		
061 06 01 00	Принципи и практически приложения - жirosкопични принципи - стабилизирана платформа		

- акселероматрични принципи
- Шулерова платформа
- навигационен компютър
- фиксирана платформа

061 06 02 00 Процедура по установяване

- жирокомпасиране
- нивелиране

061 06 03 00 Точност, надеждност, грешки и покритие

061 06 04 00 Оборудване в пилотската кабина и използване

- превключвател на режимите
- дисплей
- указател на хоризонталното положение

061 06 05 00 Експлоатация на ИНС

- нормален полет, положение и навигационни точки
- промени в полетния план
- подминаване на навигационна точка
- промяна на данните за навигационни точки
- проверка на системата и актуализиране

062 00 00 00	Радионавигация	X	X	X
--------------	----------------	---	---	---

062 01 00 00	Навигационни радиосредства	X	X	X
--------------	----------------------------	---	---	---

062 01 01 00	Наземен радиокompас	X	X	X
--------------	---------------------	---	---	---

- принципи
- представяне и интерпретация
- покритие
- обхват
- грешки и точност

	- фактори, влияещи на грешките и точността			
062 01 02 00	Автоматичен радиокомпас (вкл. прилежащите маяци и използването на радиомагнитен индикатор)	X	X	X
	- принципи			
	- представяне и интерпретация			
	- покритие			
	- обхват			
	- грешки и точност			
	- фактори, влияещи на грешките и точността			
062 01 03 00	Всенасочен УКВ радиомаяк и доплеров всенасочен УКВ	X	X	X
	радиомаяк (използването на радиомагнитен индикатор)			
	- принципи			
	- представяне и интерпретация			
	- покритие			
	- обхват			
	- грешки и точност			
	- фактори, влияещи на грешките и точността			
062 01 04 00	Далекомерна станция	X	X	X
	- принципи			
	- представяне и интерпретация			
	- покритие			
	- обхват			
	- грешки и точност			
	- фактори, влияещи на грешките и точността			
062 01 05 00	Система за заход и кацане по прибори	X		X

- принципи
- представяне и интерпретация
- покритие
- обхват
- грешки и точност
- фактори, влияещи на грешките и точността

062 01 06 00	Микровълнова система за заход и кацане	X		X
--------------	--	---	--	---

- принципи
- представяне и интерпретация
- покритие
- обхват
- грешки и точност
- фактори, влияещи на грешките и точността

062 02 00 00	Основни принципи на радиолокацията	X	X	X
--------------	------------------------------------	---	---	---

062 02 01 00	Импулсна техника и прилежащи термини	X	X	X
--------------	--------------------------------------	---	---	---

062 02 02 00	Наземен радар	X	X	X
--------------	---------------	---	---	---

- принципи
- представяне и интерпретация
- покритие
- обхват
- грешки и точност
- фактори, влияещи на грешките и точността

062 02 03 00	Борден метеорологичен радар	X		X
--------------	-----------------------------	---	--	---

- принципи
- представяне и интерпретация
- покритие

- обхват
- грешки и точност
- фактори, влияещи на грешките и точността
- приложение за навигация

062 02 04 00	Вторичен обзорен локатор и приемопредавател	X	X	X
--------------	---	---	---	---

- принципи
- представяне и интерпретация
- режими и кодове, вкл. и S режим

062 02 05 00	Използване на радарните наблюдения и приложение при навигацията в полет	X		
--------------	---	---	--	--

062 05 00 00	Системи за зонална навигация	X	X	X
--------------	------------------------------	---	---	---

062 05 01 00	Обща концепция	X		X
--------------	----------------	---	--	---

- използване на радионавигационни системи или инерциална навигационна система

062 05 02 00	Типично оборудване в пилотската кабина и работа с него	X		X
--------------	--	---	--	---

- значение на въвеждане и избиране на контролни точки и информация за желания курс (клавиатура за въвеждане)
- значение на избор, настройка и идентификация на наземни станции
- оборудване за курсова навигация по маршрута
- за някои типове системи, информация за изминатото разстояние, оставащо разстояние и ако е необходимо, информация за пътната скорост

- оборудване за представяне на информация за положението

062 05 03 00	Показания на оборудването	X	X	
062 05 04 00	Типове входни данни за зоналната навигационна система - автономни бордни системи (инерциални навигационни системи, доплеров измерител) - системи с външни сензори (VOR/DME, LORAN-C, Десса) - входове за въздушна информация (истинска въздушна скорост, височина, магнитен курс)	X	X	
062 05 05 00	Зонална навигация (RNAV) с Всенасочен УКВ радиомаяк и Далекомерна станция (VOR/DME) - принципи на работа - предимства и недостатъци - точност, надеждност, покритие - бордно оборудване	X	X	
062 05 06 00	Свързване на командния пилотажен прибор и автопилота	X	X	
062 06 00 00	Автономни и зависими навигационни системи	X	X	X
062 06 01 00	Доплеров измерител - принципи на работа (бордна система) - пресмятане на пътната скорост и отнасянето - предимства и недостатъци - точност, надеждност, покритие - бордно оборудване	X		

062 06 03 00	Система Loran-C - принцип на работа	X	X	
062 06 04 00	Навигационна система Деcca - принцип на работа	X	X	
062 06 05 00	Навигация с помощта на сателити GPS/GLONASS/DGPS - принципи на работа - предимства и недостатъци	X	X	X

070	Експлоатационни процедури	Вертолети		
Обозначение		ATPL (4)	CPL (5)	IR (6)
070 00 00 00	Експлоатационни процедури	X	X	X

071 00 00 00	Експлоатационни процедури - самолети			
071 00 00 00	Експлоатационни процедури - специални и аварийни процедури	X	X	
071 00 00 00	Експлоатационни процедури			X
071 01 00 00	Общи положения	X	X	X
071 01 01 00	ICAO Анекс 6, както е приложимо - определения - приложимост - обща рамка и съдържание	X	X	
071 01 02 00	JAR - OPS - Изисквания	X	X	X
071 01 02 01	Общи изисквания към: - системата за качество - допълнителни членове на екипажа - превоз на пътници - допускане до пилотската кабина - нелегално пътуване	X	X	

- преносими електронни устройства
- документи, информация и формуляри на борда
- информация, запазвана на земята
- пълномощия за проверки
- водене на документацията и записи
- запазване на документацията
- лизинг

071 01 02 02	Авиационни оператори - освидетелстване и контрол	X	X	
--------------	--	---	---	--

- общи правила при освидетелстване
- издаване на CAO
- изменения и продължаване на срока на валидност
- административни изисквания

071 01 02 03	Изисквания към експлоатационните процедури	X	X	
--------------	--	---	---	--

- контрол и управление на експлоатационната дейност
- използване на обслужване на въздушното движение
- инструментални процедури за отлитане и подход
- превоз на пътници с ограничена подвижност
- превоз на арестанти, депортирани и непълнолетни
- натоварване и разпределение на товара и багажа
- пътнически седалки
- обезопасяване на пътническия салон
- пушене на борда
- условия при излитане
- прилагане на минимумите за излитане

071 01 02 04	Изисквания при експлоатация при всякакви метеоро-	X	X	X
--------------	---	---	---	---

- логични условия, експлоатация при намалена видимост
- експлоатационен минимум на летище

- определения, термини
- общи правила при намалена видимост
- експлоатация при намалена видимост - изисквания към летищата
- експлоатация при намалена видимост - обучение и квалификация
- експлоатация при намалена видимост - експлоатационни процедури
- експлоатация при намалена видимост - минимално оборудване
- експлоатационен минимум за полети по правилата за визуални полети

071 01 02 05	Изисквания към приборите и предпазното оборудване	X	X
--------------	---	---	---

- общи положения
- устройства за защита на мрежата
- стъклочистачки
- борден метеорологичен локатор
- връзка между членовете на екипажа
- общо оповестяване
- вътрешни врати, прегради и завеси
- средства за първа помощ
- аварийен медицински пакет
- кислород за първа помощ
- допълнителен кислород - херметични ВС
- допълнителен кислород - нехерметични ВС
- защитни дихателни маски за екипажа
- ръчни пожарогасители

- аварийни брадви и лостове
- маркиране на местата за отсичане
- способности за аварийна евакуация
- мегафони
- аварийен радиомаяк
- спасителни жилетки
- спасителни лодки и аварийни маяци при полети с увеличена продължителност над вода
- екипировка за оцеляване

071 01 02 06	Изисквания към навигационното и свързочното оборудване	X	X
	<ul style="list-style-type: none"> - радиооборудване - превключвател на аудиопанела - радиооборудване при полети по ПВП - навигационно и свързочно при полети по ППП и ПВП 		
071 01 02 07	Техническо обслужване на ВС	X	X
	<ul style="list-style-type: none"> - определения и термини - кандидатстване и одобрение на системата за техническо обслужване на оператора - управление на техническото обслужване - система за качество - ръководство за контрол на техническото обслужване на оператора - програма за техническо обслужване на ВС - продължаване на валидността на CAO и система за техническо обслужване на оператора 		

- еквивалентни случаи на безопасност

071 01 02 08	Летателен екипаж	X	X
071 01 02 09	Ограничения на полетното и полетното заето време, време за почивка	X	X
071 01 02 10	Кабинен състав на екипажа	X	X
071 01 03 00	Навигационни изисквания при далечни полети		
071 01 03 01	Управление на полета - процедури за планиране на навигацията - изпълнение на полетния план - избор на маршрут, скорост, височина - избор на запасни летища - маршрути с минимална продължителност		
071 01 03 02	Презокеански и полярни полети (ICAO Doc. 7030) - избор на аварийни способности за определяне на курса и кръстосана проверка на ИНС - кръстосани проверки - определяне на коридор и курс - полярни коридори - характеристики на земното магнитно поле в полярните райони - специфични проблеми на полярната навигация		
071 01 03 03	Въздушно пространство MNPS (технически изисквания към минималните авиационни характеристики) (Doc. 7030, NAT Doc 001, T 13 5N/5 - Guidance and information material concerning air navigation in the NAT Region, North Atlantic		

MNPS Airspace Operation Manual and RVSM)

- определения
- географски ограничения
- правила и процедури
- съобщения

071 02 00 00	Специални експлоатационни процедури и потенциално опасни условия (общо)	X	X	X
071 02 01 00	Списък на минималното оборудване - ръководство по летателна експлоатация	X	X	
071 02 02 00	Отстраняване на обледенение на земята - условия за обледенение - определения и разпознаване на земята и в полет - отстраняване и предпазване от обледенение, типове противообледенителни течности - влошаване на характеристиките на земя и в полет	X	X	
071 02 03 00	Опасност от сблъскване с птици/избягване	X	X	
071 02 04 00	Ограничаване на шума - роля на летателните процедури (долитане, крейсерски полет, отлитане) - роля на пилота - режими - роля на пилота - режими	X	X	
071 02 05 00	Пламъци, дим - пожар в карбуратора - пожар в двигателя - пожар в кабината, пътническия салон, товарните отсеци (избор и използване на пожарогасителите)	X	X	

- действия в случай на прегрети спирачки след прекратено излитане и кацане
- дим в кабината (влияние и предприемане на действия)

071 02 06 00	Разхерметизация		
	- бавна разхерметизация		
	- бърза или взривна декомпресия		
	- опасности и действия		
071 02 07 00	Срез на вятър, внезапни пориви	X	X
	- определения и описание		
	- влияние и разпознаване при излитане и кацане		
	- действия за избягване и действия при поява		
071 02 08 00	Спътна струя	X	X
	- причина		
	- влияние на скоростта и масата, вятър		
	- действия при пресичане на трафик, при излитане и кацане		
071 02 09 00	Сигурност	X	X
	- незаконни вмешателства		
071 02 10 00	Аварийно кацане и кацане с цел предпазливост, експлоатация при различни терени и над вода	X	X
	- определения		
	- причини		
	- отчитане на факторите		
	- информация за пътниците		
	- евакуация		
	- действия след кацане		
071 02 11 00	Изхвърляне на горива	X	X

- безопасност
- правни аспекти

071 02 12 00	Превоз на опасни товари	X	X
--------------	-------------------------	---	---

- приложение 18
- практически аспекти

071 02 13 00	Замърсени ПИК	X	X
--------------	---------------	---	---

- видове замърсявания
- действия със спирачките, коефициент на сцепление
- влияние и корекция на характеристиките

071 02 14 00	Струя на винта на вертолет	X	X
--------------	----------------------------	---	---

071 02 15 00	Влияние на метеорологичните условия върху експлоатацията	X	X
--------------	--	---	---

- обледенение
- намалена видимост в резултат на сняг във въздуха
- турбуленция
- силни ветрове
- срез на вятъра, внезапни пориви

071 03 00 00	Аварийни процедури при технически проблеми	X	X
--------------	--	---	---

- отказ на двигател
- пожар - по места на възникване
- отказ на опашен винт/отказ на попътно управление
- земен резонанс
- срыв на лопатите
- внезапно спиране
- динамично развъртане

080	Принципи на полета	Вертолети		
Обозначение		ATPL	CPL	IR

		(4)	(5)	(6)
080 00 00 00	Принципи на полета	X	X	
080 00 00 00	Принципи на полета - самолети			
081 01 00 00	Дозвукова аеродинамика			
081 01 01 00	Основи, закони и определения			
081 01 01 01	Закони и определения			
	- физически величини			
	- закони на Нютон			
	- уравнение на идеалния газ			
	- уравнение на импулса			
	- уравнение на непрекъснатостта			
	- теорема на Бернули			
	- статично налягане			
	- динамично налягане			
	- вискозитет			
	- плътност			
	- скорости - инструментална въздушна скорост, крей- серска скорост, приблизителна и истинска въздушна скорост			
081 01 01 02	Въздушен поток			
	- установен въздушен поток			
	- неустановен въздушен поток			
	- токова линия			
	- токова тръбичка			
	- равнинен въздушен поток			
	- пространствен въздушен поток			

081 01 01 03 Аеродинамични сили на повърхност

- пълна аеродинамична сила
- подемна сила
- челно съпротивление
- ъгъл на атака
- сили и равновесие на силите при набор на височина, хоризонтален полет, снижение и завой

081 01 01 04 Форма на профила

- относителна дебелина
- хорда
- кривина
- радиус на атакуващия ръб
- кривина
- ъгъл на атака
- ъгъл на поставяне

081 01 01 05 Форма на крилото

- удължение
- хорда в корена
- хорда в края
- стеснение на крилото
- форма на крилната повърхност
- средна аеродинамична хорда

081 01 02 00 Обтичане на профила с плоско-паралелен поток

081 01 02 01 Обтичане на профила

081 01 02 02 Точка на заприщване

081 01 02 03 Разпределение на налягането

081 01 02 04	Център на налягането
081 01 02 05	Скосяване на потока
081 01 02 06	Подемна сила и завихряне (загуба на импулс)
081 01 02 07	Влияние на ъгъла на атака
081 01 02 08	Откъсване на потока при големи ъгли на атака
081 01 02 09	Подемна сила - функция от ъгъла на атака
081 01 03 00	Коефициенти
081 01 03 01	<p>Коефициент на подемна сила</p> <ul style="list-style-type: none"> - формула за подемната сила - графика на зависимостта на коефициента от ъгъла на атака - максимален коефициент на подемна сила и ъгъл на атака при него - стойности на максимален коефициент на подемна сила, критичен ъгъл на атака, ъгъл на атака на тресене и характер на кривата на зависимостта на коефициента от ъгъла на атака
081 01 03 02	<p>Коефициент на челно съпротивление</p> <ul style="list-style-type: none"> - формула за челното съпротивление: <ul style="list-style-type: none"> • съпротивление при нулева подемна сила • съпротивление, индуцирано от подемната сила - зависимост на коефициента на съпротивление от ъгъла на атака - зависимост между коефициента на подемна сила и коефициента на челно съпротивление, профил на поляра - аеродинамично качество на профила (отношението на

двата коефициента)

- нормални стойности на аеродинамичното качество на профила

081 01 04 00 Пространствено обтичане на самолет

081 01 04 01 Характер на обтичане

- надлъжно обтичане на крилото и причини
- вихри при изходящия ръб и местен ъгъл на атака
- вихри при изходящия ръб и ъгъл на атака
- скосяване на въздушния поток
- разпределение на подъемната сила по разпереността на крилото
- турбулентна следа зад ВС (причини, разпределение, продължителност)

081 01 04 02 Индуктивно съпротивление

- влияние на вихрите на изходящия ръб върху ъгъла на атака
- индуциран местен ъгъл на атака
- влияние на индуктивното съпротивление върху вектора на подъемната сила
- индуктивното съпротивление и ъгъла на атака
- индуктивно съпротивление и скорост
- индуктивно съпротивление и разпереност на крилото
- формата на крилото в план
- коефициент на индуктивно съпротивление
- коефициент на индуктивно съпротивление и ъгъла на атака
- влияние на индуктивното съпротивление върху графиката на коефициента на подъемна сила в

зависимост от ъгъла на атака

- влияние на индуктивното съпротивление върху
полярата

на самолета и аеродинамичното качество

- графика и формула на параболична поляра на самолета

- влияние на плана на сечението

- натоварване по разпереността на крилото

- влияние на усукаността на крилото

- влияние на смяната на кривината на профила

081 01 05 00 Общо съпротивление

081 01 05 01 Вредно съпротивление

- профилно съпротивление

- съпротивление от интерференция

- съпротивление от триене

081 01 05 02 Профилно съпротивление и скорост

081 01 05 03 Индуктивно съпротивление и скорост

081 01 05 04 Общо съпротивление

081 01 05 05 Общото съпротивление и скоростта

081 01 05 06 Минимално съпротивление

081 01 05 07 Графика - скорост

081 01 06 00 Екраниращ ефект от земната повърхност

081 01 06 01 Влияние върху коефициента на съпротивление

081 01 06 02 Влияние върху критичния ъгъл на атака

081 01 06 03 Влияние върху коефициента на подъемна сила

081 01 06 04 Влияние върху характеристиките на излитане и кацане
на ВС

081 01 07 00 Връзка между коефициента на подемна сила и скоростта за установен полет

081 01 07 01 Като формула

081 01 07 02 В графика

081 01 08 00 Срив на потока

081 01 08 01 Откъсването на потока при повишаване на ъглите на атака

- граничен слой:

- ламинарен граничен слой
- турбулентен граничен слой
- преходен

- точка на откъсване

- влияние на ъгъла на атака

- влияние на:

- разпределението на налягането
- положение на центъра на налягане
- коефициента на подемна сила
- коефициента на съпротивление
- надлъжни моменти

• отклонение на въздушния поток надолу при хоризонталния

стабилизатор

- вълнови кризис

- използване на средствата за управление

081 01 08 02 Скорост на срив

- във формулата за подемна сила

- скорост на срив при 1g

- скорост на срыв на FAA
 - влияние на:
 - центъра на масите
 - мощностния режим
 - височината (международна стандартна атмосфера)
 - натоварването на крилото
 - фактор на претоварване n :
 - n определение
 - n завои
 - n сили
-

081 01 08 03 Първоначален срыв в надлъжно направление на крилото

- влияние на формата на крилото в план
 - аеродинамично усукване
 - геометрично усукване
 - използване на елероните
 - влияние на аеродинамичните гребени, назъбвания и генератори на вихри
-

081 01 08 04 Предупреждение за срыв

- роля на предупреждението за срыв
- граница на скоростта
- бафтинг
- сривна ивица
- превключване на механизацията
- датчик за ъгъла на атака
- приемник на ъгъла на атака
- вибратор на щурвала

- излизане от срив

081 01 08 05 Особени случаи на срив

- срив при работещ двигател
- завои при набор на височина и снижение
- стреловидни крила
- свръх- и дълбок срив, автоматично връщане на щурвала
- схема "патица"
- Т-образна опашка
- избягване на свредел:
 - развитие на свредел
 - разпознаване на свредел
 - излизане от свредел
- лед (в точката на заприщване и на повърхностите):
 - отсъствие на предупреждение за срив
 - нетипично поведение при срив
 - срив на стабилизатора

081 01 09 00 Увеличаване на максималния коефициент на подъемна сила

081 01 09 01 Задкрилки и причини за използването им при излитане

и кацане

- видове задкрилки:
 - разцепена задкрилка
 - обикновена
 - процепна задкрилка
 - фаулерова задкрилка
- влиянието им върху коефициента на подъемна сила в

зависимост от ъгъла на атака

- влиянието им върху коефициента на подъемна сила и

коефициента на съпротивление

- несиметричност на задкрилките

- влияние върху надлъжното движение

081 01 09 02

Устройства на атакуващия ръб и причини за използването

им при излитане и кацане

- видове:

• крюгерови клапи

• клапи с променлива кривина

• предкрилки

- влиянието на коефициента на подъемна сила в зависимост

от ъгъла на атака

- влиянието и зависимостта на коефициента на подъемна

сила и коефициента на съпротивление

- несиметричност на предкрилките

- нормална/автоматична работа

081 01 09 03

Генератори на вихри

- аеродинамични принципи

- предимства

- недостатъци

081 01 10 00

Способи за намаляване на качеството на крилото,

увеличаване на съпротивлението

081 01 10 01

Интерцептори и причини за използването им в различни

фази на полета

- различни функции:

- полетни интерцептори (намаляване на скоростта)
- интерцептори за кацане (намаляване на подемната сила)
- интерцептори, работещи в помощ на елероните при нанаклоняване
- смесител на сигнали към интерцепторите

- влиянието им върху коефициента на подемна сила в зависимост от ъгъла на атака

- влиянието им върху коефициента на подемна сила и коефициента на съпротивление

081 01 10 02 Въздушни спирачки като начин за увеличаване на съпротивлението и причините за използването им в различни фази на полета

- влиянието върху коефициента на подемна сила и коефициента на съпротивление и качеството на крилото

081 01 11 00 Граничен слой

081 01 11 01 Различни видове

- ламинарен

- турбулентен

081 01 11 02 Техните предимства и недостатъци за съпротивленията от налягане и от триене

081 01 12 00 Особени положения

081 01 12 01 Лед и други замърсители

- лед в точката на заприщване

- лед по повърхността (скреж, сняг, прозрачен лед)

- дъжд

- замърсяване на атакуващия ръб
- влияние върху срива
- влияние върху загубата на управление
- влияние върху момента на управляващите повърхности
- влияние върху устройствата за повишаване на
подемната сила при излитане, кацане и при ниски
скорости
- влияние върху качеството на крилото

081 01 12 02 Деформации и модификации на тялото, стареене на ВС

081 02 00 00 Окологвукова аеродинамика

081 02 01 00 Определение за число на Мах

081 02 01 01 Скорост на звука

081 02 01 02 Влияние на температурата и височината

081 02 01 03 Свиваемост

081 02 02 00 Прави скокове на уплътнения

081 02 02 01 Критично число на Мах и надвишаването му

081 02 02 02 Влияние на:

- числото на Мах
 - отклонения на управляващите повърхности
 - ъгъл на атака
 - дебелина на профила
 - ъгъл на стреловидност
 - площ на повърхностите
-

081 02 02 03 Влияние върху:

- коефициента на подемна сила в зависимост от ъгъла на атака
- максималния коефициент на подемна сила

- коефициента на съпротивление

- качеството на крилото

081 02 02 04 Аеродинамично загряване

081 02 02 05 Вълнови кризис

081 02 02 06 Влияние върху:

- съпротивлението

- надлъжния момент (звуково тримиране):

• Влияние на:

n преместването на центъра на налягане

n ъгъл на стреловидност

n отклонение на въздушния поток надолу

081 02 02 07 Праг на вълнови кризис, аеродинамичен таван

081 02 03 00 Начини за избягване на ефектите от превишаването на
критичното число на Мах

081 02 03 01 Генератори на вихри

081 02 03 02 Профил на крилото

- форма

- влияние на формата на профила върху скоковете на
уплътнения

- предимства и недостатъци на задкритичния профил

081 03 00 00 Свръхзвукова аеродинамика

081 03 01 00 Коси скокове на уплътнения

081 03 01 01 Конус на Мах

081 03 01 02 Влияние на теглото на ВС

081 03 01 03 Вълни на разширение

081 03 01 04 Център на налягане

081 03 01 05 Вълново съпротивление

- шарнирни моменти на управляващите повърхности
- ефективност на управляващите повърхности

081 04 00 00 Устойчивост

081 04 01 00 Условия за равновесие в установен хоризонтален полет

081 04 01 01 Предпоставка за статична устойчивост

081 04 01 02 Пълни моменти

- на подъемна сила и тегло
- на съпротивление и тяга

081 04 01 03 Пълни сили

- в хоризонталната равнина
- във вертикалната равнина

081 04 02 00 Методи за балансировка

081 04 02 01 Крило и аеродинамични плоскости (задно и предно)

081 04 02 02 Управляващи повърхности

081 04 02 03 Тегловна компенсация

081 04 03 00 Надлъжна устойчивост

081 04 03 01 Основни положения и определения

- статична устойчивост, положителна, неутрална и отрицателна
- предпоставка за устойчивост
- динамична устойчивост, положителна, неутрална и отрицателна
- демпфиране:
 - дълго базово
 - кратко базово
- устойчивост на големи височини

081 04 03 02 Статична устойчивост

081 04 03 03 Неутрална точка/положение на неутралната точка
- определение

081 04 03 04 Влияние от:
- геометрията на ВС
- отклонението на въздушния поток надолу:
• аеродинамичния център на крилото

081 04 03 05 Положение на центъра на масата
- задна центровка, запас по центровка
- предна центровка
- влияние върху статичната и динамичната устойчивост

081 04 03 06 Графика на зависимостта на коефициента на момента от
ъгъла на атака

081 04 03 07 Влияние от:
- положението на центъра на масата
- отклонение на управляващите повърхности
- главни части на ВС (крило, тяло, опашка)
- конфигурация:
• отклонение на механизацията
• положение на колесника

081 04 03 08 Зависимост на разхода на кормило от скоростта
(международен авиационен стандарт)

081 04 03 09 Влияние на:
- положението на центъра на масата
- тример
- тример на стабилизатора

081 04 03 10 Зависимост на усилието върху щурвала от скоростта

(международен авиационен стандарт)

081 04 03 11	Влияние на: <ul style="list-style-type: none">- положението на центъра на масата- тример- тример на стабилизатора- число на Мах- триене в системата- окачване- балансиращи тежести
--------------	--

081 04 03 12	Градиент на усилието върху щурвала по претоварване
--------------	--

081 04 03 14	Влияние на: <ul style="list-style-type: none">- положението на центъра на тежестта- тримиране- еластични елементи- балансиращи тежести
--------------	---

081 04 03 15	Градиент на усилието върху щурвала по претоварване и граница на претоварването <ul style="list-style-type: none">- сертифицирана категория
--------------	---

081 04 03 16	Специфични обстоятелства <ul style="list-style-type: none">- лед:<ul style="list-style-type: none">• влияние на спускането на механизацията• влияние на обледенен стабилизатор- дъжд- деформация на планера
--------------	--

081 04 04 00	Статична попътна устойчивост
--------------	------------------------------

081 04 04 01	Ъгъл на плъзгане
--------------	------------------

081 04 04 02	Коефициент на попътния момент (рискание)
081 04 04 03	Коефициент на попътния момента в зависимост от ъгъла на плъзгане
081 04 04 04	Влияние на: <ul style="list-style-type: none"> - положението на центъра на масата - планера на големи ъгли на атака - аеродинамични гребени - стабилизатор над тялото на самолета и ъгъл на стреловидността му - главни части на ВС
081 04 05 00	Статична напречна
081 04 05 01	Ъгъл на наклона
081 04 05 02	Коефициент на момента около надлъжната ос
081 04 05 03	Влияние на ъгъла на плъзгане
081 04 05 04	Зависимост на коефициента на напречния момент от ъгъла на плъзгане
081 04 05 05	Влияние на: <ul style="list-style-type: none"> - ъгъла на стреловидност на крилото - стабилизатора под тялото на самолета (кил) - положението на крилото - V-образност
081 04 05 06	Запас по динамична надлъжна устойчивост
081 04 06 00	Динамична надлъжна устойчивост
081 04 06 01	Влияния на асиметричната струя след витлата
081 04 06 02	Стремеж към влизане в свредел
081 04 06 03	Колебание "Холандска стъпка"

- причини
- число на Мах
- гасител на рисканието

081 04 06 04 Влияние на височината върху динамичната устойчивост

081 05 00 00 Управляемост

081 05 01 00 Общи положения

081 05 01 01 Координатни системи и връзки между тях

081 05 01 02 Промяна на кривината

081 05 01 03 Промяна на ъгъла на атака

081 05 02 00 Управление по тангаж

081 05 02 01 Хоризонтално кормило

081 05 02 02 Ефекти на скока на потока върху хоризонталното кормило

081 05 02 03 Обледеняване на опашката

081 05 02 04 Положение на центъра на масите

081 05 03 00 Управление по курса (в хоризонтална равнина)

081 05 03 01 Промяна на предавателното отношение на педалите/лоста

081 05 03 02 Моменти, предизвикани от тягата на двигателя

- пряк
 - индуциран
-

081 05 03 03 Отказ на двигател

- ограничения на кормилата при несиметрична тяга
 - минимално безопасна скорост в полет и минимална еволютивна скорост при засилване за излитане
-

081 05 04 00 Управление около надлъжната ос

081 05 04 01	Елерони
	- вътрешна секция елерони
	- външна секция
	- функции в различните фази на полета
081 05 04 03	Интерцептори
081 05 04 04	Нежелателни попътни колебания
081 05 04 05	Начини за избягване
	- елерони
	- диференциално отклонение на елероните
	- свързване на елероните към лоста за управление посредством еластична връзка
	- интерцептори
	- влияние на несиметричен поток след витлата
081 05 05 00	Взаимодействие между надлъжното и страничното движение
081 05 05 01	Ограничения на асиметричната мощност
081 05 06 00	Начини за намаляване усилията за управление
081 05 06 01	Аеродинамична компенсация
	- носов компенсатор
	- рогов компенсатор
	- вътрешни компенсатори
	- компенсаторна пластина, антикомпенсаторна пластина
	- сервокомпенсатор
	- пружинен компенсатор
081 05 06 02	Снемане на усилията и имитация на реакцията на кормилата
	- обратимо бустерно управление

- пълно бустерно управление

- изкуствено усещане:

• входове:

n динамично налягане

n позиция на стабилизатора

081 05 07 00 Масов баланс на кормилата

081 05 07 01 Начини за балансиране

081 05 08 00 Тримиране

081 05 08 01 Причини за тримиране

081 05 08 02 Тримери

081 05 08 03 Тримиране на стабилизатора/величина на тримиране
при

международния авиационен стандарт

- влияние на положението на центъра на масата

върху позицията на тримера/стабилизатора при
излитане

081 06 00 00 Ограничения

081 06 01 00 Експлоатационни ограничения

- флатер

- реверс на елероните

- работа на механизацията/колесника

081 06 01 01 Скорости VMO, VNO и VNE

081 06 01 02 Максимално допустимо експлоатационно число на Max

081 06 02 00 Граници на маневриране

081 06 02 01 Диаграма на претоварването при маневра

- коефициент на претоварване

- повишена скорост на свиване

- проектна скорост на маневриране, проектна крейсерска

скорост, проектна скорост на пикиране

- граничен коефициент на претоварване при маневра/

сертификационна категория

081 06 02 02 Влияние на:

- масата

- височината

- числото на Мах

081 06 03 00 Гранични стойности при пориви на вятъра

081 06 03 01 Диаграма на претоварването при порив

- вертикална скорост на порива

- повишена скорост на сриване

- проектна скорост при максимална интензивност на

поривите, проектна крейсерска скорост, проектна

скорост на пикиране

- граничен коефициент на претоварване при пориви

- скорост на полета при турбулентна атмосфера

081 06 03 02 Влияние на:

- масата

- височината

- числото на Мах

081 07 00 00 Въздушни витла

081 07 01 00 Превръщане на въртящия момент на двигателя в тяга

081 07 01 01 Понятието "стъпка"

081 07 01 02 Усукване на лопатата

081 07 01 03 Фиксирана и променлива стъпка/постоянна скорост

081 07 01 04	Ефективност на винта в зависимост от скоростта
081 07 01 05	Влияние на обледеняването на витлото
081 07 02 00	Отказ или спиране на двигател
081 07 02 01	Съпротивление при авторотация - влияние върху момента на рискание при несиметрична мощност
081 07 02 02	Флюгиране - влияние върху характеристиките на планиране - влияние върху момента на рискание при несиметрична мощност
081 07 03 00	Проектно решение за отвеждане на мощност
081 07 03 01	Относително удължение на лопатата
081 07 03 02	Диаметър на витлото
081 07 03 03	Брой лопати
081 07 03 04	Шум от винта
081 07 04 00	Моменти и двоици сили при работа на винта
081 07 04 01	Реактивен момент
081 07 04 02	Жироскопична прецесия
081 07 04 03	Влияние на асиметричното обтичане на крилото
081 07 04 04	Влияние на асиметрични лопати
081 08 00 00	Динамика на полета
081 08 01 00	Сили, действащи на самолета
081 08 01 01	Установен праволинеен хоризонтален полет
081 08 01 02	Установен праволинеен набор на височина
081 08 01 03	Установено праволинейно снижаване
081 08 01 04	Установено праволинейно планиране
081 08 01 05	Установен координиран завой

- ъгъл на наклона
- коефициент на претоварване
- радиус на завоя
- ъглова скорост
- завой при претоварване единица

081 08 02 00	Асиметрична тяга
--------------	------------------

081 08 02 01	Моменти около вертикалната ос
--------------	-------------------------------

081 08 02 02	Сили върху вертикалния стабилизатор
--------------	-------------------------------------

081 08 02 03	Влияние на ъгъла на наклона
	- силно увеличаване на ъгъла на наклона
	- срив на стабилизатора

081 08 02 04	Влияние на теглото на самолета
--------------	--------------------------------

081 08 02 05	Влияние на използването на елерони
--------------	------------------------------------

081 08 02 06	Влияние на особените ефекти на витлото върху моментите
	около надлъжната ос
	- въртящ момент на винта
	- спътна струя на винта, обтичаща механизацията

081 08 02 07	Влияние на ъгъла на плъзгане върху моментите около надлъжната ос
--------------	--

081 08 02 08	Скорост VMCA
--------------	--------------

081 08 02 09	Скорост VMCL
--------------	--------------

081 08 02 10	Скорост VMCG
--------------	--------------

081 08 02 11	Влияние на височината
--------------	-----------------------

081 08 03 00	Аварийно снижение
--------------	-------------------

081 08 03 01	Влияние на конфигурацията
--------------	---------------------------

081 08 03 02	Влияние на избраното число на Мах и инструменталната
--------------	--

въздушна скорост

081 08 03 03	Типични точки на поларата		
081 08 04 00	Срез на вятъра		
082 00 00 00	Принципи на полета - вертолети	X	X
082 01 00 00	Дозвукова аеродинамика	X	X
082 01 01 00	Основни закони и определения	X	X
082 01 01 01	Елементи на ВС	X	X
082 01 01 02	Конфигурация на ВС	X	X
082 01 01 03	Единици за измерване на	X	X
	- дължина		
	- площ		
	- обем		
	- скорост		
	- маса		
	- налягане		
	- температура		
	- плътност		
	- сила		
	- мощност		
	- енергия		
082 01 01 04	Обяснение на аеродинамичните явления, използвани термини	X	X
082 01 01 05	Скорости	X	X
082 01 01 06	Съкращения	X	X
082 01 02 00	Произход на подезната сила	X	X
082 01 02 01	Уравнение на непрекъснатост	X	X
082 01 02 02	Теорема на Бернули	X	X

082 01 02 03	Токови линии	X	X
082 01 02 04	Ъгъл на атака	X	X
082 01 02 05	Разпределение на налягането по крилото (надлъжно и напречно)	X	
082 01 02 06	Център на налягане	X	X
082 01 02 07	Форма на профила (проекция и разрез) и влиянието и върху подезната сила	X	X
082 01 02 08	Формула за подезната сила	X	X
082 01 02 09	Качество на крилото	X	X
082 01 03 00	Челно съпротивление	X	X
082 01 03 01	Профилно челно съпротивление	X	X
	- причини		
	- промяна в зависимост от скоростта		
	- начини за намаляване		
082 01 03 02	Индуктивно съпротивление	X	X
	- причини		
	- вихри		
	- промяна в зависимост от скоростта		
	- влияещи му конструктивни условия		
082 01 03 03	Челно съпротивление на крилото	X	X
082 01 04 00	Равновесие на силите и моментите	X	X
082 01 04 01	Двоици подезна сила/тегло и тяга/съпротивление	X	X
082 01 04 02	Необходимост от постигане на равновесие	X	X
082 01 04 03	Методи за постигане на равновесие	X	X
082 01 05 00	Устойчивост	X	X
082 01 05 01	Оси и равнини на въртене на ВС	X	X

082 01 05 02	Статична устойчивост	X	X
082 01 05 03	Динамична устойчивост	X	X
082 01 05 04	Влияние на конструктивните решения върху устойчивостта	X	X
082 01 05 05	Връзка между устойчивостта в различни равнини	X	X
082 01 05 06	Влияние на височината/скоростта върху устойчивостта	X	X
082 01 05 07	Демпфери на наклон и рискание	X	X
082 01 06 00	Срив на потока на лопатите	X	X
082 01 06 01	Ъгъл на атака	X	X
082 01 06 02	Граничен слой и причини за срив	X	X
082 01 06 03	Промени на подемната сила и съпротивлението в срив	X	X
082 01 06 04	Преместване на центъра на налягането	X	X
082 01 07 00	Трансзвукови ефекти при лопатите	X	X
082 01 07 01	Скокове на уплътнения	X	X
	- причини за появата им при дозвукови скорости		
	- влиянието им върху експлоатацията на вертолета		
082 01 08 00	Ограничения	X	X
082 01 08 01	Ограничения при маневриране и пориви на вятъра	X	X
082 01 09 00	Понижаване на характеристиките	X	X
082 01 09 01	Влошаване на характеристиките поради замърсяване на профила	X	
	- обледеняване		
	- дъжд		
	- модификации и състояние на тялото на ВС		
082 02 00 00	Аеродинамика на вертолета	X	X
082 02 01 00	Вертолет, характеристики и използвани термини	X	X
082 02 01 01	Сравнение с ВС с неподвижно крило и автожир	X	X

082 02 01 02	Равнина на въртене на носещия винт	X	X
082 02 01 03	Оси на въртене	X	X
082 02 01 04	Ос на вала на носещия винт	X	X
082 02 01 05	Равнина на въртене на краищата на лопатите	X	X
082 02 01 06	Диск на работното колело	X	X
082 02 01 07	Натоварване на диска	X	X
082 02 01 08	Натоварване на лопатите	X	X
082 02 02 00	Диаграма на силите и използвани термини	X	X
082 02 02 01	Ъглова стъпка	X	X
082 02 02 02	Въртящ се въздушен поток	X	X
082 02 02 03	Индуциран поток	X	X
082 02 02 04	Свързан с лопатата поток	X	X
082 02 02 05	Ъгъл на атака	X	X
082 02 02 06	Подемна сила на лопата	X	X
082 02 02 07	Съпротивление на лопата	X	X
082 02 02 08	Пълна сила на лопата	X	X
082 02 02 09	Тяга на носещия винт	X	X
082 02 02 10	Съпротивление на винта	X	X
082 02 02 11	Въртящ момент	X	X
082 02 02 12	Тегло	X	X
082 02 03 00	Равномерност на тягата по дължината на лопатата	X	X
082 02 03 01	Усукване на лопатата	X	X
082 02 03 02	Стеснение на лопатата	X	X
082 02 03 03	Ъгъл на конусност	X	X
082 02 03 04	Центробежна сила	X	X
082 02 03 05	Ограничение на честотата на въртене на носещия винт	X	X

082 02 03 06	Центробежни въртящи моменти	X	X
082 02 04 00	Органи за управление на вертолета	X	X
082 02 04 01	Лост за обща стъпка	X	X
	- променя общата стъпка		
	- връзка с тягата и съпротивлението на винта		
082 02 04 02	Циклична стъпка	X	X
	- променя цикличната стъпка		
	- височина на диска на носещия винт		
	- повдигане на винта от тягата		
082 02 04 03	Педали за завои	X	X
	- въртящ момент на тялото		
	- отнасяне на опашния винт		
	- наклон на опашния винт		
	- опашка с тунелен винт (фенестрон)		
	- тандемни винтове		
	- коаксиални винтове		
	- схема без опашен винт		
082 02 05 00	Свобода на движение на носещия винт	X	X
082 02 05 01	Флюгиране	X	X
	- флюгерен (вертикален) шарнир		
	- ъглова стъпка		
082 02 05 02	Вертикално движение на лопатите	X	X
	- вертикален шарнир		
	- разтоварване от напреженията на опън		
	- равновесие		
082 02 05 03	Движение на лопатите обратно на посоката на въртене	X	X

- хоризонтален шарнир
- демпфери
- период на движение
- център на масата на лопатата (запазване на ъгловия момент)
- ефект на изкривените връзки

082 02 06 00	Фазово закъснение и ъгъл на изпреварване	X	X
082 02 06 01	Цикъл на управление	X	X
082 02 06 02	Преместване на лоста за стъпката	X	X
082 02 06 03	Градиент на промяна на стъпката	X	X
082 02 06 04	Градиент на махане на лопатите	X	X
082 02 06 05	Резултантна височина на диска	X	X
082 02 06 06	Определение на фазовото закъснение	X	X
082 02 06 07	Определение на ъгъла на изпреварване	X	X
082 02 07 00	Вертикален полет	X	X
082 02 07 01	Излитане	X	X
082 02 07 02	Вертикално набиране на височина	X	X
082 02 07 03	Вертикално снижение	X	X
082 02 07 04	Висене извън зоната на ефекта от земята	X	X
082 02 07 05	Екранен ефект	X	X
082 02 07 06	Фактори, засягащи мекото кацане	X	X
082 02 07 08	Избягване на динамично развъртане	X	X
082 02 08 00	Сили в равновесие	X	X
082 02 08 01	При висене	X	X
082 02 08 02	В праволинеен хоризонтален полет	X	X
082 02 08 03	Влияние на центъра на маса	X	X

082 02 08 04	Влияние на наклона на вала на носещия винт	X	X
082 02 09 00	Теглителна сила на носещия винт	X	X
082 02 09 01	Влияние на хоризонтално въздушно обтичане върху индуцирания поток	X	X
082 02 09 02	Изменение на общия въздушен поток през диска при хоризонтален полет	X	X
082 02 09 03	Връзка между ъглова стъпка и ъгъл на атака	X	X
082 02 10 00	Потребната мощност на носещия винт	X	X
082 02 10 01	Диаграми на потребната мощност	X	X
082 02 10 02	Отклоняване на мощност - опашен винт и допълнително оборудване	X	
082 02 10 03	Промяна на мощностния профил на носещия винт при постъпателна скорост	X	X
082 02 10 04	Индуктивно съпротивление	X	X
082 02 10 05	Вредно съпротивление	X	X
082 02 10 06	Потребна мощност за опашния винт	X	X
082 02 10 07	Разполагаема мощност	X	X
082 02 11 00	Допълнителни аеродинамични сили при постъпателен полет	X	X
082 02 11 01	Преминаване от и във положение на висене	X	X
082 02 11 02	Симетрия и асиметрия на тягата на винта	X	X
082 02 11 03	Трептене на винта	X	X
082 02 11 04	Трептене на опашния винт и методи за отстраняване	X	X
082 02 11 05	Фактори, влияещи на максималната постъпателна скорост	X	X
	- проектните ограничения на лоста за циклична стъпка		
	- завъртане на въздушния поток		

- срив на въртящите се лопати
- признаци и излизане от срив
- свиваемост
- разделяне на въздушния поток
- срив със скокове на уплътнения

082 02 11 06	Завъртане на входящия въздушен поток	X	X
082 02 12 00	Фактори, влияещи на ограниченията на лоста за циклична стъпка	X	
082 02 12 01	Пълна маса	X	X
082 02 12 02	Височина, определена по плътност	X	X
082 02 12 03	Положение на центъра на масата	X	X
082 02 13 00	Мощност за изравняване	X	X
082 02 13 01	Реверс на тягата на насещия винт	X	X
082 02 13 02	Ефект върху височината на ВС	X	X
082 02 13 03	Увеличение на тягата на винта	X	X
082 02 13 04	Намаляване на съпротивлението на винта	X	X
082 02 13 05	Увеличаване на честотата на въртене на винта	X	X
082 02 13 06	Влияние на отрицателното ускорение	X	X
082 02 14 00	Управление на мощността (кръгов вихър)	X	X
082 02 14 01	Вихри по краищата на лопатите	X	X
082 02 14 02	Сравнение на индуцирания поток и външния поток	X	X
082 02 14 03	Развитие	X	X
082 02 14 04	Промяна в относителния поток по разпереност на лопатата	X	X
	- срив и турбуленции в коренното сечение		
082 02 15 00	Движения на лопатите	X	X

082 02 15 01	Честота на въртене на носещия винт и втвърдяване на лопатите	X	X
082 02 15 02	Влияние на насрещния вятър	X	X
082 02 15 03	Минимизиране на риска	X	X
082 02 16 00	Авторотация - вертикален полет	X	X
082 02 16 01	Низходящ поток	X	X
082 02 16 02	Ефективен поток	X	X
082 02 16 03	Релативен поток	X	X
082 02 16 04	Входящ поток и ъгъл	X	X
082 02 16 05	Сила на авторотация	X	X
082 02 16 06	Съпротивление на носещия винт	X	X
082 02 16 07	Влияние на масата и височината	X	X
082 02 16 08	Управление на честотата на въртене на носещия винт посредством лоста за общата стъпка	X	X
082 02 16 09	Устойчивост на честотата на въртене на носещия винт	X	X
082 02 17 00	Авторотация - постъпателен полет	X	X
082 02 17 01	Фактори, влияещи на ъгъла на входящия поток	X	X
082 02 17 02	Влияние на постъпателната скорост върху вертикалната скорост на снижение	X	X
082 02 17 03	Асиметрия на авторотиращия диск при постъпателен полет	X	X
082 02 17 04	Завои	X	X
082 02 17 05	Изравняване	X	X
	- увеличаване на честотата на въртене на носещия винт от движение от авторотация		
	- повишаване на тягата на носещия винт		

- намаляване на вертикалната скорост на снижение

082 02 17 06	Далечина и продължителност на авторотация	X	X
082 02 17 07	Кацане при авторотация	X	X
082 02 17 08	Височинно-скоростен диапазон	X	X
082 02 18 00	Устойчивост	X	X
082 02 18 01	Висене	X	X
082 02 18 02	Полет напред	X	X
082 02 18 03	Полет назад	X	X
082 02 18 04	Стабилизация	X	X
	- стабилизатори и влияние на центъра на масата		
	- жirosкопична стабилизираща система		
	- стабилизиращи пръти		
	- влияние на делтовидното окачване		
082 02 18 05	Влияние на употребата на лоста за стъпката върху височината при постъпателен полет	X	X
082 02 19 00	Управление на мощност	X	X
082 02 19 01	Люлееща се колонка на носещия винт	X	X
082 02 19 02	Автомат наклонител	X	X
082 02 19 03	Твърдо окачване на носещия винт	X	X
082 02 19 04	Влияние на устойчивостта	X	X
082 02 19 05	Влияние на статичното/динамичното развъртане	X	X
082 02 20 00	Необходима мощност - графики	X	X
082 02 20 01	Графика на необходимата/разполагаемата мощност	X	X
082 02 20 02	Скорост на максимален градиент на набиране на височина	X	X
082 02 20 03	Работа с ограничена мощност	X	X

082 02 20 04	Най-изгодна скорост за набор на височина	X	X
082 02 20 05	Максимална скорост	X	X
082 02 20 06	Далечина и продължителност на полета	X	X
082 02 20 07	Стъпка над максималната	X	X
082 02 20 08	Въртящ момент над максималния	X	X
082 02 20 09	Завои	X	X
082 02 20 10	Сравнение на вертолетите с бутални и турбинни двигатели	X	X
	- далечина и продължителност		
	- влияние на височината, определена по плътност		
	- влияние на теглото на ВС		

090		Вертолети		
Комуникации (свързки)		ATPL	CPL	IR
Обозначение		(4)	(5)	(6)
090 00 00 00	Комуникации	X	X	X
091 00 00 00	Комуникации по правилата за визуален полет	X	X	
091 01 00 00	Определения	X	X	
091 01 01 00	Смисъл и значение на свързаните определения	X	X	
091 01 02 00	Съкращения, използвани при ОВД	X	X	
091 01 03 00	Използвани групи от Q-кода при радиотелефонна връзка борд-земя	X	X	
091 01 04 00	Категории съобщения	X	X	
091 02 00 00	Общи работни процедури	X	X	
091 02 01 00	Предаване на букви	X	X	
091 02 02 00	Предаване на цифри (вкл. информация за ешелона)	X	X	
091 02 03 00	Предаване на време	X	X	

091 02 04 00	Техника на предаване	X	X
091 02 05 00	Стандартни думи и фрази (вкл. стандартна радиотелефонна фразеология)	X	X
091 02 06 00	Опознавателни знаци на авиационните станции, вкл. използване на позивни съкращения	X	X
091 02 07 00	Опознавателни знаци на ВС, вкл. използване на позивни съкращения	X	X
091 02 08 00	Прехвърляне на връзката	X	X
091 02 09 00	Процедури за проверка, вкл. скала на разбираемост	X	X
091 02 10 00	Изисквания за повторно четене и разбиране	X	X
091 02 11 00	Фразеология на радарните процедури	X	X
091 03 00 00	Определения, свързани с времето (метеорологичните условия) (ПВП)	X	X
091 03 01 00	Време на летището	X	X
091 03 02 00	Излъчване на информация за времето	X	X
091 04 00 00	Действия при загуба на връзка	X	X
091 05 00 00	Процедури при бедствия и спешни случаи	X	X
091 05 01 00	Бедствие (определение, честоти, прослушване на аварийните честоти, сигнали за бедствие, съобщения)	X	X
091 05 02 00	Спешни случаи (определение, честоти, сигнали, съобщения)	X	X
091 06 00 00	Общи принципи на разпространение на СВЧ и разпределение на честотите	X	X
092 00 00 00	Комуникации по правилата за инструментални полети	X	X
092 01 00 00	Определения	X	X
092 01 01 00	Смисъл и значение на свързаните определения	X	X

092 01 02 00	Съкращения, използвани при ОВД	X	X
092 01 03 00	Използвани групи от Q-кода при радиотелефонна връзка борд-земя	X	X
092 01 04 00	Категории съобщения	X	X
092 02 00 00	Общи работни процедури	X	X
092 02 01 00	Предаване на букви	X	X
092 02 02 00	Предаване на цифри (вкл. информация за ешелона)	X	X
092 02 03 00	Предаване на време	X	X
092 02 04 00	Техника на предаване	X	X
092 02 05 00	Стандартни думи и фрази (вкл. стандартна радиотелефонна фразеология)	X	X
092 02 06 00	Опознавателни знаци на авиационните станции, вкл. използване на позивни съкращения	X	X
092 02 07 00	Опознавателни знаци на ВС, вкл. използване на позивни съкращения	X	X
092 02 08 00	Прехвърляне на връзката	X	X
092 02 09 00	Процедури за проверка, вкл. скала на разбираемост, установяване на радиотелефонна връзка	X	X
092 02 10 00	Изисквания за повторно четене и разбиране	X	X
092 02 11 00	Фразеология на радарните процедури	X	X
092 02 12 00	Смяна на ешелон и докладване	X	X
092 03 00 00	Действия при загуба на връзка	X	X
092 04 00 00	Процедури при бедствия и спешни случаи	X	X
092 04 01 00	Процедури за медицинско обслужване	X	X
092 04 02 00	Бедствие (определение, честоти, прослушване на аварийните честоти, сигнали, съобщения)	X	X

092 04 03 00	Спешни случаи (определение, честоти, сигнали, съобщения)	X		X
092 05 00 00	Определения, свързани с времето (метеорологичните условия) (ППП)	X		X
092 05 01 00	Време на летището	X		X
092 05 02 00	Излъчване на информация за времето	X		X
092 06 00 00	Общи принципи на разпространение на СВЧ и разпределение на честотите	X		X
092 07 00 00	Морзов код	X	X	X

Приложение № 5 към чл. 30, ал. 2

Степените на познание за лицата от авиационния персонал по ТО на ВС са:

Степен 1. Основни познания по предмета

Степен 2. Общи теоретически познания по предмета и способност за прилагане на тези познания на практика

Степен 3. Детайлни теоретически познания по предмета и възможност да се съчетават и прилагат отделните елементи на познание по логически и изчерпателен начин

Модулно изложение

Квалификацията по предмети за всеки квалификационен клас или подквалификационен клас трябва да бъде в съответствие с таблицата. Приложимите предмети са означени с "X".

Мо- ду- ли	А или В1		А или В1		В2
	Самолет със:		Хеликоптер със:		
	турби-	бута-	турби-	бута-	авионикс

	нен(ни) двигател(и)	лен(ни) двигател(и)	нен(ни) двигател(и)	лен(ни) двигател(и)	
1	X	X	X	X	X
2	X	X	X	X	X
3	X	X	X	X	X
4	X	X	X	X	X
5	X	X	X	X	X
6	X	X	X	X	X
7	X	X	X	X	X
8	X	X	X	X	X
9	X	X	X	X	X
10	X	X	X	X	X
11	X	X			
12			X	X	
13					X
14					X
15	X		X		
16		X		X	
17	X	X			

Модули

1. Математика
2. Физика
3. Основи на електротехниката

4. Основи на електрониката
5. Дигитални технологии/електронни приборни системи
6. Материали и принадлежности
7. Техническо обслужване
8. Основи на аеродинамиката
9. Човешки фактор
10. [Закон](#) за гражданското въздухоплаване
11. Аеродинамика на самолета, конструкция и системи
12. Аеродинамика на вертолета, конструкция и системи
13. Аеродинамика на въздухоплавателното средство, конструкция и системи
14. Силови уредби
15. Газотурбинни двигатели
16. Бутални двигатели
17. Витла

		Степен за		
		A	B1	B2
1	Математика			
1.1	Аритметика	1	2	2
1.2	Алгебра			
	а) Пресмятане на прости алгебрични изрази, събиране, изваждане, умножение и деление, употреба на скоби, прости дробни числа	1	2	2
	б) Линейни уравнения и техните решения	-	1	1
	Степенни показатели и повдигане на степен, отрицателни и дробни степенни показатели			

	Двоична и други приложими бройни системи			
	Уравнения от първа и втора степен с едно неизвестно			
	Логаритми			
1.3	Геометрия			
	а) Прости геометрични фигури	-	1	1
	б) Графични изображения: видове графики и приложението им; графични криви на уравнения/функции	2	2	2
	в) Най-често употребявани термини: тригонометрични съотношения; приложение на равнинни тригонометрични и полярни координати	-	2	2
2	Физика			
2.1	Материалознание (хим. елементи, структура на атоми и молекули, агрегатно състояние на веществото)	1	1	1
2.2	Механика			
2.2.1	Статика (сили, моменти и двоици, вектори; център на тежестта; напрежения, деформации и еластичност: опън, натиск, срязване и усукване; твърди/течни/газообразни тела; налягане)	1	2	1
2.2.2	Кинематика (праволинейно дви- жение: равномерно праволинейно, равно ускорително; ротация: циркуляционни движения (центробежни и центростремителни сили);	1	2	1

	периодични движения: махови движения; вibrации, хармоники, резонанс; ускорение, технически предимства и КПД на механизмите)			
2.2.3	Динамика			
	а) Маса	1	2	1
	Сила, инерция, работа, енергия (потенциална, кинетична и абсолютна енергия), топлина, КПД			
	б) Момент на движението, съхранение на момента на движението; Тласък (сила на удара) Теория на жirosкопичното движение Триене: същност и следствия, коефициент на триене (съпротивление при търкаляне)	1	2	2
2.2.4	Динамика на флуидите (хидродинамика)			
	а) Специфично тегло и плътност	2	2	2
	б) Вискозитет, съпротивление, свойства на аеродинамичната обтекаемост Свойства, произтичащи от свиваемостта на флуидите Статическо, динамическо и пълно налягане: Теорема на Бернули, тръба на Вентури	1	2	1
2.3	Термодинамика			
	а) Температура: термометри и температурни скали (C°, F°, K°) Определение за топлина	2	2	2

	б) Топлотворна способност, специфична топлина	-	2	2
	Предаване на топлината: конвекция; излъчване; проводимост на телата;			
	Обемно разширение			
	I и II закон на термодинамиката			
	Газове: закони на идеалния газ; специфична топлина при постоянни обем и налягане; работа, извършвана от разширението на газа			
	Изотермично, адиабатно разширение и свиване, циклограми на двигателите (цикли на Карно), постоянен обем и постоянно налягане, охлаждащи и топлинни машини			
	Охлаждане при топене и изпаряване (латентна топлина), топлинна енергия, температура на запалване			
2.4	Оптика/светлина (същност на светлината, скорост; закони за отражение от плоски и сферични огледала, пречупване при преминаването през различни прозрачни вещества и лещи; фиброоптика)	-	2	2
2.5	Вълново движение и звук (механическа същност на вълновото движение, синусоидални вълни, резонансно явление,	-	2	2

	стоящи вълни; звукови вълни: скорост, източници на звука, интензитет, височина и честотна характеристика, доплеров ефект)			
3	Електричество			
3.1	Теория на електрона (структура и разпределение на електрически заряди сред: атоми, молекули, йони, химични съединения; молекулярна структура на електропроводници, полупроводници и изолатори)	1	1	1
3.2	Статическо електричество и прово- димост (статично електричество и разпределение на електростатични заряди; електростатични закони за привличането и отблъскването; единици за заряд, закон на Кулон; проводимост на електричество в твърди тела, течности, газове и вакуум)	1	2	2
3.3	Електротерминология (потенци- ална разлика, електродвижеща сила, напрежение, ток, съпротивление, електропроводимост, заряд, електропроводимост на тока, преминаване на електрони)	1	2	2
3.4	Генериране на електричество (получаване на електричество по следните методи: светлина, топлина, триене, налягане, химична активност, магнетизъм и движение)	1	1	1

3.5	Източници за постоянен ток (конструкция и основни химични процеси на: първични клетки, вторични клетки, оловно-кисели клетки, никел-кадмиеви клетки, други алкални клетки; елементи, свързани последователно и паралелно; вътрешно съпротивление и неговото влияние върху батерия; конструкции, материали и действие на термодвойките; действие на фотоклетка)	1	2	2
3.6	Вериги за постоянен ток (Закон на Ом, закони на Кирхоф за напрежението и тока; изчисления, използвайки горните закони, на намиране на съпротивление, напрежение и ток; значимост на вътрешното съпротивление на източник)	-	2	2
3.7	Съпротивление/Резистори			
	а) Съпротивление и въздействащи фактори	-	2	2
	Специфично съпротивление			
	Система за оцветяване на съпротивленията, стойности и допуски, номинални стойности, ватова мощност;			
	Резистори в последователно и паралелно включване			
	Пресмятане на общото съпротивление за последователно, паралелно и паралелно			

	последователно свързани съпротивления			
	Работа с потенциометри и реостати			
	Работа на Уитстонов мост			
	б) Положителен и отрицателен	-	1	1
	температурен коефициент на проводимост			
	Резистори с постоянна стойност, устойчивост,			
	допуски и ограничения, методика за			
	конструкцията			
	Резистори с променлива стойност,			
	термистори, резистори, зависещи от напрежението			
	Конструкция на потенциометри и реостати			
	Конструкция на Уитстонов мост			
3.8	Мощност (мощност, работа и енергия	-	2	2
	- кинетична и потенциална; разсейвана			
	мощност от резистор; формула за мощността;			
	изчисляване на мощността, работата и енергия)			
3.9	Капацитивност/Кондензатор	-	2	2
	(действие и функции на кондензатора;			
	фактори, влияещи върху капацитивната площ			
	на пластините, разстоянието между пластините,			
	броя на пластините, диелектрик и			
	диелектрична константа, работно напрежение,			
	степени на напрежение; видове кондензатори,			
	конструкция и функции; цветови кодове на			
	кондензаторите; изчисляване на капацитета			
	и напрежението в последователни и			
	паралелни вериги; експоненциално зареждане			

	на кондензатор, времекопстанти; проверка на кондензаторите)			
3.10	Магнетизъм			
	а) Теория на магнетизма	-	2	2
	Свойства на магнитното тяло			
	Реакция на магнита, зависеща от геомагнетизма			
	Намагнитване и размагнитване			
	Противомагнитна защита			
	Разновидност на типовете магнитни материали			
	Електромагнитни устройства и принципи на работа			
	Опростени правила за определяне: магнитно поле около проводник "под ток"			
	б) Магнитна движеща сила, сила	-	2	2
	на магнитното поле, индуктивност, проводимост, хистерезистна крива, хистерезис, точка на насищане, вихрови токове			
3.11	Индуктивност/Индуктори (закон	-	2	2
	на Фарадей; индуциране на напрежение в движещ се електропроводник в магнитно поле; принципи на индукцията; ефекти на следнамагнитено индуцирано напрежение: сила на магнитното поле, ниво на промяна на силовите линии, брой на навивките на проводника; взаимна индукция; ефект от нивото на			

промяната на първичен ток и взаимната
индукция върху индуцираното напрежение;
фактори, влияещи върху взаимната индукция:
брой на навивките в намотка, физичният
размер на намотката, магнитна проникваемост
на намотката, позиция на намотките, които
си влияят; закон на Ленц и правила за
определяне на полярността; обратна
електромагнитна сила, самоиндукция;
точка на насищане; най-честа употреба
на бобини

3.12	Постояннотокови двигатели/Теоретични основи на генераторите (основна теория на двигателите и генераторите; конструкция и роля на отделните компоненти в генератор на постоянен ток; експлоатация и фактори, влияещи върху големината и посоката на тока в генераторите на постоянен ток; експлоатация на и фактори, влияещи върху изходната мощност, въртящия момент, скоростта и посока на въртене на "С" двигателите; двигатели с последователно навити, накъсо съединени и смесени намотки; конструкция на стартер генератор)	-	2	2
3.13	Теоретични основи на променлив ток (синусоидална форма на вълната:	1	2	2

	фаза, период, честота, цикъл; моментна, средна, действаща, максимална стойност, полупериод, електрически величини и изчисляване на тези величини, във връзка с напрежението, електрическата проводимост и мощността; триъгълни/квadratни вълни; еднофазен/трифазен принцип)			
3.14	Съпротивителни (R), капацитивни (C) и индуктивни (L) вериги (фазово отношение на напрежението и тока в L, C и R вериги, паралелно, последователно и комбинирано; разсейване на мощност в L, C и R вериги; импеданс, фазов ъгъл, фактор на мощността и изчисления във веригата; изчисления на истинска мощност (пълната), пряка (пълна) мощност и реактивна мощност)	-	2	2
3.15	Трансформатори (принципи на конструкцията и работа на трансформатора; загуби в трансформатора и методи за избягването им; работа на трансформатора с товар и без товар; трансфер на мощност, ефективност, маркиране на полюсите; първичен и вторичен ток, напрежение, коефициент на превръщане, мощност, КПД; автотрансформатори)	-	2	2
3.16	Филтри (работа, приложение и употреба на следните филтри: нискочестотен,	-	1	1

	високочестотен, честотен обхват, стопиращ обхват)			
3.17	Променливотокови генератори (въртене на рамка в магнитно поле и форма на получената вълна; работа и конструкция на променливотокови генератори от тип с въртяща се арматура и от тип въртящо се поле; едно-, дву- и трифазни алтернатори; видове трифазни свързвания - звезда и триъгълник - приложение и предимства; изчисляване на линейни и фазови напрежения и токове; изчисляване на мощност в трифазна система; генератор с постоянен магнит)	-	2	2
3.18	Променливотокови двигатели (конструкция, принцип на работа и характеристики на: променливотокови синхронни и асинхронни двигатели, моно- или многофазни; методи за регулиране скоростта и посоката на въртене на двигателя; методи за получаване на въртящо се поле)	-	2	2
4	Електроника			
4.1	Полупроводници			
4.1.1	Диоди			
	а) Символи за означаване на диодите Свойства и характеристики на диодите	-	2	2

Последователно и паралелно
свързване на диодите
Основни характеристики и работа на
настроечните силициеви преобразуватели
(тиристорни), светлоизлъчващ диод,
светопроводим диод, варистор,
усилващи диоди

Функционална проверка на диодите.

б) Материали, електронна конфигурация, електрически свойства
типове материали с полупроводникова
проводимост "P" и "N": влияние на
примесите върху проводимостта,
основни и второстепенни преносители
"PN" връзка в полупроводник; усилване
на проводимостта през "PN" връзка без
въздействие, право и обратно
състояние на въздействие;
Параметри на диодите: точка на
обратно напрежение, максимална права
токопроводимост, температура, честота,
"отечки" на ток, разсейване на мощност
Работа и функции, изпълнявани от диодите
в следните вериги: изправители,
стабилизатори, стабилизиращи и изправящи
амплитудни усилватели, мостови усилватели,
напрежения на диод-диод и диод-триод

Детайлна работа и характеристики на следните устройства: настроечни силициеви преобразуватели (тиристори), светоизлъчващи диоди, диоди тип "Шотки", светопроводящи диоди, варикап, варистор, усилващи диоди, Ценеров диод

4.1.2

Транзистори

а) Символи за означаване на транзисторите - 1 2

Описание на компонентите и ориентировка

Характеристики и свойства на транзисторите

б) Конструкция и работа на "PNP" и "NPN" транзистори - - 2

Конфигурация на базата, колектора и емитера

Проверка на транзисторите

Основна оценка на други типове

транзистори и тяхната употреба

Приложение на транзисторите:

класове на усилване (А, В, С)

Опростени схеми на вериги, включващи:

отклонение, отключване, обратна връзка

и стабилизация

Принципи на многостепенните схеми:

каскади, девиаторни, осцилатори,

мултивибратори, "флип-флоп" вериги

4.1.3

Интегрални схеми

а) Описание на логически и линейни - 1 -

	схеми/процесорни усилватели			
	б) Описание на логически и линейни схеми	-	-	2
	Представяне на работата и функциите на операционен усилвател, приложен като: интегратор, разделител, следящ напрежението, компаратор;			
	Методи за свързване на операционни и усилвателни степени: съпротивителен капацитивен, индуктивен (трансформатор), индуктивен съпротивителен (IR), директен			
	Предимства и недостатъци на положителната и отрицателната обратна връзка			
4.2	Електронни платки	-	1	2
4.3	Сервомеханизми			
	а) Определения за: отворени и затворени системи, обратна връзка, следящи системи, аналогови датчици	-	1	-
	Принципи на работа и приложение на следните компоненти/характеристики за синхронизиращи системи: броячи, разграничители, преобразуватели на управлението и въртящия момент, индуктивни и капацитивни датчици			
	б) Определения за: отворени и затворени системи, следящи системи, сервомеханизми, аналогови датчици,	-	-	2

индикатори за "нулева стойност",
 заглъхване, обратна връзка, "мъртъв" обхват
 Конструкция, работа и приложение на
 следните компоненти/характеристики за
 синхронизиращи системи: броячи,
 разграничители, преобразуватели на
 преместването и въртящия момент,
 индуктивни и капацитивни датчици,
 синхронни датчици
 Дефекти по сервомеханизмите,
 реверсивно и синхронно следене, захват

5	Цифрова техника, електронноприборни системи			
5.1	Електронноприборни системи (обичайно разполагане на електронноприборните системи в кабината на ВС)	1	2	3
5.2	Цифрови системи (двоични, осмич- ни и шестнайсетични; аритметични операции в отделните системи и преминаване от една в друга и обратно)	-	1	2
5.3	Преобразуване на данни (аналогови - цифрови и обратно)	-	1	2
5.4	Бази данни	-	2	2
5.5	Логически схеми а) Идентификация на общите логи- чески входящи символи, таблици и еквивалентни вериги Приложения, използвани в самолетните	-	2	2

	системи, схематични диаграми			
	б) Интерпретация на логически диаграми	-	-	2
5.6	Основни компютърни конфигурации			
	а) Компютърна терминология (включваща бит, байт, софтуер, хардуер, CPU, IC и варианти на запомнящи компоненти като RAM, ROM, PROM) Компютърна технология (като приложение към авиационните системи)	1	2	-
	б) Компютърни терминологии; Работа, разположение и интерфейс на основните компоненти в един микрокомпютър, включително техните системи за асоциативен пренос на данни Информация, съдържаща се в едно- и многоадресни компютърни инструкции ("думи") Термини, свързани с компютърната памет Работа на най-често прилаганите запомнящи устройства Работа, предимства и недостатъци на различните системи за съхраняване на данни	-	-	2
5.7	Микропроцесори (изпълнявани функции и общ принцип на работа на микропроцесор; общ принцип на работа на отделните елементи на микропроцесора)	-	-	2
5.8	Интегрални схеми (работа и изпол-	-	-	2

	зване на кодиране и декодиране; функция на видовете кодиране; използване на средна, голяма и много голяма скала на интеграция)			
5.9	Мултиплексорни системи (съвместяване на информация, данни, канали и т.н.)	-	-	2
5.10	Фиброоптични системи за пренасяне на информация	-	1	2
5.11	Авиационни електронни екрани (дисплеи, принципи на работа със сходни типове дисплеи, използвани в съвременната авиация, включвайки катодно-лъчеви тръби, светлинни емитерни диоди и течно-кристални дисплеи)	-	2	2
5.12	Сензорни устройства за наличие на електростатично поле (специални мерки срещу риск от електростатично разреждане; специално боравене с чувствителни компоненти на електростатични разреждания)	1	2	2
5.13	Управление и контрол върху софтуера	-	2	2
5.14	Електромагнитност на средата/зоната, в която се извършва ТО (съвместимост, взаимодействие, радиационност, гръмотевична деятелност)	-	2	2
5.15	Общи данни за устройството на най-често употребяваните авиационни електронни (цифрови) системи и	-	2	2

свързаните с тях устройства за
вграден контрол: ACARS (система
за комуникация ARINC), ECAM
(централизиран електронен контрол на ВС),
EFIS (електронни пилотажно-приборни системи),
EICAS (системи за индикация на работата
на двигателите и предупреждение на екипажа),
FBW (Fly by Wire), FMS (автоматична система
за управление на полета), GPS, IRS
(инерциални системи), TCAS

Забележка. Различните производители могат да използват различна терминология за сходни системи.

6	Материали и принадлежности			
6.1	Авиационни материали - ферити			
	а) Характеристики, свойства и идентификация на най-използваните в авиацията стомани	1	2	1
	Термообработка и приложение на стоманите			
	б) Изпитание на феритните материали на твърдост, якост, умора и удар	-	1	1
6.2	Авиационни материали - неферитни			
	а) Характеристики, свойства и идентификация на най-използваните в авиацията неферитни материали	1	2	1
	Термообработка и приложение на неферитните материали			
	б) Изпитание на неферитните мате-	-	1	1

	риали на твърдост, якост, умора и удар			
6.3	Авиационни материали - композитни и неметали			
	а) Характеристики, свойства и идентификация на най-използваните в авиацията композитни и неметални материали, които са различни от дърво (материалите от дървесина, които се прилагат в авиостроенето)	1	2	2
	Слепващи и свързващи вещества			
	б) Дефектация на композитните материали	1	2	-
	Ремонт/поправка на композитните материали			
6.4	Корозия			
	а) Химическа същност на корозията; Образуване чрез: галваническа корозия; микробиологически причини; напрежение на материала	1	1	1
	б) Типове корозия и тяхната идентификация	2	3	2
	Причини за възникване на корозията			
	Типове материали, податливи на корозия			
6.5	Свързващи елементи			
6.5.1	Винтови резби (винтови номенклатури; форми на резбите, размери и допуски за стандартните резби, използвани в авиацията; мерене на винтовата резба)	2	2	2
6.5.2	Болтове, шпилки и винтове (видове болтове, спецификация, разпознаване и	2	2	2

	<p>маркиране на авиационните болтове, международни стандарти; гайки: самозаконстрящи се, анкерни, стандартни типове; машинни винтове - авиационни спецификации; шпилки: видове и използване, вкарване и отстраняване; самонавиващи се винтове, щифтове)</p>			
6.5.3	<p>Средства за законстряне (плоски и пружинни шайби, законстрящи пластини, разклонен щифт, самозаконстряща се гайка, бързо отпускащи скоби, ключове, въртяща се ключалка, шплентове)</p>	2	2	2
6.5.4	<p>Авиационни нитове (видове нитове: спецификация и идентификация, топлинна обработка)</p>	1	2	1
6.6	<p>Тръбопроводи и съединения</p> <p>а) Идентификация и типове авиа- ционни тръби и шлангове и техните съединения</p> <p>б) Стандартни съединения за тръбо- проводите на хидравлични, горивни, маслени, пневматични и въздушни авиационни системи</p>	2	2	2
		2	2	1
6.7	<p>Пружини (видове, материали, харак- теристики и приложение)</p>	-	2	1
6.8	<p>Лагери (предназначение, натоварва- ния, материали, конструкция; видове лагери и приложение)</p>	1	2	2
6.9	<p>Трансмисии (видове зъбни колела и</p>	1	2	2

	<p>тяхното приложение; предавателно число, редуктор, мултипликатор, задвижващи и задвижвани зъбни колела, паразитни зъбни колела, модели на зацепване; ремъци и шайби, вериги)</p>			
6.10	<p>Въжета от управлението на ВС (видове въжета; крайници, обтегачи, компенсатори; ролки и елементи от кабелната система; въжета, работещи на опън и натиск)</p>	1	2	1
6.11	<p>Електрически проводници и съединители (видове кабели, конструкция и характеристики; кабели за високо напрежение и коаксиални кабели; щепселни съединения)</p>	1	2	2
7	Техническо обслужване			
7.1	<p>Изисквания за безопасност при работа по ВС и в работните помещения (предпазни мерки при работа с взривоопасни и пожароопасни газове и химикали и с електричество; предприемане на правилни действия при възникване на инциденти)</p>	3	3	3
7.2	<p>Задължителни изисквания (процедури/практики) при работа в работните помещения/работилници (съхранение на инструментите, контрол; размери, допуски и толеранси, стандарти на</p>	3	3	3

	работа; калибриране на инструментите и оборудването, калибровъчни стандарти)			
7.3	Работни инструменти (за ръчно ползване, с електро- и машинно задвижване, за прецизни измервания, за смазване, проверочна апаратура)	3	3	3
7.4	Проверочна апаратура за стандартното приборно оборудване на ВС (функциониране и ползване)	-	2	2
7.5	Технологични чертежи, диаграми и стандарти (видове, символи, размери, допуски, проекции; разчитане на легенди на чертежи; работа с микрофилми и компютърни изображения; спецификация на Американската асоциация за въздушен транспорт ATA 100; авиационни и други приложими стандарти ISO, AN, MS, NAS, MIL; фидерни схеми и схематични диаграми)	1	2	2
7.6	Допуски и сглобки (размери на свредла за отвори на болтове, класове допуски; системи на допуски и сглобки; избиране на допуски и сглобки за ВС и авиационни двигатели; граници на наклони, усуквания и износване)	1	2	1
7.7	Електрически проводници и съединители (механично съединяване и инструменти; коаксиални кабели:	1	2	2

	изпитания и взимане на мерки при инсталация;			
	защита на кабели: бандажи, шлаухи)			
7.8	Нитоване (нитовани съединения, разстояние и стъпка между нитовете; използвани инструменти за нитоване)	1	2	-
7.9	Тръбопроводи и шлангове (провер- ка и тестване; поставяне и закрепване)	1	2	-
7.10	Пружини (проверка и тестване)	1	2	-
7.11	Лагери (изпитване, почистване и проверка; смазване; дефекти и причини за тяхната поява)	1	2	-
7.12	Трансмисии (проверка на зъбни ко- лела; проверка на ремъци и шайби; проверка на вериги)	1	2	-
7.13	Въжета от управлението на ВС (обработка на накрайници, проверка и изпитване)	1	2	-
7.14	Шлосерски дейности (познания, свър- зани с обработката/изработката на детайли от ламарина и други метални листове/плоскости)	-	2	-
7.15	Електро- и кислородни заваръчни дейности, запойки и слепване			
	а) Методи на запояване, контрол на спойките	-	2	2
	б) Методи за електро- и кислородни заварки	-	2	-
	Контрол на заварките			

	Методи за залепване и контрол на слепващите връзки			
7.16	Тегло и центровка на ВС			
	а) Център на тежестта/пресмятане на ограниченията: прилагане на съответстващите документи (центровъчни графици, таблици и т.н).	-	2	2
	б) Подготовка на ВС за измерване на теглото Измерване на теглото	-	2	-
7.17	Обслужване и съхранение на ВС (рулиране/буксиране и свързаните с това предпазни мерки; повдигане на ВС с крикове, заглушаване, подсигуряване; методи за съхранение; процедури за зареждане с гориво и претакане; процедури за противообледеняване; наземно осигуряване на електричество, хидравлика и пневматика; влияние на околната среда върху съхранението на ВС и тяхната експлоатация)	2	2	2
7.18	Технологии за разглобяване, проверка/контрол/ремонт и сглобяване			
	а) Типове на дефектите и технологии за огледни операции Отстраняване на корозия, оценка и мерки за предотвратяването и	2	3	2

	б) Общи методи за ремонт, ръководство по текущ ремонт на планера; програми за ТО, свързани с наработката, амортизацията и корозионното състояние на ВС	-	2	-
	в) Технологии за неразрушаващ контрол, включващи методиките: капиллярно-проникваща; радиография; вихротоков контрол; ултразвуков контрол и бороскопия	-	2	1
	г) Технологии за разглобяване и сглобяване	2	2	2
	д) Технологии за дефектация	-	2	2
7.19	Особени случаи в полет			
	а) Работи, изпълнявани след удар от мълния и проникващо ВЧ облъчване	2	2	2
	б) Работи, изпълнявани след особени случаи в полет, като грубо кацане и полет в турбулентна атмосфера	2	2	-
7.20	Процедури за ТО (планиране на ТО; процедури за извършване на модификации; процедури за съхранение; процедури за удостоверяване на ТО и допускане до експлоатация)	1	2	2
8.	Основи на аеродинамиката			
8.1	Физически свойства на атмосферата (международна стандартна атмосфера ICA, използването и в аеродинамиката)	1	2	2

8.2	<p>Аеродинамика (обтичане на тяло; граничен слой, ламинарно и турбулентно обтичане, свободен поток; подобие; обтичане на горна и долна повърхнина, вихри, точка на заприщване; хорда, средна аеродинамична хорда, профилно/челно съпротивление, индуктивно съпротивление, център на налягането, ъгъл на атака, степен на грапавост, форма на крилото, удължение на крилото; тяга, тегло, резултантна на аеродинамичните сили; генериране на подъемна сила: ъгъл на атака, коэффициент на подъемна сила C_u, коэффициент на съпротивление C_x, поляри, срыв; замърсяване на аеродинамичния профил със сняг и лед)</p>	1	2	2
8.3	<p>Динамика на полета (връзка между подъемна сила, тегло, тяга и съпротивление; качество; статично устойчив полет, характеристики; претоварване, височинно скоростен диапазон и конструктивни ограничения; методи за увеличаване на подъемната сила)</p>	1	2	2
8.4	<p>Устойчивост и управляемост (надлъжна, напречна и попътна устойчивост - активна и пасивна)</p>	1	2	2
9.	<p>Човешки фактор</p>			

9.1	Общи изисквания	1	2	2
9.2	Човешки възможности и ограничения	1	2	2
9.3	Социална психология	1	1	1
9.4	Фактори, въздействащи върху човешките възможности	2	2	2
9.5	Физически особености на заобикалящата среда	1	1	1
9.6	Задания (наряди) за изпълнение	1	1	1
9.7	Комуникиране (между отделните звена в системата за ТО)	2	2	2
9.8	Човешки грешки (видове, фактори, предотвратяване)	1	2	2
9.9	Рискови фактори на работната площадка	1	2	2
10.	Нормативна уредба			
10.1	Правна уредба (изисквания на ICAO, JAA, JAR, Авиационни власти)	1	1	1
10.2	Състав, удостоверяващ ТО	2	2	2
10.3	Лицензирани Организации за ТО	2	2	2
10.4	Търговски полети			
	а) Общи изисквания	1	1	1
	Свидетелство на Авиационния оператор;			
	Отговорности на оператора;			
	Бордна документация;			
	Надписи по ВС			
	б) Подраздел "ТО"	2	2	2
	Отговорности при ТО			

	Управление на ТО			
	Програма за ТО на ВС			
	Полетен борден дневник (дневник за полетните параметри)			
	Технически записи и Технически борден дневник			
	Доклади за инциденти/събития			
10.5	Сертифициране на ВС			
	а) Общи изисквания	-	1	1
	Норми за ЛГ за сертификация:			
	Типова сертификация			
	Допълнително типово удостоверение			
	Одобрени организации за конструиране и производство			
	б) Документация	-	2	2
	Удостоверение за ЛГ			
	Удостоверение за регистрация;			
	Сертификат за шум			
	Циркулярен бюлетин (протокол за масата и центровката)			
10.6	Нормативна база за ТО на ВС	2	2	2
10.7	Прилагане на националното и международното право: (ако не е заменено от изискванията на JAA)			
	а) Програма за ТО, Форми на ТО; MMEL, MEL	1	2	2
	Списък на отложените дефекти;			

Директиви за ЛГ

Експлоатационни бюлетини, експлоатационна информация от производителя (Организацията, отговорна за типа Авиационен продукт);

Модификации/доработки и КВР (ПРТО)

Документация за ТО: инструкции/технологии по ТО, текущ ремонт на планера, каталози на детайлите и т.н.

б) Поддържане на ЛГ

- 1 1

Техническо облитане

ETOPS, изисквания по отношение на ТО и ПДО

Експлоатация при всякакви метеорологични условия, експлоатация по Категория 2/3 и изискванията на MEL

11.1 Динамика на полета

11.1.1 Аеродинамика и управление на ВС

1 2 -

(работа и ефективност на органите за управление по курс/крен/тангаж; елерони и килватери; клапи, предкрилки, процепни предкрилки, зависващи елерони, интерцептори и елерон-интерцептори; тримери, сервокомпенсатори, аеродинамична компенсация на управлението; турболизатори, въздушни спирачки и средства срещу зависване на управлението; теглови и аеродинамичен баланс на центровката)

11.1.2	<p>Полети при високи скорости</p> <p>(скорост на звука, до- и свръхзвукови скорости, преминаване на звуковата бариера, число на Мах и критично число на Мах, скок на уплътнение, аеродинамическо загряване и фактори, влияещи върху потока, постъпващ във въздухозаборниците на двигателите)</p>	1	2	-
11.2	<p>Конструкции на ВС - Общи концепции</p> <p>а) Изисквания за ЛГ по отношение якост</p> <p>Класификация на конструктивните елементи: основни (първостепенни), неосновни (второстепенни) и спомагателни (третостепенни)</p> <p>Концепции за: устойчивост на грешки; АСС; допуски на издръжливост;</p> <p>Системи за зонирание и позициониране</p> <p>Натиск, опън, изкълчване, специфичен натиск, срязване, усукване, напрежение, линейно напрежение, умора на материала</p> <p>Дренажиране и вентилация (суфлиране)</p> <p>Монтажни изисквания за системите на ВС</p> <p>Противогръмотевична защита</p> <p>б) Методи за конструиране на:</p> <p>монококова обшивка; челни обтекаеми елементи; стрингери; надлъжници;</p> <p>хермопояси; пояси; усилващи елементи;</p> <p>подкоси; свързващи елементи; греди;</p>	2	2	-
		1	2	-

	<p>подови конструкции; усилване; методи на свързване на обшивката със силовия набор, антикорозионна защита; окачване на крила, опашни плоскости и двигатели</p> <p>Технологии за сглобка на конструктивните елементи чрез:</p> <p>нитоване, с болтове; запояване</p> <p>Методи за защита на повърхностите като: хромиране; анодиране;</p> <p>лакобояджийско покритие</p> <p>Почистване/измиване на повърхностите</p> <p>Симетрия на конструкцията на ВС:</p> <p>монтажни изисквания и нивелировка</p>			
11.3	Конструкция на планера - самолети			
11.3.1	<p>Фюзелаж/тяло (ATA 52/53/56 конструкция и херметичност; закрепване на крило, стабилизатор, пилон и колесник;</p> <p>поставяне на седалки и системи за товарене на карго; врати: конструкция, механизми, работа и средства за обезопасяване;</p> <p>прозорци в кабината и в салона и механизми)</p>	1	2	-
11.3.2	<p>Крило (ATA 57 конструкция, съхранение на горивото, закрепване на колесник, органи за управление и механизация)</p>	1	2	-
11.3.3	<p>Стабилизатори (ATA 55 конструкция, закрепване)</p>	1	2	-
11.3.4	<p>Управляващи плоскости (ATA 55/57</p>	1	2	-

	конструкция и закрепване; балансиране - масово и аеродинамично)			
11.3.5	Гондоли/Пилони (АТА 54 конструкция, противопожарни стени, монтиране на двигател)	1	2	-
11.4	Кондициониране на въздуха и надув в кабините (АТА 21)			
11.4.1	Отбор на въздух (източници - двигател, СЕА и наземно средство)	1	2	-
11.4.2	Кондициониране (система за кондициониране; турбохладилници; система за разпространяване; система за контрол на дебита, температурата и влажността)	1	3	-
11.4.3	Надув (системи за надув; контролиране и индикации, контролери на кабинното налягане)	1	3	-
11.4.4	Средства за безопасност (кислородни системи, противодимни маски и т.н.) и предупредителни средства (надписи, сирени и т.н.)	1	3	-
11.5	Системи за авиационно оборудване			
11.5.1	Приборно оборудване (АТА 31 тръба на Пито: висотомери, скоростомери, вариометър; жirosкопични: авиохоризонт, завой и плъзгане, координатор на завоя и др.; компас; показатели на ъгъл на атака, система за предупреждение за срив; други системи за индикация)	1	2	-
11.5.2	Авионикс (АТА 22/23/34 - автопи-	1	1	-

	лоти, комуникации, навигация)			
11.6	Електрическо оборудване (ATA 24 разполагане на акумулатори и работа; генератори за постоянен ток; генератори за променлив ток; аварийни системи; регулиране на напрежението; инвертори, трансформатори; защита от претоварване, външно/наземно захранване с електричество)	1	3	-
11.7	Обзавеждане (ATA 25)			
	а) Изисквания за АСО	2	2	-
	Седалки, раменни и поясни колани			
	б) Разположение на кабините	1	1	-
	Разположение на КБО			
	Монтаж на КБО			
	Оборудване за развлечение и почивка			
	Кухненско оборудване			
	Оборудване за затоварване и швартовка на карго			
	Трапове (бордни стълби)			
11.8	Противопожарни средства (ППС) на ВС (ATA 26 детектори на пожар и дим, система за предупреждаване; система за изгасване на пожар; тестване на противопожарната система)	1	3	-
11.9	Управление (ATA 27 първостепенни органи за управление: елерони, кормило за височина, вертикално кормило, спойлер;	1	3	-

тримиране; активни разтоварващи и балансиращи системи; средства за повишаване на подезната сила; средства за срич на подезната сила, въздушни спиращки; работа на системата за управление: ръчна, хидравлична, пневматична, електрическа; създаване на изкуствено чувство в пилота за натоварване, демпфер на поътни колебания "yaw damper", тримиране по число "М", ограничители на вертикалното кормило, застопоряване на кормилата на земя; система за предпазване от срич на ВС)

11.10	Горивни системи (ATA 28 разположение на системата; резервоари; система за подхранване с гориво; вентилация, дренажиране, аварийно изхвърляне на гориво; прехвърляне и кръстосано подхранване на гориво, предупреждения и индикации, зареждане и претакане; система за надлъжно балансиране)	1	3	-
11.11	Хидросистеми (ATA 29 разположение на системата, използвани флуиди, хидравлични резервоари и акумулатори; създаване на налягане: електрическо, механично, пневматично; аварийна система за създаване на налягане; контрол на налягането; разпределение на енергията;	1	3	-

	системи за индикации и предупреждение; връзка с други системи)			
11.12	Противообледенителна (противо- дъждовна) защита (ATA 30 образуване на лед, класификация и откриване; противообледенителни системи: електрически, горещ въздух и химически; системи за отстраняване на лед: електрически, пневматични и химически; средства за почистване на стъклата от вода при дъжд; загряване на дренажни отвори и средствата за взимане на информация за температурата и налягането на въздушния поток)	1	3	-
11.13	Колесник (ATA 32 конструкция, абсорбиращ щок; система за спускане и прибиране на колесника: нормална и аварийна; индикации и предупреждение; колела, спирачки, система за предотвратяване на плъзгане, автоматично спиране)	2	3	-
11.14	Светлини (ATA 33 - външни: навигационни, за кацане, за рулиране; вътрешни: в салона, в пилотската кабина, карго; аварийни)	2	3	-
11.15	Кислородно оборудване (ATA 35 разположение: в салона, в пилотската кабина; източници, съхранение, зареждане и разпределение; регулиране на хранването; индикации и предупреждение)	1	3	-

11.16	Пневмо- и вакуумни системи (АТА 36 разположение на системата; източници: двигатели/СЕА, компресори, резервоари, наземно хранване; контрол на налягането; разпределение; индикации и предупреждение; връзка с други системи)	1	3	-
11.17	Вода/отпадъци (АТА 36 - тоалетни, умивалници, места за отпадъци; възникване на корозия)	2	3	-
11.18	Бордови системи за контрол на техническото състояние на ВС (АТА 45 централизирани компютри за ТО; система за качване на данни; електронна библиотека; разпечатване; наблюдаване и следене на конструкцията)	1	2	-
12.	Аеродинамика, конструкция и системи на вертолети			
12.1	Динамика на полета - Аеродинами- ка на носещ винт (терминология; прецесия; реакция на въртящия момент и управление; разсиметрия на подъемната сила; кориолисов ефект и компенсация; авторотация; ефект от земята)	1	2	-
12.2	Системи за управление (управление на цикъла на стъпката, общо управление на стъпката; управление по курс: компенсация на реактивния момент, опашен винт; колонка на носещия винт:	2	3	-

	<p>конструкция и характеристика; демпфери:</p> <p>работа и конструкция; лопати на винт:</p> <p>конструкция на носец и опашен винт,</p> <p>лопати и монтаж; тримиране, фиксирани</p> <p>и подвижни стабилизатори; системи за</p> <p>управление: ръчна, хидравлична,</p> <p>електрическа и "fly by wire"; имитация</p> <p>на натоварване в органите за управление;</p> <p>балансиране и регулиране)</p>			
12.3	<p>Съкonusност на лопатите и вибро-</p> <p>анализ на винта (вкарване на лопатите</p> <p>в конус; статично и динамично балансиране;</p> <p>видове вибрации, методи за намаляване</p> <p>на вибрациите; земен резонанс)</p>	1	3	-
12.4	<p>Трансмисии (основни и опашни ре-</p> <p>дуктори, трансмисионни валове, спирачки)</p>	1	3	-
12.5	<p>Конструкция на планьора</p> <p>а) Изисквания за здравината на</p> <p>конструкцията по отношение на ЛГ;</p> <p>Класификация на конструктивните елементи:</p> <p>основни (първични); неосновни (вторични);</p> <p>спомагателни (третостепенни)</p> <p>Концепции за: устойчивост на грешки;</p> <p>АСС; допуски на издръжливост;</p> <p>Системи за зонална и диспечерска идентификация</p> <p>Натиск, опън, изкълчване, специфичен натиск,</p> <p>срязване, усукване, напрежение, линейно</p>	2	2	-

напрежение, умора на материала

Дренажиране и вентилация (суфлиране)

Монтажни изисквания за системите на ВС

Противогръмотевична защита.

б) Методи за конструиране на:

1 2 -

монококова обшивка; челни обтекаеми елементи;

стрингери; надлъжници; хермопояси; пояси;

усилващи елементи; подкоси; свързващи елементи;

греди; подови конструкции; усилване; методи

на свързване на обшивката със силовия набор

и антикорозионна защита

Окачване на опашната греда,

стабилизатора и шасито

Монтаж на седалките

Врати (створки): конструкция, механизми;

работа и обезопасяване;

Конструкция на прозорците и челните стъкла

Горивни резервоари

Противопожарни прегради

Окачване на двигателите

Технологии за сглобяване:

нитоване; с болтове; запояване

Методи за защита на повърхностите, като:

хромиране; анодиране; лакобояджийско покритие

Почистване/измиване на повърхностите

Симетрия на конструкцията на ВС:

монтажни изисквания и нивелировка

12.6	Системи за кондициониране на въздуха (ATA 21)			
12.6.1	Отбор на въздух	1	2	-
12.6.2	Кондициониране	1	3	-
12.7	Системи за авиационно оборудване			
12.7.1	Приборно оборудване (ATA 31 - висотомери, скоростомери, авиохоризонти и др.; система за отчитане на вибрациите "HUMS")	1	2	-
12.7.2	Навигационно оборудване (ATA 22/23/34 - автопилоти, комуникации, навигация)	1	1	-
12.8	Електрическо оборудване (ATA 24)	1	3	-
12.9	Обзавеждане			
	а) Изисквания за АСО	2	2	-
	Седалки, раменни и поясни колани; Системи за външно окачване на товара			
	б) Системи за аварийно приводняване; Разположение на кабините, швартовка на кargo Разположение на оборудването КБО	1	1	-
12.10	ППС (ATA 26)	1	3	-
12.11	Горивни системи (ATA 28)	1	3	-
12.12	Хидросистеми (ATA 29)	1	3	-
12.13	Противообледенителна (противо- дъждовна) защита (ATA 30)	1	3	-
12.14	Устройства за приземяване и/или рулиране (ATA 32)	2	3	-
12.15	Светлини (ATA 33 - външно, вътрешно, аварийно)	2	3	-

12.16	Пневмо- и вакуумни системи (ATA 36)	1	3	-
13.	Аеродинамика, конструкция и системи на ВС			
13.1	Динамика на полета			
	а) Аеродинамика и управление на самолета	-	-	1
	Работа и ефективност на управлението по:			
	- наклон "крен": елерони и интерцептори			
	- надлъжна ос "тангаж": кормила за височина, стабилизатори; отклоняеми и елеваторни стабилизатори;			
	- курс: ограничения на кормилото за направление			
	Управление на елерони, килватери;			
	Механизация на крилото: слотове; предкрилки; задкрилки			
	Механизация за увеличаване на индуктивното съпротивление: интерцептори; гасители на подемната сила; въздушни спирачки			
	Работа и ефективност на тримерите, сервокомпенсаторите, пластинчатите елерони			
	б) Полети при високи скорости	-	-	1
	Скорост на звука, полети при до/свръхзвукови скорости и преминаване на звуковата бариера			
	Число на Мах, критично число на Мах			
	в) Аеродинамика на НВ	-	-	1
	Терминология			
	Действие и ефективност на управлението			

	на цикличната, общата стъпка и попътната управляемост			
13.2	Конструкции на ВС - Общи концепции			
	а) Основни (класически) конструк- тивни схеми	-	-	1
	б) Системи за зонирание и позицио- ниране	-	-	2
	Замасяване			
	Противогръмотевична защита.			
13.3	Автоматично управление на полета (ATA 22 основи на автоматичното управление на полета, включващо принципи на работа и съвременна терминология; обработване на командните сигнали; режими на работа: канални за надлъжно, напречно и попътно управление; демпфери на попътните колебания "Yaw dampers"; система за увеличаване на устойчивостта при вертолетите; автоматично тримиране; връзка между автопилота и навигационните системи; автоматична тяга; автоматична система за кацане)	-	-	3
13.4	Комуникационно/Навигационно оборудване (ATA 23/34 разпространение на радиовълни, антени, комуникация, приемници, предаватели; принципи на работа на следните системи: комуникации по УКВ (VHF), комуникации по КВ (HF), аудио, предаватели	-	-	3

за разположение на ВС при авария "ELT";
 устройства за записване на разговорите в
 пилотската кабина "CVR", VOR, автоматичен
 радиокompас "ADF", автоматично оборудване
 за кацане "ILS"; микровълнова система за
 кацане "MLS"; директорна система; оборудване
 за мерене на разстояние "DME"; ниско
 честотна и хиперболична навигация
 "VLF/Omega"; доплерова навигация;
 зонална навигация "RNAV", автоматични системи
 за управление на полета "FMS"; сателитни
 системи за позициониране "GPS", "GNSS";
 инерционни навигационни системи; транспондери,
 вторични радары; система за предупреждаване
 за сблъсък във въздуха "TCAS"; метеорологичен
 радар; радиовисотомер; система за комуникация
 чрез предаване на данни "ARINC")

13.5	Електрическо оборудване (ATA 24 разполагане на акумулатори и работа; генератори за постоянен ток; генератори за променлив ток; аварийни системи; регулиране на напрежението; инвертори, трансформатори; защита от претоварване, външно/наземно захранване с електричество)	-	-	3
13.6	Обзавеждане (ATA 25 аварийно електронно оборудване и за развлечение на пътниците)	-	-	3
13.7	Управление (ATA 27)			

	а) Основно управление: елерони;	-	-	1
	кормило за височина; кормило за			
	направление; пластинчати елерони			
	Управление на тримерите			
	Директно управление (без помощта на хидроусилватели)			
	Механизация			
	Интерцептори, въздушни спирачки;			
	Системи за задействане на управляващите плоскости:			
	ръчни (с тягови и въжени проводки);			
	хидравлични; пневматични			
	Затоварващи механизми на органите за			
	управление, Мах-тример (механизъм за			
	промяна на отклонението на управляващите			
	плоскости в зависимост от въздушната скорост			
	при еднакво отклонение на органите за			
	управление в кабината), ограничители на			
	вертикалното кормило, застопоряващи			
	(стоянъчни) механизми			
	Защитни системи срещу срив на подъемната сила			
	(срещу недопустим ъгъл на атака)			
	б) Работа на системите за управление:	-	-	2
	електрическа "Fly by Wire"			
13.8	Системи за приборно оборудване	-	-	2
	(АТА 31 класификация; атмосфера;			
	терминология; устройства и системи за			
	измерване на налягането; тръба на Пито;			
	висотомери; вариометри; показатели на скоростта;			

	<p>махметри; системи за предупреждение за сближаване със земята "GPWS"; компютри, съдържащи данни за полета, системи с пневматични прибори; уреди за директно отчитане на налягане и температура; система за индикация на температурата; система за индикация на количеството на гориво; принцип на жirosкопа; изкуствен хоризонт; показатели на плъзгане; жirosкопична индикация на курса; компаси; устройства за записване на полетните данни "FDR"; електронни пилотажно-приборни системи "EFIS"; система за предупреждаване в пилотската кабина; система за предупреждаване за срив и система за индикация на ъгъла на атака; измерване на вибрации и индикация)</p>			
13.9	Светлини (ATA 33 - външни: навигационни, за кацане, за рулиране; вътрешни: в салона, в пилотската кабина, карго; аварийни)	-	-	3
13.10	Бордови системи за контрол на техническото състояние на ВС (ATA 45 централизирани компютри за ТО; система за качване на данни; електронна библиотека; разпечатване; наблюдаване и следене на конструкцията)	-	-	2
14	Силови уредби			
14.1	Турбинни двигатели			
	а) конструктивни схеми и работа на	-	-	1

	турбореактивните, турбовентилаторните, турбовалните и турбовитловите двигатели			
	б) електронни системи за управление работата на двигателите и системи за измерване на горивото FADEC)	-	-	2
14.2	Системи/прибори, отчитащи работата на двигателите (системи за измерване на температурата на изходящите газове и температурата в междинните степени на турбината; измерване на оборотите на двигателя; индикация на теглителната сила: степен на повишаване на налягането, степен на разширение в турбината, налягане в реактивна тръба; температура и налягане на маслото; дебит, температура и налягане на горивото; колекторно налягане; въртящ момент; обороти на витло)	-	-	2
15	Газотурбинни двигатели			
15.1	Теория на газотурбинните двигатели (потенциална енергия, кинетична енергия, закони на Нютон, цикъл на Брайтон; взаимовръзка между сила, работа, мощност, енергия, скорост и ускорение; конструктивни схеми и работа на турбореактивни, турбовентилаторни, турбовални и турбовитлови двигатели)	1	2	-
15.2	Характеристики на двигателите (пълна теглителна сила, ефективна теглителна сила,	-	2	-

	<p>реверсивна теглителна сила, разпределение на теглителната сила, мощност на тягата в конски сили, еквивалентна мощност на вала в конски сили, специфичен разход на гориво; коефициенти на полезно действие; степен на двуконтурност, степен на сгъстяване; налягане, температура и скорост на газовия поток; дроселна характеристика, скоростна и височинна характеристика, високи летища и висока температура на околния въздух, ограничения)</p>			
15.3	<p>Входни устройства (ефекти от различни конфигурации на входните устройства; защита от образуване на лед)</p>	2	2	-
15.4	<p>Компресори (осеви и центробежни компресори; конструктивни особености и принципи на работа, приложение; балансиране на лопати от вентилатора; работа; причини за възникване на нестабилни режими - срыв на потока, помпаж и ефекти от това; методи за контролиране на въздушния поток в компресорите: изпускателни клапани, входни направляващи апарати с променлива стъпка; направляващи апарати; степен на повишаване на налягането в компресора)</p>	1	2	-
15.5	<p>Горивни камери (конструктивни схеми и особености, принципи на работа)</p>	1	2	-
15.6	<p>Турбинна секция (работа и характеристики на различни видове лопатни турбини;</p>	2	2	-

	закрепване на лопатата към диска; соплови апарати; причини за възникване на напрежения от натиск и опън в лопатките на турбината и ефекти от това)			
15.7	Изпускателни системи (сопла) (конструктивни схеми и особености и принципи на работа; сопла със стесняващи се, разширяващи се и с регулируемо сечение, способи за намаляване на шума; устройства за обръщане на теглителната сила "реверс")	1	2	-
15.8	Лагери и уплътнения (семеринги) (конструктивни схеми и особености и принципи на работа)	-	2	-
15.9	Горивосмазочни материали (свойства и спецификации; добавки към горивото; предпазни мерки за безопасност)	1	2	-
15.10	Смазочни (маслени) системи (работа на системата и компоненти)	1	2	-
15.11	Горивни системи (работа на систе- мата за регулиране на подаването на гориво, включително и електронна система FADEC; елементи от горивната система)	1	2	-
15.12	Системи за отбор на въздух (прин- цип на работа на системата за отбор на въздух и системата за противообледеняване, включително и вътрешно охлаждане, уплътняване и подхранване на външни въздушни системи)	1	2	-
15.13	Системи за запуск (работа на сис-	1	2	-

	темите за запуск на двигателите и компоненти от тези системи; запалителна система и компоненти; изисквания за безопасност при ТО)			
15.14	Системи/прибори, отчитащи параметрите на двигателите (температура на изходящите газове, температура в междинните степени от турбината; индикация на теглителната сила: степен на повишаване на налягането, степен на разширение в турбината, налягане в реактивна тръба; температура и налягане на маслото, налягане и дебит на горивото; обороти на двигателя; измерване на вибрациите и индикация; въртящ момент; мощност)	1	2	-
15.15	Системи за увеличаване мощността (впръскване на вода, форсаж и др.)	-	1	-
15.16	Турбовитлови двигатели (газ генератор, свободни турбини; редуктори; интегрирани системи за контрол на двигателя и витлото; регулатори на оборотите)	1	2	-
15.17	Турбовални двигатели	1	2	-
15.18	Спомагателен енергиен агрегат (APU).	1	2	-
15.19	Начини за монтаж на силовите установки към ВС (конфигурации на противопожарните стени, капотаж, акустични панели, монтажни възли на двигателя, антивибрационни възли, шлангове, тръбопроводи, съединители,	1	2	-

	бандажи на електрически кабели, жила и тяги, места за захващане с цел повдигане, дренажи)			
15.20	ППС на двигателите (работа систе- мите за гасене и откриване на пожар)	1	2	-
15.21	ТО и изпробване на двигателите на земя (процедури за запуск и изпробване на земя; диагностика, проверка на двигателите за съответствие с критериите, данните и допуските, определени от производителя на двигателя; почистване и миене на компресора, попадане на чужди обекти в двигателя)	1	3	-
15.22	Съхранение и консервация на двигателите	-	2	-
16	Бутални двигатели			
16.1	Теория на буталните двигатели (коефициенти на полезно действие; работни цикли; компресия)	1	2	-
16.2	Характеристики на двигателите с вътрешно горене (изчисляване на мощността и измерване; фактори, влияещи на мощността на двигателя; горивовъздушни смеси, изпреварване на запалването)	1	2	-
16.3	Конструктивни схеми на бутал- ните двигатели (колянов вал, разпределителен вал; картер; приводи;	1	2	-

	цилиндри и бутала; колектори; клапанни механизми; редуктори)			
16.4	Горивни системи на двигателите			
16.4.1	Карбуратори (видове, конструкции и принципи на работа; обледеняване и загряване)	1	2	-
16.4.2	Инжекторни системи (работа и принципи на работа).	1	2	-
16.5	Системи за запуск (стартери, магнети, запални колектори, свещи, запални системи за ниско и високо напрежение)	1	2	-
16.6	Индукционни системи (inter cooler), изпускателни устройства (ауспуси) и охладителни системи (водни, въздушни и т.н.)	1	2	-
16.7	Надувни/турбо системи за свръх- пълнене (принципи на работа и предназначение на свръхпълненето и неговия ефект върху параметрите на двигателя)	1	2	-
16.8	ГСМ (свойства и спецификации; добавки към горивото; предпазни мерки за безопасност)	1	2	-
16.9	Системи за смазване на двигате- лите (работа на системата и компоненти)	1	2	-
16.10	Прибори, отчитащи работата на двигателите и техните системи (оборотомер; температура на главата на цилиндъра; налягане и температура на маслото; температура на изходящите газове;	1	2	-

	налягане на горивото и дебит; налягане в смукателната тръба/колектора)			
16.11	Начини за монтаж на силовите установки към ВС (конфигурации на противопожарните стени, кожуси, акустични панели, монтажни възли на двигателя, антивибрационни възли, шлангове, тръбопроводи, съединители, електрически кабели, жила и тяги, места за захващане с цел повдигане, дренажи)	1	2	-
16.12	ТО и изпробване на двигателите	1	3	-
16.13	Съхранение и консервация на двигателите	-	2	-
17	Витла			
17.1	Теоретични основи за работата на въздушните витла (теория на витлото, малък/голям ъгъл на поставяне на лопатата, отрицателен ъгъл, ъгъл на атака, скорост на въртене/обороти; приплъзване на витлото; аеродинамични, центробежни сили, теглителна сила; въртящ момент; относителна скорост на въздушния поток; вибрации и резонанс)	1	2	-
17.2	Конструкции на въздушните витла (методи на изработване, материали, използвани в композитните и металните витла; сечение на лопатата, чело, гръб и корен на лопатата, закрепване на лопатите към	1	2	-

	главината; витла с фиксирана и променлива стъпка, постоянни обороти на витлото; монтаж на витлото)			
17.3	Управление на стъпката на витлото (методи за промяна на стъпката и управление на оборотите; флюгиране и работа в реверсивен режим, защита от нарастване на оборотите над допустимите граници)	1	2	-
17.4	Синхронизиране на витлата (устройства за синхронизиране и синхрофазирание)	-	2	-
17.5	Противообледенителни устройства на витлата (спиртоглицеринови, електроотопляеми)	1	2	-
17.6	ТО на витлата (статично и динамично балансиране; очертаване на кръга на витлото; сглобка/разглобка, проба съвместно с двигателя; оценка на повреди по витлото, корозия, побитости, разлепване; ремонт на витло)	1	3	-

Приложение № 6 към чл. 33, ал. 1

(Изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Брой на въпросите и допустимата продължителност по предмети
на теоретични изпити за свидетелства за правоспособност F/EL

		Самолети (A)			Вертолетите (H)													
		ATPL	CPL	IR	ATPL	CPL	IR											
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)											
код	Предмет	№	Време		№	Време		№	Време		№	Време		№	Време			
			Брой	въпроси		Брой	въпроси		Брой	въпроси		Брой	въпроси		Брой	въпроси		
010	Въздушно право	1	01:40		1	0:45		-	-	1	1:40		1	1:00		-	-	
	**		70			40					70			40				
	Въздушно право и							-	-	1	1:00		-	-		1	1:00	
	процедури за УВД										42					42		
020	Общи познания за ВС	-	03:30		2	2:30		2	1:15		-	03:30		2	2:30		2	1:15
	**		120			91			46			120			91		46	
	021- планер, системи,	2	2:00			(1:30)		(0:15)		2	2:00			(1:30)		(0:15)		
	силова установка		84			56			11		84			56		11		
	022- прибори,	3	1:30			(1:00)		(1:00)		3	1:30			(1:00)		(1:00)		
	електронно оборудване		56			35			35		56			35		35		
030	Планиране и	-	5:00		3	3:00		3	2:00		-	5:00		3	3:30		3	2:00
	изпълнение на полета		144			94			48		140			110		48		
	**																	
	031- маса и	4	1:00			(0:45)		-	-		4	1:00			(1:00)		-	-
	балансировка на ВС		34			26					34			34				

032- характеристики на ВС	5	1:00	(0:45)	-	-	5	1:00	(1:00)	-	-
		36	28			36	36			
033- изпълнение на полета и наблюдение	6	3:00	(1:30)	(2:00)		6	3:00	(1:30)	(2:00)	
		70	40	48		70	40	48		
040 Човешки фактор	7	1:00	4 0:30	4 0:30		7	1:00	4 0:30	4 0:30	
**		42	21	21		42	21	21		
050 Метеорология	8	2:30	5 1:30	5 1:30		8	2:30	5 1:00	5 1:30	
**		70	42	42		70	42	42		
060 Навигация	-	3:00	6 1:30	6 2:00		-	3:00	6 1:30	6 1:30	
**		75	42	56		75	42	56		
061- обща навигация	9	2:00	(1:00)	(0:30)		9	2:00	(1:00)	(0:30)	
		53	28	14		53	28	14		
062- радионавигация	10	1:30	(0:30)	(1:30)		10	1:30	(0:30)	(1:30)	
		42	14	42		42	14	42		
070 Експлоатационни процедури **	11	1:20	7 0:45	-	-	11	1:20	7 1:20	-	-
		52	25			52	25			
080 Принципи на полета	12	1:00	8 0:45	-	-	12	1:00	8 1:00	-	-
**		39	28			39	28			
090 Комуникации:	-	1:00	9 0:30	7 0:30		-	1:00	9 0:30	7 0:30	
		42				42	21	21		
090- при полети по VFR	13	0:30	(0:30)	-	-	13	0:30	(0:30)	-	-
		21	21			21	21			
- при полети по IFR	14	0:30	-	-	(0:30)	14	0:30	-	-	(0:30)

Брой протоколи, време - час 14 20:30 9 11:45 7 8:45 14 20:30 9 12:50 7 8:45

Забележка: Със знака ** са отбелязани предметите, за които се полага приравнителен изпит за издаване на свидетелство за правоспособност ATP(L)(A) на притежателите на ATP(L)(H) и обратно.

Приложение № 7 към чл. 43, ал. 1

(Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., доп. - ДВ, бр. 99 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

1. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за издаване на свидетелство за правоспособност - пилоти
2. (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.) Заявление за издаване на свидетелство за правоспособност на професионален пилот, транспортен пилот и правоспособност за полети по прибори
3. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за издаване на свидетелство за правоспособност на членове на екипажа различни от пилоти
4. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за издаване на свидетелство за правоспособност на ръководител полети и за вписване на квалификационни класове
5. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за замяна на валидно свидетелство за правоспособност на ръководител полети
6. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за потвърждаване и възстановяване на квалификационни класове на ръководител полети
7. (изм. - ДВ, бр. 18 от 2023 г.)

Заявление за издаване/вписване на квалификационен клас/подквалификационен

№/дата

клас/преиздаване/подмяна/замяна/премахване на ограничения на свидетелство за правоспособност за

ТО (AML)

--

1. Лични данни за кандидата

Номер	BG	AM	-	
Собствено име: <i>(кирилица)</i>				
Презиме: <i>(кирилица)</i>				
Фамилия: <i>(кирилица)</i>				
Гражданство:				
0- издаване (вписване на квалификационен/подквалификационен клас)				
0 - подмяна				
0- преиздаване (причина)				
0- замяна/премахване на ограничение				
Постоянен адрес: пощенски код:				
Адрес за кореспонденция (ако е различен от постоянния): пощенски код:				
Телефонни номера: дом. телефон служ. телефон моб. телефон				
Наименование и адрес на организация, лицензирана по Наредба № 145:				
Телефонен номер: Номер на факс:				

2. Заявление за вписване на квалификационен/подквалификационен клас						
Заявявам за вписване на Квалификационни класове:	(отбележете съответните полета)					
	A		B		C	
Самолети с турбинни двигатели	A1	0	B1.1	0	N/A	
Самолети с бутални двигатели	A2	0	B1.2	0	N/A	
Вертолети с турбинни двигатели	A3	0	B1.3	0	N/A	
Вертолети с бутални двигатели	A4	0	B1.4	0	N/A	
Авионикс	N/A	0	B2	0	N/A	
Периодично ТО на ВС						
Дата:			Подпис:			

Внесена такса	

форма АП-7

1/4

3. Служебно поле, попълва се от ГД "ГВА"		
дата		Приложения подпис:
входящ №		
отговор - дата		
4. Опит (стаж) в техническото обслужване		
На <i>(трите имена на кандидата)</i>		

Тип ВС авиационен двигател или система/ компонент	Описание на извършваните работи по техническо обслужване на ВС	Дати от до	Име, длъжност и подпис на лице от организация за ТО

форма АП-7

2/4

5. Заявление за квалификационен клас за тип ВС и/или авиационен двигател			
Тип ВС и/или авиационен двигател	Кв./подкв. клас	Тип ВС и/или авиационен двигател	Кв./подкв. клас
5.1. Заявление за вписване на квалификационен клас за тип ВС и/или авиационен двигател			
5.2. Заявление за продължаване срока на валидност на квалификационен клас за тип ВС и/или авиационен двигател			

6. Удостоверение от организацията за ТО, лицензирана по Наредба № 145

С настоящото удостоверявам, че кандидатът

.....
.....

е преминал изисквания стаж и притежава знания и умения за:

.....
.....
.....

Име:

.....
.....

Длъжност:

.....
.....

Наименование на организацията:

.....
.....

Телефон/факс:

Дата:

Подпис:

7. Замяна на притежаваното СП с AML или премахване на ограничения

Номер и клас на притежаваното СП:	BG	AM																Клас:
Подмяна на притежавано СП с ограничено AML:																	0	
Подмяна на притежавано СП с AML с преминаване на теоретичен изпит:																	0	
Премахване на ограничения от AML:																	0	
Премахване на ограничения																От квалификационен клас		

9. Декларация на кандидата

С настоящото декларирам, че цялата информация, дадена в това заявление и приложената към него, е вярна.

Дата: Подпис:

При предоставяне на невярна информация ще ми бъде отказано издаване на AML. Известна ми е отговорността по чл. 313 от НК.

10. Указания за попълване и подаване на заявлението

1. Текстът трябва да бъде попълнен четливо, ако е ръкописно - с печатни букви и със синьо мастило.

2. ГД "ГВА" няма да приеме заявление, в което са правени каквито и да е корекции в т. 2, 5, 6, 7 и 9. В останалите точки се допускат корекции с изключение на отбелязването на отделните полета, като грешният текст се зачертава с една черта (пример: "ГРЕШЕН ТЕКСТ"). Не се допускат корекции със забелване на грешния текст.

3. Подавайте своето попълнено заявление във:

- ГД "Гражданска въздухоплавателна администрация", Министерство на транспорта и съобщенията, гр. София, ул. Дякон Игнатий № 9.

8. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за издаване на свидетелство за правоспособност на полетен диспечер и вписване на квалификационни класове

9. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за замяна и подмяна на валидно свидетелство за правоспособност на пилот

10. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за замяна на валидно свидетелство за правоспособност на членове на екипажа различни от пилоти

11. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за летателно обучение като обучаем и вписване на квалификационен клас, клас/тип ВС пилоти

12. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за свидетелство за правоспособност като обучаем член на екипажа и за вписване на квалификационен клас за тип ВС членове на екипажа различни от пилоти

13. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за потвърждаване на квалификационен клас членове на екипажа.

14. (отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за явяване на теоретичен изпит

15. ЗАЯВЛЕНИЕ ПРЕИЗДАВАНЕ НА СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ

№/ДАТА

ПОВРЕДЕНО СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ ☐	СМЯНА НА АДРЕС, ИМЕ, ГРАЖДАНСТВО ☐
ЗАГУБЕНО, ОТКРАДНАТО ИЛИ УНИЩОЖЕНО ☐	ЛИПСА НА МЯСТО ЗА ПОВЕЧЕ ВПИСВАНИЯ ☐

1.ЗАЯВИТЕЛ		НОМЕР НА СВИДЕТЕЛСТВОТО (АКО ПРИТЕЖАВА)	ВГ-												
КИРИЛИЦА	ИМЕ		ПРЕЗИМЕ		ФАМИЛИЯ										
ЛАТИНИЦА	NAME		MIDDLENAME		SURNAME										
ПОСТОЯНЕН АДРЕС											ПОЩЕНСКИ КОД	ДЪРЖАВА			
ДАНИИ ЗА КОНТАКТ	ДОМ. ТЕЛЕФОН		СЛУЖ. ТЕЛЕФОН		МОБ. ТЕЛЕФОН										
	ФАКС		E-MAIL												
ДАТА И МЯСТО НА РАЖДАНЕ:															
ЕГН															
										ГРАЖДАНСТВО:					

2. ЗА ПРЕИЗДАВАНЕ НА СВИДЕТЕЛСТВО С ИЗТЕКЪЛ СРОК

ПРИЛОЖЕНО УДОСТОВЕРЕНИЕ ЗА ПРЕМИНАТ КУРС (ЗА ЧЛЕНОВЕ НА ЕКИПАЖА СГЛ. ЧЛ 57) ☐	ДАТА/№ НА УДОСТОВЕРЕНИЕТО	ИЗДАДЕНО ОТ АУЦ
---	---------------------------	-----------------

3. ЗА ПРЕИЗДАВАНЕ НА СВИДЕТЕЛСТВО ПРЕДИ ИЗТИЧАНЕ НА СРОКА

ВИД СВИДЕТЕЛСТВО	НОМЕР	ДАТА НА ИЗДАВАНЕ	ВАЛИДНО ДО

ПРИЛОЖЕНО КЪМ ЗАЯВЛЕНИЕТО СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ КОПИЕ ОТ ЛИЧНА КАРТА

ВНЕСЕНА ДЪРЖАВНА ТАКСА В РАЗМЕР НА ЛВ. (ЗА ПРЕИЗДАВАНЕ НА СВИДЕТЕЛСТВОТО ЗА ПРАВОСПОСОБНОСТ)

ДАТА:

ПОДПИС НА ЗАЯВИТЕЛЯ:

.....

ПОПЪЛВА СЕ ОТ ГД"ГВА"	
№ НА ПРЕИЗДАДЕНОТО СВИДЕТЕЛСТВО	
ВПИСАНО В РЕГИСТЪРА / ДАТА И ПОДПИС /	
ПОДПИС И ПЕЧАТ НА ИНСПЕКТОРА	

16. (нова - ДВ., бр. 99 от 2006 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.) Заявление за издаване на свидетелство за правоспособност на лицата, извършващи техническо обслужване на средствата за УВД.

Приложение № 8 към чл. 54, ал. 1

Списък на данните, подлежащи на вписване в летателната книжка на член на екипаж

I. Записите в летателната книжка са за:

1. Име и адрес на притежателя

2. За всеки полет:

2.1. името на командира на ВС;

2.2. дата на полета;

2.3. летища на излитане и кацане;

2.4. часове на излитане и кацане (в UTC);

2.5. тип и регистрационно-опознавателни знаци на ВС (един или повече двигатели);

2.6. обща продължителност на полета;

2.7. общо полетно време с натрупване (на всяка страница).

3. За всяко упражнение на тренажор:

3.1. тип и обозначение на тренажора;

3.2. вид на упражнението;

3.3. дата на провеждане;

3.4. продължителност на упражнението;

3.5. общо полетно време на тренажор с натрупване.

4. Изпълнявани функции като:

4.1. командир на ВС, включително самостоятелното време, като обучаем КВС и като КВС под наблюдение;

4.2. втори пилот;

4.3. обучаем с инструктор;

4.4. летателен инструктор/проверяващ.

5. Условия на полета:

5.1. през нощта по правилата за визуални полети;

5.2. по специалните правила за визуални полети;

5.3. по правилата за полети по прибори.

II. В летателната книжка се записват:

1. Преминато обучение и тренировки - вид, начална и крайна дата, подпис на инструктора или ръководителя на обучението в АУЦ.

2. Дадени разрешения - вид, начална и крайна дата, подпис на инструктора или ръководителя на обучението в АУЦ.

III. Записване на полетното време:

1. За полетно време като КВС:

1.1. притежателят на свидетелство за правоспособност записва цялото полетно време, през което е бил командир на ВС;

1.2. кандидатът за свидетелство за правоспособност може да записва самостоятелното полетно време и полетното време като обучаем КВС, което се потвърждава с подпис на инструктора;

1.3. инструкторът може да записва полетното време, през което е изпълнявал функции на инструктор, като полетно време като КВС;

1.4. проверяващият може да записва изцяло времето при летателни проверки, през което е заемал пилотска седалка, като полетно време като КВС;

1.5. вторият пилот, изпълняващ функциите на КВС под наблюдение на КВС, за самолети с повече от един пилот може да записва изцяло полетното време като полетно време като КВС, което се потвърждава с подпис на наблюдаващия КВС;

1.6. за серия от полети, извършени в един ден, всеки от който започва от едно и също място, с продължителност до 30 минути, може да се записва общото им време като един запис.

2. Полетно време като втори пилот: притежателят на свидетелство за правоспособност записва полетното време, през което е изпълнявал функциите на втори пилот на самолет с повече от един пилот, като време на втори пилот.

3. Полетно време като втори пилот при подсилен състав на екипажа - записва се полетното време, през което е заемана пилотска седалка.

4. Полетно време като обучаем - кандидатът за свидетелство за правоспособност записва изцяло времето на летателно обучение и полетното време по прибори на земя, което се потвърждава с подпис на инструктора.

5. Полетно време като КВС под наблюдения - при условие, че методът на наблюдение е одобрен от ГД "ГВА", втори пилот, изпълняващ функциите на КВС под наблюдение, може да записва това време като полетно време като КВС, ако за осигуряване на безопасността не се е налагала намесата на наблюдаващия КВС.

IV. Обучаемият пилот носи със себе си летателната книжка при изпълнение на самостоятелни полети за доказване на разрешението за самостоятелния полет от инструктора.

Приложение № 9 към чл. 82, ал. 1

(Изм. и доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 10 към чл. 83

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 11 към чл. 90, ал. 1, т. 1

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 12 към чл. 90, ал. 1, т. 2

(Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 13 към чл. 90, ал. 1, т. 3

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 14 към чл. 90, ал. 1, т. 4

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 15 към чл. 91

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 16 към чл. 99

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 17 към чл. 101, ал. 1

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 18 към чл. 102, ал. 2, т. 1

(Изм. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 19 към чл. 102, ал. 2, т. 2

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 20 към чл. 122

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 21 към чл. 127

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 22 към чл. 154, ал. 1

(Доп. - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 23 към чл. 155

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 24 към чл. 160, ал. 1, т. 1

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 25 към чл. 160, ал. 1, т. 2

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 26 към чл. 160, ал. 1, т. 3

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 27 към чл. 161

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 28 към чл. 170, ал. 1

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 29 към чл. 171, ал. 2, т. 1

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 30 към чл. 171, ал. 2, т. 2

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 31 към чл. 193

(Отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Приложение № 32 към чл. 274, ал. 2, т. 1

(Изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.)

Курс по техническо обслужване на ВС за бордни инженери

1. Курсът се преминава от кандидати за бордни инженери без предишен опит в техническото обслужване на ВС.

2. Предназначението на курса е да:

- а) запознае кандидата с основните процедури при техническо обслужване на ВС;
- б) даде на кандидата допълнително техническа подготовка, специално по отношение на признаците на откази на системите;
- в) (изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г.) подготви кандидата да приема ВС след изпълнение на линейно техническо обслужване и на процедурите, свързани с MEL.

Теоретично обучение

3. Теоретичното обучение е в обем 100 часа допълнително към програмата за обучение на транспортни пилоти по следните предмети:

- а) планер и системи на ВС - 021 01;
- б) електрическа система - 021 02;
- в) силова установка и аварийно оборудване - 021 03/04;
- г) прибори и система за автоматично управление на полета - 022 01/02.

Практическо обучение

4. Практическото обучение се провежда в лицензирана организация за техническо обслужване на ВС, като практическото обучение да се проведе на повече от един тип ВС.

5. Кандидатът заедно с опитен технически състав по техническото обслужване на ВС участва в работите по техническо обслужване на:

- а) планер и управление - 5 дни;
- б) двигатели - 5 дни;

- в) приборооборудване - 5 дни;
- г) колесник и спирачки - 5 дни;
- д) оборудване на пилотската и пътническа кабина и аварийно оборудване - 5 дни;
- е) наземно осигуряване и обслужване на ВС - 5 дни.

Приложение № 33 към чл. 274, ал. 3

Подготвителен летателен курс за бордни инженери

1. Курсът се преминава от кандидати за бордни инженери на ВС, без опит за полети по правилата за полети по прибори като професионални пилоти.
2. Предназначението на курса е да даде на кандидата основни умения за пилотиране и използване на приборите и навигационните средства, необходими за спазване на процедурите при излитане, изпълнение на подход за кацане и кацане.

Организация на курса

3. Курсът трябва да се провежда на летателен тренажор, FNPT II или на самолет, оборудван за полети по правилата за полети по прибори.
4. Курсът може да се комбинира с курс за обучение на тип самолет, необходим за издаване на F/EL.

Програма за обучение

5. Програмата се разработва конкретно за използваните тип самолет, летателен тренажор или FNPT II и се одобрява от ГД ГВА.
6. Програмата включва не по-малко от 8 часа летателно обучение на самолет, летателен тренажор или FNPT II и не по-малко от 10 часа инструктаж и обучение на земя. Летателното обучение включва:
 - а) пилотиране на самолета в чиста конфигурация и в конфигурация за подход за кацане и кацане;
 - б) балансиране на самолета и отчитане на ефектите от промяна на конфигурацията или тягата;
 - в) подхождане към срыв и възстановяване от ранна фаза на предупреждение за срыв;
 - г) основи на полета по прибори с използване на цялата приборна дъска;

- д) използване на автопилота;
- е) използване на директорната система, ако е налична;
- ж) следване на VOR/NDB радиал;
- з) подход за кацане и минаване на втори кръг;
- и) поддържане на представа за ситуацията.

Приложение № 34 към чл. 277

(Отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Приложение № 35 към § 4

Замяна на свидетелства за правоспособност на бордни инженери

(Загл. доп. - ДВ, бр. 84 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Таблица № 1. Пилоти на самолети (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Таблица № 2. Квалификационни класове за инструктори на самолети (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Таблица № 3. Пилоти на вертолетите (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Таблица № 4. Квалификационни класове за инструктори на вертолетите (отм. - ДВ, бр. 86 от 2010 г.)

Таблица № 5. Бордни инженери

	Притежавано свидетелство за правоспособност	Ново свидетелство	Условия за замяна	Условия за премахване на ограниченията
№(1)	(2)	(3)	(4)	
1	Свидетелство за правоспособност на борден инженер/механик	F/EL	Висше авиационно - - - образование	
2	Свидетелство за правоспособност за ВС, регистрирани авиационно на борден инженер/механик	F/EL с ограничение в РБ	Без висше образование	Теоретичен изпит за ATPL и повече от 1500 часа като борден инженер

Приложение № 36 към § 4, ал. 4

(Ново - ДВ, бр. 84 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 87 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Приложение № 37 към § 4, ал. 3

(Ново - ДВ, бр. 56 от 2004 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)

Приложение № 38 към чл. 25г, ал. 5

(Ново - ДВ, бр. 28 от 2008 г., отм. - ДВ, бр. 110 от 2020 г.)